

Г. 11

Букovina

1889-1890.

«Буковина» виходит
що другого Четверга.

ПРЕНУМЕРАТА

плата в Чернівцях
виносит:

на цілий рік 3 зол. — кр.
« пів року 1 „ 50 „
« третину 1 „ — „

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарні Пардінського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

1889. 1890.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

З НОВИМ РОКОМ.

Шануючи й задержуючи кожний розум-
ний, хороший і добрий звичай старий, же-
лаємо Вамъ, Панове Братя, щасливого нового
року. Сійся, родися жито, пшениця і всяка
пашийця -- для Вашого тіла, а й для Ва-
шої душі! Молімся до Отця небесного, щоби
допоміг нам у щастю і здоровю розпочати й
опровадити новий рік, а з кінцем року щиро
возхвалити щедроту Господню! Молімся, но
й трудімся; бо Ти, Боже, поможи, бо ти, не-
боже, нележи. От тому то й ми по раз пятий
беремось до трудного но конечного діла, до
видавництва рускї народної газети «Буко-
вини.» Збудивши наш нарід із довгого тяж-
кого духового сну, заохотивши его до думки
над его долею-недолею, спонукавши многих
до діла, годї нам поперестати на тїм, а ко-
нечно продовжати нашу роботу дальше; бо
горе народови, що спит, неспросиваєсь, но ще
гірше на-пів прбснувшомуся, котрого воріг
повести хоче у кропасть, непробудивши ще
добре очей йде він за дурисвітом і зайде в ще
гірше. От тому годї нам оставити Вас, тільки
що проснувшихся самих, ото бо вороги побачивши
Вашу охоту до науки, до діла, підхо-
дят до Вас з своєю ложною наукою, всувають
Вам у руки роботу, що Вам дорогий час, ба
й добру долю забрати має. Одже більше ніж
перше треба Вам, панове братя, нині щирої
ради-поради, куди Вамъ би йти, що робити,
щоби ліпшою долї добути. Хоронїться одже
тих, що Вам накидуються з своєю радою да-
ром, а може ще з доплатою, вони возьмуть з
Вас за то стократні проценти. Стережіться тих
непрошених опікунів, що втираються у Ваше
товариство й бажають верховодити над Вами,
кермувати Вами тепер, наколи перше були
оподалик від Вас, цурались Вас, бридилися

Вашого сірака, кожуха, навіть були ворогами
Вашими. Не вірте, но перше змірте!

Чи ми, що нишемо Вам отсю газету, ба-
жаємо Вам добра, про се най говорят наші
діла. Коли просвіта і тверезість, читальні і
шпахлірі лихі для Вас, тогди нас осудїт, зре-
чїтєся! Коли лихо то, що ми боронили Вас
від обдирачів і всяких ворогів, так відцурай-
тесь нас! Коли лихо то, що ми допоминались
для Вас щирих панотців, добрих учителїв,
совісних настоятелїв, чесних громадских кер-
маничів, то киньте каменем на нас! Коли
порадили ми Вам на яке будь лихо, то по-
вірте ворогам, що неустанно лихословлять на
нас, і держїтєся їх. Ми не прогнїваємось за
те, а хіба болїти мемо над Вами й дїтьми
Вашими. Коли цураєтесь і етидаєтесь Ви
батьків, Вашої рідної мови рускої, Вашого
власного имени; то відкиньте нашу руску га-
зету, покиньте руску мову, а прийміт бесїду
чужу, будьте Москалями, Волохами, Поляками
або чим хочете, тогди й ті дбати мут про
Вас. Колиж дорога Вам Ваша рідня, Ваша
мова, віра і доля, так підете за голосом нашим,
станете до ради й до діла з нами, Русинами.

А много, премного праці, труда жде нас
з новим роком. — У многих селах нашого краю
спят ще люди твердим сном. Треба би й їх
пробудити. Нікому-ж так легко се вчинити,
як тим господарям, що сами вже провидїли;
бо наші люди скорше повірят братови-селя-
нинови, як і найщирїшому сурдутовичови. То-
му, Панове читальники, в сусідні темні села
йдїт, світло несїт! — В декотрих селах знов по-
закладувано справді читальні, та они непо-
казують ніякого житя, ніхто в них несподобитєся
й нечитає. Чи незнайдєся в них хоть одна
душа, що би їх оживила, людей до просвіти,
до читальні загірїла. А нумо, панове братя!
тепер найліпша на то пора, двох-трох збірїт
і читальню оживїт!

Дальше мало ще таких читалень у нас, що видали видимі плоди просвіти. Не багато у нас ще тверезих людей, котрі покинули бридкі й шкідні старі звичаї п'ятики й гулятики на хрестинах, весіллях і похоронах. Тому й мало ще у нас шпихлїв і кас позичкових. Майже нігде ще нема красного співу народного по церквах. Мало ще допоминаються наші люди о право рускої мови в церкві і школі. Час опам'ятатись!

Рідко де дбають о вибір самих чесних людей до ради громадської, о поставлене розумних і чесних начальників і писарів громадських. У многих громадах верховодят безсовісні люди, що дбають тільки о своє, а не громацке добро, що йдуть за волею незичливи-народови людей, вяжуться з ворогами своїх братів-хліборобів. А от є вже скільки громад, що дали і в сім ділі хороший приклад; анумо в їх сліди ступайте, лиш своїх світлих і чесних людей вибирайте!

З новим роком буде новий закон о неподільности середних господарств, котрі припадуть первородним синам. Крайня пора одже дбати про долю прочих дітей. Давайте всіх до школи, а по окінченню народної школи посилайте найздібнішого сина до висших шкіл, най шукає хліба з науки. У нас ще дуже мало своїх учених мужів, для многих а многих найдеся у всякім стані добре місце, а народови вийде з своїх світлих мужів велика користь. Хто до висшої науки не дуже здатний, того давайте учити ремісла, торговлі, той най статкує у війську; а всі найдут кусник доброго хліба. Не вчинете, братя, завчасу се, то стануть діти ваші голодними наймитами, зарібниками, а й тягаром і нещастем громад. Прото, бійтесь Бога, дбайте з послідного о науку дітей Ваших!

Велику поміч подадут в науці черновецькі товариства «Руский Дім Народний», «Руска Бесіда» і «Руска Школа». «Народний Дім» ме поміцати, годувати й убирати, «Руска Бесіда» буде просвічати, а «Руска Школа» виховувати дітей Ваших; тож приступайте до сих товариств, запомогайте їх, чим можете, а що дасьте на сі товариства, собі і дітем Вашим дасьте. Правда, ви бідні, неможете много дати, але дайте кождий по трохи, крейцарами, а буде много; бо вас много!

Ще одно велике діло жде нас, панове братя, з новим роком. Ото вже недалекі вибори заступників народних до Черновецького союму краевого а потім і до Віденської ради державної. Нові вибори кладут наново долю Вашу у Ваші руки, і як собі постелите, так спати мете через шість літ. Готовтесь і

радьтесь прото завчасу, кого би Вамъ вибрати, чи дотеперішних послів-ділчів, що лиш о себе дбають, або тих відродків Ваших, що чужим людям служат, чи щирих приятелів Ваших, котрі словом і ділом показали, що лиш Вашого добра бажають, за Вас боряться, для Вас жиють. Поговоримо об сім ще нераз, но вже тепер кличемо до Вас: Готовтесь до нових виборів!

Видите одже, що много, премного працю-туду жде нас з новим роком; розпочате діло треба продовжати, депо занедбане відновляти, а ще більше нового розпочати. До діла-ж, братя, до роботи спільними силами. Коли є у Вас довіріє до нас, то ну же з нами разом, правду, волю й силу добувати, долю будувати! Коли підопrete наш щирий труд, добро Вам буде, а впрочім Ваша воля — Ваша доля.

Отсими словами розпочинаємо пятий рік нашого видавництва. Хто сумніваєсь о користях его, най помяне глухий сон буковинських Русинів оперед видавництвом «Буковини» і нинішній живий рух на буковинській Руси, а певно непожалує відновлення предплати, о що сим просимо.

«Руска Бесіда»

Двацять років тому заснували буковинські Русини під проводом бл. н. О. Василя Продана перше руске товариство в Чернівцях і назвали его: Руска Бесіда. Головною цілю того товариства призначено ширене просвіти межи буковинськими Русинами. Се перша руска читальня на Буковині й розвивалася она зовсім на лад читалень, яких тепер на Буковині є вже гарне число. В першій часі сходилися Русини, особливо Черновецькі, старі й молоді до Черновецької «Рускої Бесіди», читали газети, розмовляли про рускі діла, забавлялись і крпнали друг друга руским духом. Неба-вом виходит з «Рускої Бесіди» нове товариство «Руска Рада», що мала боронити прав бук Русинів. За якийсь час закладають «Бесідники» нове товариство «Народний Дім», котре мало би придбати дім, в котрім би поміщались рускі товариства і бідна руска молодіж шкільна. По сім вийшло з «Бесіди» ще третє товариство, а то драматичне, що мало плекати руску штуку, руску пісню. Ще пізніше, бо 4 роки тому, виходит з «Бесіди» гадка видавництва рускої газети «Буковини». Так то сповняла «Руска Бесіда» через 15 років свою задачу о стілько, що розбуджувала у своїх членів руский дух, дала почин до заснованя всіх бук. товариств руских і тулила їх коло себе, як добра ненька. Головну а майже єдину значну користь з «Рускої Бесіди» мали до недавня майже тільки одні Черновецькі члени єї, а то з читальні і бібліотеки. Замісцеві члени немогли хіснуватись читальнею, а тільки з трудностями

бібліотекою «Бесіди». Не дивно одже, що число замісцевих членів «Рускої Бесіди» унадало рік-річно і звелось в кінці тільки на єдиних Черновецьких читальників, сталося простим касином. Сеж небуло головним призначенем «Рускої Бесіди», бо з самого її початку мало оно після своїх статутів бути літературним, просвітним товариством. Тому то члени «Рускої Бесіди» звернули п'ять років тому свою увагу на сю головну задачу «Рускої Бесіди» почали видавництво «Бібліотеки для молодіжи» і других книжок, які доси напечатано або хоть приготовано, оставляючи інші діла як приміщене товариство і читальню «Рускому Народному Домови», устроєне забав і т. п. товариству драматичному і «Союзови». Відповідно своїй просвітній задачі змінила «Руска Бесіда» свій устрій головню на то, щоби злекшити приступи всім Русинам і подати кождому своєму членови певні користи. Так одже призначено яко вкладку за цілий рік приступну для кождого ціну 2 зол.

А колиб і сей гріш кому за тяжко було на раз зложити, то дозволено его сплачувати і ратами по 50 кр. На се вже і зарібник спроможеся. За ті 2 зол. дістає кождий член даром і з поштовою пересилкою всі виданя «Бесіди»; доси одже 1) «Календарь» і 2) «Бібліотеку для молодіжи»; но коли збільшится число членів не вже на тисячі а на кілька сот, то зможе «Бесіда» видавати ще більше книжок або більші книжки й роздавати їх, як «Просвіта» і «Общество Качковського» межі своїх членів даром. Но вже й тепер дає «Бесіда» за ті 2 зол. кождому членови, книжки у вартости 1 зол. 85 кр., а за решту 15 кр. всі права членські.

Крім того дає «Руска Бесіда» нов приступаючим членам всі дотеперішні виданя свої за половину ціни а то: цілі рочники (12 книжочок)

«Бібліотеки для молодіжи» з року 1886., 1887. і 1888. по 50 кр. (з поштовою пересилкою по 55 кр.)

Федьковича «Жовнирські Пісні» по 10 кр. (з поштою 12 кр.),

Федьковича «Проскурку» по 5 кр. (постою 7 кр.),

Пововича: «Розмови лікаря Розумовича з Красноміськими міщанами» по 10 кр. (постою 12.)

Пововича: «Науку читання і писання» по 10 кр. (постою по 12 кр.)

«Зерна» літ. додатки до «Буковини» за рік 1887. і 1888. по 10 кр. (постою по 12 кр.)

Або все те разом за 2 зол. з пересилкою поштовою.

Новоприступаючі члени мають прото надіслати під Адресою: «Руска Бесіда» в Чернівцях (улиця Петровича ч. 4.) що найменше першу чвертку вкладки (50 кр.) на рік 1889. а в додатку гроші за ті з новіше вичислених книжок, котрі получить хотят. Яко першу

книжку за р. 1889. вишлесь їм сей час бук. календарь на рік 1889.

«Руска Бесіда» надієсь прото, що Русини буковинські а й зпоза Буковини, священники, урядники, міщане і селяне, неменше всі рускі товариства, особливо буковинські і галицькі читальні винишуться громадно в її члени і тим уможливят їй розвинути ширшу і більшу діяльність просвітну.

„ДОПИСИ БУКОВИНИ.“

(З ВИЖНИЦІ.) В неділю 4. (16.) Декабра 1888. устроювала прав. руска читальня в честь 40-літнього царствования нашого Найяснійшого Монарха вокально-декламаторский вечерок з сідуючою програмою: 1) Вступне слово — имн о. Манастирського; 2) Стих: «Гей більше світла» Масляка; 3) Пісьнь: «Щасть нам Боже!» відспівали члени читальні; 4) Відчит: «о процесах» 5) «Вечер» мужеский хор; 6) Стих: «Хто за нами, Бог за ним»; 7) Пісьнь: «Мир вам брата.

О 5 годині вечером наповнилася, прикрашена зеленими вінками комната, міщанами, селянами и інтелігенцією так, що небуло де іглу випустити. Сей перший вечерок, яко для нас початкових, винав дуже красно, і всіх гостей над сподіване забавив. Вступ був за добровільними датками, і при тім зібралося, по найбільшій часті тільки від інтелігенції, 17 зол. 35 кр.; бо члени читальні як також: міщане і селяне із окресности мали вступ цілком безплатний, щоби їх таким способом до просвіти заохотити, із котрих грошей 15 зол. яко чистий дохід осталося. З сего доходу призначила читальня половину т. е. 7 зол. 50 кр. на «Руский Дім Народний» в Чернівцях, котрі гроші вже післалося, а друга половина затрималася на потреби читальні. Так, ми празнували 40-літний ювілей владіни нашого Найяснійшого Монарха, відповідно, їх желаню, і зробили також добре діло, бо далим і нашу лепту на добру ціль, яким є «Руский Дім Народний» в Чернівцях, котрий має бути притулком товариств руских і бідних руских дітей. Тепер благодаримо всім тим панам, котрі нас на тім вечерку співом, як також і матеріально підперли. Особливо дякуємо ц. к. нотареві п. Др. Нементовському за 5 зол. п. комісареві Свораковському за 2 зол. і всім другим панам за дари грошені. Дякуємо також і п. ад'юнктові Кораленичови, котрий до нашої читальні з часта приходив, нас в співі і декламації стихів обучав, і желасмо ему за піднору в нашій просвіті многих і щасливих літ прожати.

Позволяємо собі еще примітити, що при відтвореню нашої читальні п. ад'юнкт Лучаковский не 1 зол. як в Газеті виражено було, але 2 зол. дали, а господарь Дмитрій Велечко 1 зол. За котрий дар сердечно дякуємо.

Лев Тарновецкий,
секретарь читальні.

(ІЗ БОЯНЧУКА). [Вибори громадкі]. Сего-річні вибори в нас дуже добре випали, бо в радї громадкі тепер лиш самі чесні нани та газди знаходяться. До сих років було бодай один, два жидки, котрі на перешкодї були громадї, а тепер славити Бога ні одного. А був дуже насївся один жидок, Дудьо Гольц радним бути, бо навіть робив рекурс до староства, що вибір несправедливо відбувся, але невідїав нічо. А є їх тут доста таких, котрі би хотїли радними бути, але маєм дякувати, як нацу Д. Жибачиньському, гром. писареві, панам радним Проданови, Івановичу, чесн. газд. радним Горі Химцї, теперїшньому нач. лїнику Костеві Коронатницькому, Костеві Копанови, Ник. Коронатницькому і ин. чес. газдам. Єще дуже радуються, що самі Русини і тому хотї собі читальню закласти.

Радний.

БУКОВИНСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСКІ.

Головні збори членів «Руского Народного Дому» в Чернівцях будут в Недїлю дня 8. (20. л.) Сїчня с. р. о 3. годинї пополудни в домі товариства (Улиця Петровича ч. 2.)

Дневний порядок:

- 1) Справозданє з діяльности видїлу.
- 2) Справозданє касове.
- 3) Справозданє ради надзорчої.
- 4) Прелїмінар на р. 1889.
- 5) Вільні внесенїя.
- 6) Вибір видїлу і ради надзорчої.

Жертви на «Народний Дім» в Чернівцях: 3 попередного виказу 573 зол. 31 кр. П. Андрей Гелічинський з поводу своїх имении жертвував 10 зол., в Хв. читальни в Мігонї зібрано 4 зол. 27 кр., о. Александер Білінкевич, з Корнич 50 кр., Кароль Поверлович і Стефан Дарій, зібрали в Чернівцях 25 кр., Хв. читальня в Вижилиці з вечерка 7 зол. 50 кр., п. уч. Кракалія з Кисилева, зібрав на храму в Кучурові 1 зол. 50 кр., о. Бурачинський з Олієва, через Хв. Редакцію «Газети Польскої» 50 кр. Разом: 622 зол. 58 кр. чим заключаємо виказ ласкавих жертв за рік 1888. з щирою подякою для п. т. ревних збирателїв і щедрих датеїлїв, а з умильною прозьбою: не забувайте, панове брати, і в новім році на руску народну святиню; бо що дасьте, собі дасьте!

З поважанєм

Видїл тов. «Руский Дім Народний»
в Чернівцях.

ДРІВНІ ВІСТІ.

(Є. В. Архикнягиня Марія Валерія), най-молодша доч нашого Монарха заручена з австрійским Архикнязем Францом Сальватором. Весїле має в осени сего року відбутись.

(Щодивалїня й наслідования гідний приклад) подав Є. Е. Пан Президент Буковини Барон Піно прийнявши за науку рускої мови, жертвуючи на

се з свого дорогого часу по 3 годинї тижневно й до-провадивши вже до читани писаного й печатаного ба й до самого писаня й порозумїня немалого засобу руских слів і зворотїв. Направду, панове урядники наші повинни би піти за прикладом намістника нашого Най-ясїйшого Монарха, котрий показав їм як найлучше можність а й конечність сего діла. Кілько з великого числа бук. урядників всїяких категорїй знає у нас по руски порозумїти, промовити, а де там вже читати або писати? Крім горсточки урядників-Русинів майже ніхто. Урядники і адвокати наші незнають розмовитись з нашим селянином, а рїшають над его долею; навіть молоденькі практиканти почтові нехотят научитись тих кілька букв руских, щоб адресу прочитати й відкопїювати єї, ба й панове листоноші гїнаються на рускі адреси; а Є. Е. заступник Монарха, котрому стоїт на услуги численні переводчики, учить в 63. році свого жита краєвих бесїд Чи порозумїють підладї панове й панички, що се значить? Порозумїймож, ми Русини і покажїм всїм на дії, що на Буковинї конче знати по руски й коли найясїйший урядник краю можесь узяти до рускої книжки, то ніхто незнаєм рускої мови звинятись не смїє.

(Школи для слїпих і глухонїмих) дїтей мають небавом закладати на Буковинї. Ще велике, превелике число здорових дїтей остає без науки, о них би перше старались; для слїпих і глухонїмих пока що вистарчилаб наука ручних робїт.

(Середних шкїл в Австрїї) було р. 1888/9; нїмецьких: 96 гімназїй а 59 реальних, чеських: 40 гімназїй, а 17 реальних, польських 23 гімназїй і реальних, італїянських 5 гімназїй а 3 реальні, сербо-хорватських 3 гімназїй і 1 реальна, а тільки одна одїсенська, гімназїя руска, розумїєсь що в Галичинї, а на Буковинї ні одної класи нема, хоть є нїв гімназїї румуньскої.

(Перший курс) в буковиньських середних школах кінчитьс 30. л. Сїчня роздїленем свїдоцтва, другий же починає 4. Лютого с. р.

(Зїїшов з ума) начальник суду Дориньського п. Косович Лікарї робїят надїю, що ще виадоровїє.

(Жандармерїя буковиньска) числит сего року 248 мужїв.

(Нові дїдичї). Добра наших зрумуниєних боярїв переходят одно за другим в руки жидівскї, ото село Васловїцї купив якийсь Ямполер, село Веренчанку якийсь Зайдман, а село Валавче п. Вайсгліс. Добре газдують, нема що казати!

(П. конц. Іван Тимїньский) именованний финансовим комісарем.

(Сойм галицький) зібрався на нараду, головню що до викуння права провинанїйного.

(Новий намістник Галичини) гр. Баденї держав в соїмї львівскім дошну промову, в котрій обїцяв Русинам повне рівноуправленє. Побачимо!

(Австрійська палата панїв) отримала нових членів з помежи Нїмцїв, Чехїв і Полькїв, з межи котрих уже і так сила там засїдає, єсть там і з помежи найменших народїїв як вже незаслуженї то хоть і чепци родженї люди, тільки з 4 мїліонїв Русинїв неудоїствїє ще ніхто єї чести. Граф Тафе називає то: „Gleichberechtigung“, грабї Баденї: „gównoprawnie“, а ми Русини — кривдою.

(«Зеркало») одлична руска газета гумористична почала від нового року знов виходити у Львові. Витасмо веселу товаришку і препоручаємо єї рускій інтелїгенцї. Цїна єї невелика бо лиш 1 зол. 25 кр. на чвертьрік.

(Черновецька рада шкільна) ухвалила над-учителеви п. Омеляну Поповичу яко авторови і тов. «Руский Дім Народний» яко датељеви памятної книжки «Наш Цісарь» писемну подяку, підносячи, що «книжка так що до форми, як і що до змісту і мови для шкільної молодіжи зовсім придатна, та що она написана з признання гідним патріотичним теплом.»

(Упокоились: Партеній Томащук), актуарій-ювілат бук. консисторії, 83-літній старик, останній Русин в своїй численній родині. Вічна ему пам'ять! — Людвик Пльон, емер. фізик черновецький, 88 літ. — Григорча бук. посол паньский до ради державної у Відні в 51. році життя. — Стокера, ц. в. староста Черновецького повіту в 63. році життя. Пером їм земля!

(ЦІНИ ЗВІЖА В ЧЕРНІВЦЯХ.) Дня 16. лат. січня с. р. коштовали 100 кіло: пшениці 6 зот. -- кр. до 6 зол. 75 кр.; — жита 4 зол. 70 кр. до 5 зол. 10 кр.; — півса 5 зол. — кр. до 5 зол. 10 кр.; — ячменю 5 зол. 90 кр. до 6 зол. — кр.; — кукурудзи 5 зол. — кр. до 5 зол. 10 кр. —

ДЛЯ НАУКИ і ЗАБАВИ.

З новим роком.

Новий знов рік! — Новий і труд,
Нові мозоли з ним нас ждуть,
Нова борба із ворогами,
Із ложев, клеветов, пиячками;
Но з нами правда, з нами Бог.
Вперед же, братя, без тревог!

Ща стріху світло ми несім,
Народне право боронім,
Єдину вдяку, нагороду
Глядімо у добрі народу;
Се наша мета, наша ціль,
Стремім до неї зі всіх сил!

Мине сей рік і много ще.
Нім Русь до мети ся дібе,
Про то однак нам непитати.
А поки віку працювати. —
Щур одчайдухам! — Русь невмре,
А жити хоче і буде!

Хто Руси рідний, гідний син,
Той під чужий нестане тин,
Щоб ласки, помочи прохати,
А буде свій дім будувати;
Бо в своїй хаті — більш ніде —
Нас правда, сила й воля жде! —

З новим годом тож обновім
Присягу й свято ї держім:
Для Руси жить, за ню вмирати
Й конаючи еще шептати:
«О Боже силен з висоти,
Русь, доню Твою, заступи!»

Омелян Мурашка.

Руский нарід — руска мова.

(Дальше.)

Думаємо, що ясно і незбито доказали ми, що питання, які ставляє наш л. В. И., є цілком посторонні і що такі і інші подібні питання цілком неналежат до річи, коли ходит о то, щоби стати сторонником наших або інших національних ідей. Протівно повинні Ви, пане И. В. і всі, кого живе жите інтересує, вглянути глибоко-глибоко в наші власні діла і поступки народні, розібрати собі їх докладно, повинні самі застановляти ся над тим щиро, як підвинути наш нарід з его духової і матеріальної неволі, і коли Ваш розум неосудит наших діл, а Ваше сумління і чуте згодиться на них — от тоді Ви ставайте по нашої стороні і помагайте нести діло, котре і Ви самі узнали за добре, сполученими і збільшеними силами наперед, а не тоді, коли ми Вам дамо хочби і задовольную відповідь, чому Поляки, Німці або Французи так або сяк пишуть, бо се наша річ, а не друге такий союз був би цілком поверховним, приналежним і як легко злінився, так би легко і розпався. Колиж ходит Вам о те, якою мовою і як (якою правописою) писати, позинні Ви для свого народу, — то шукайте на те відповіди в самім собі, в руским народі, в Ваших і руского народу культурних потребах, рішайте се питанє з огляду на культурне дивчєнє руского народу а не з огляду на Поляків, Німців і Французів — оттоді Ви рішите его справедливо і суд Ваш буде правий. Коли Ви будете їти тою дорогою самостійної мисли, і самі, без чужої «доброї» науки і ради, а власним розумом, щиро і сумлінно розбирати мете наше народне питанє, то ми свято переконані, що Ваші думки будуть глядіти в потребах Вашого рідного народу рішєня, а ніколи не заблукають поза границі руского народу, до Поляків, Німців і Французів, котрих народні потреби можуть бути цілком інші; а коли-б навіть Ваша думка і шукала ради-поради у чужих народів, то ми ще святійше і глибоше переконані, що наколи-б Ви, лише самі своїм здоровим розумом без чужого «доброго» проводу, єї шукали, — то дійшли-б Ви певно під взглядом письменної мови і правописи до тих самих результатів і дослідів, до яких ми такою самою дорогою, і довгою працею, Богу дякувати, вже дібралися. Отсе ми Вам покажемо як раз в відповіді на Ваші питання.

1) «Чому Поляки так не пишуть, як простий нарід говорить? — питаєте Ви. На се запитаєм ми Вас: а якою мовою пишуть Поляки? — Очевидно, що письменною, літературною скажете Ви. — Правда Ваша! Ба, але звідки взялась отся письменна, літературна польська мова? — На се відповідь лише одна, а то, що з простої, буденної, розговорної звичайної, неписьменної, польської мови. Такою простою, розговорною, звичайною неписьменною мовою стали перші польські писателі писати, — ба не тільки польські але перші писателі на

всіх письменних мовах цілого світа! — і вже тим самим, що нею почали писати, стала неписьменна мова мовою письменною, літературною. Так одже видите, що спершу мова письменна невідріжнялась зовсім від мови неписьменної, розговорної, бо кождий писатель так писав як в його стороні говорили, і се річ цілком природна. Но з часом зросло число писателів, між ними видав ся один або другий наперед і той своїм могучим талантом, творчістю свого духа бере верх над всіми, верховодит в літературі. Через то бере і его письменна мова, а властиво мова его околиці, верх над другими; і так як его творчість, так також его письменну мову наслідують другі писателі і всі письменні люди, і таким чином заводить ся в письменній мові одностайність, котра є її властивою ознакою. Нарічені відміни, які звичайно подібуєм в першій добі розвитку письменної мови, вирівнюються і загладжуються з часом зовсім, а письменна мова упрямлюється так, що від її правил не сміє і не повинен відступати жаден письменний чоловік, а відступлене від них пиятується недостатком освіти.

Така мова, мова письменна спільна цілому народові, вона є задлятого мовою в вишнім степені народною, мовою народної інтелігенції, а відрізняється від «простої» народної мови лиш тим, чим відрізняється і письменний чоловік від неписьменного або малописьменного взагалі, а то, що в ній затерті нарічеві ріжниці і заведена одностайність форм, виразів і. т. д. Так одже є багато нарічій народних, а всі складаються на одну письменну мову народну. — Кілька соток літ витворювалась письменна польська мова трудом і працею найбільше даровитих синів народу, на її звучність, силу і красу зложився весь польський нарід, і вона в собі представляє цілість і єдність польського народу, хоч той нарід ділит політичні границі на кілька частей. А що та мова яко витвір цілого народу є для цілого народу, і що вона не повстає що йно тепер з «простої» народної мови, а вже упрямлювалась і зложилась одностайно і стала загальною народною мовою, тому то власне Польки не пишуть вже так, як сам лиш «простий» нарід говорить, але мовою народною, письменною, літературною. От Вам і щира правда, і тому то также і ми Русини раді і всіма силами стараємся, щоби розвій нашої рускої письменної мови, котрий почався наново перед несповна сто роками¹⁾, пішов тою самою дорогою, якою йшли всі інші мови письменні, і котра є єдина природна. Тому то ми стоїмо за тим, щоби писати по народному. Але се незначит те саме, що писати так, як «простий» нарід говорить. Се тільки

¹⁾ Най нікого, особливо деяких ревних «патріотів» се не вражає, що наша письменна мова не має ще і сто літ; най потіматся тим, що і сербська і московська письменна мова майже єї ровесниця. Всі байки про єї «тисячелітність» — се тільки поданки на добродушних «патріотів», що за всяку ціну раді бачити свій нарід, его мову найвеличнійшими на весь світ, і за «тисячелітну» байку готові на службу байкарам.

вороги руского слова, що всіми способами перешкаджають тому, аби у нас невитворилася своя письменна народна мова, і ті, що раді удержати нас і на даліше в темі і темноті, аби ми як раби їм служили, а вони нас мов ті вівиї все а все постригали, се ті «учителі» незвані так перекидують наші слова і туманять несвідомих річи. Таж Ви самі здорові читаєте і видите, що ми не пишемо «ек» замість «як», ні «був-сми» замість «я був», ні «просю» замість «прошу» ні «спуза» замість «попіл».... хоть так на Буковині говорять. — Писати по народному значить писати так, як в тій письменній рускій мові, що стала розвиватися на «просто»-народній основі, уже прийнятої, а особливо так, як та частина народу, що займається духовною працею народу і творенням письменної мови, т. з. руска інтелігенція і між собою і до «простого» народу дійсно говорить, писати так, щоби весь руский нарід се добре розумів. Зрештою мова письменна руска, хоть вона ще і неуняга на стільки в правила, як мова польська, і невіривлялась ще в ній і незатерлись всі нарічені відміни, — бо і пізнійше²⁾ почала вона розвиватися, та й всі і всюди розвій єї зупинили так далеко, що в Росії 1876 р. наказано царським указом писати по руски, а в Австрії не цілком ще допущена³⁾ вона поміж основних державних законів до уряду і школи; — поміж того вона вже так упрямлювалась і стала на стільки одностайною, що неможна нині ледяку писанину видавати за руску. Кождому письменному Русинові має служити взірцем мова Котляревського, Основиненка, Шевченка, Марка Вовчка, Куліша..., Шашкевича, Барвіньського, Омеляна Огоновського, Франка..., Федьковича, Данила Млаки і др. і др. руских писателів, кождий повинен сумлінно і щиро плекати ту мову, а незадовго, незважаючи на різні перепони, дивись вона велична і славна, одностайна і цілня і зобразит в собі єдність і цілість руского народу. Розуміється само собою, що крім сумлінного вичування наших народних писателів треба завжди черпати з скарбниці живої мови, з уст народних і тим оживляти і поновляти письменну мову; але се незначить писати як «простий» нарід говорить, бо ми не розпочинаєм що йно тепер образувати письменну мову т. з. ми не розпочинаєм що йно тепер перший раз по руски писати. Руска письменна мова перебула вже ту першу добу, коли кождий писатель писав так як в его околиці говорили, і коли та письменна мова як до писателя була трохи відмінна. Руска письменна мова вже почасті упрямил-

²⁾ Ви знали може першого редактора нашої «Буковини» Юрія Федьковича? Тож і те може знаєте, що він був першим чоловіком на Буковині, що став писати в 1861 р. народною рускою мовою!! Знайте также, що в 1878 р. вийшли перші матуристи, що укінчили цілу гімназію по руски, і що та горстка молодих людей письменних дійсно говорили по руски, коли їх письменні родичі ще по найбільше говорили по польски!!

³⁾ Нехай би руска мова заведена була в середніх школах — одну гімназію у Львові вже маємо, а друга в Перемишлі вже так як би була, — нехай би нею викладали всі предмети на університеті — от і побачили б Ви за кілька літ, як руска письменна мова нараз дивигулась би! І так буде мати заведене рускої мови в львівській гімназії епохальне значення для єї розвитку.

нилася і завелася вже в ній одностайність. А черпати і поповнювати письменну мову з уст народних треба для того, щоби вона вічно остала живою, народною в повнім того слова значінню.

Невжеж Вас то дивує, що ми указуємо головню на «простий» нарід яко зберегателя рускої мови?! А кудиж нам удатися в потреби? Чи може учитись нам рускої мови від тої інтелігенції, що жие вправді з руского народу і вийшла з него, і навіть на словах признаєсь до него, а неуміє по руски говорити і в своїй родині: до жінки і дітей і так все і всюди говорить лиш по німецки, по польски або (на Україні) по московски?! Чи ті люди, що ніколи по руски неговорит, або рідко коли обізвуться, мають бути більшим авторитетом для рускої письменної мови як «простий» нарід, котрий один дійсно говорить по руски? Не вжеж Ви думаете може, що письменна мова лиш на те, аби задовольняла потреби деяких учених, а не на те, аби служила потребами цілого народу? Не вжеж Ви думаете може, що письменна мова лиш на те, аби нею писати, а говорити — говоримо инакше?! То от Вам чужі приміри: польскою, німецкою, французкою і всіми другими письменними мовами не тільки пишуть але і говорять всі письменні люди, і ми нашою письменною мовою также говоримо; а чи чула Ви, щоби хто на світі говорив такою мовою якою пише «Червона Русь» або Еронимъ Анонимъ або навіть такою мовою, якою видаються книжочки тов. им. Качковского, помимо того, що вони видаються для простого народу, або хоть би такою мовою, якою писані книжки для шкіл народних буковинських?! — Знаємо, що такі мови, як латинська, єврейська, грецька, котрими тепер нарід неговорит хоть колись говорив, називаються мертвими, але як називаєсь така мова, котрою ніхто ніколи не говорив і певно говорити nebude, і нащо вона придалася, сего ми незнаєм. Отсе тільки знаєм, що видумали єї ті, що ніколи неуміли і неговорили по руски, а видумали на те, аби прислужитися ворогам руского народу і спинити єго культурний розвій. Против такої мови, против мови «Червоної Русі» і єї подібних штучних вимислів будем ми вічно виступати, а будемо все писати так як ми самі говоримо, і як наші писателі народні пишуть, будемо писати мовою живою, народною, так само як пишуть Поляки і всі другі народи, і неперестанем до всіх Русинів накликати, аби неслухали тих, що заманяють руску інтелігенцію до служби могучим, славним, необхідним велитом в імя їх величчя і слави, але аби неслужили вірно своєму бідному, уже тільки разів через свою власну інтелігенцію опущеному народови. Ми нехочем, щоби наш нарід був вічно рабом хотьби і як могучих і славних народів, а хочем бажаєм і прагнемо на те, аби він сам став паном на своїй власній прадіній землі. Коли сі слова і наші такі самі для переконують Вас, то ставайте по наші сторони, і працюймо дальше разом для добра рідного народу, котрому прецинь Ви, — ми о тім глибоко переконані — лиш добра бажаєте.

(Дальше буде.)

Від видавництва „Буковини“.

В сім році виходити буде Буковина що другого Четверга вечером і буде що другої неділі в руках і найдаљшого предплатителя. Колиб до кого недійшло яке число, най зарекамуює отвореним і неоплаченим письмом.

Хто надішле, чи то нараз, чи в ратах (по 1 зол) цілорічну предплату, дістане по цілій уплаті будь котрий річник «Бібліотеки для молодіжи» по зниженій ціні 80 кр. або буковинський ілюстрований календарь на р. 1889 за половину ціни, то є за 30 кр. без поштової пересилки, а за 35 кр. з пересилкою — або Федьковича: «Жовнярські пісні» з нотами і єгож ілюстровану «Проскурку», або знов «Зерна» літ. додаток за рік 1887. і 1888. — зовсім безплатно.

Учітєся, брати мої!

Нові книжки.

„БІБЛІОТЕКИ для МОЛОДІЖИ“ книжочка 10. украшена портретами Миколи Костомарова і Степана Руданського містить в собі: 1) Св. вм. Юрій (Стих Юрія Федьковича), 2) Князь Мстиславъ Удатний (з Ол. Барвіньського перекладу «Історії Руси» Костомарова), 3) Славний Русини-Українці (Згадка про Костомарова і Руданського), 4) Гей воли! (Поезія Руданського), 5) Правда та Неправда (Казка), 6) Перша рада начальника Юрка Гарбузенка (переловів Данило Млака), 7) Дещо для дїточок: Не вдячний синъ (Переповіла Євгенія Ярошиньска.)

«ГАВА» називаєсь людська пиявка, яку змалюван по майстерски Іван Франко в 110. книжочці «Просвіти» на науку й пересторогу нашому народови. Ціна 10 кр.

«ЦІСАРЬ и КОРОЛЬ ФРАНЦЬ ІОСИФЪ І. Картины зъ Єго жити и володѣнія для руского народу и молодежи» написав яко 111. книжочку «Просвіти» наш славний історик-писатель Олександр Барвіньський. Книжочка оздоблена найновішим портретом Є. В. Цісаря і коштує 12 кр.

При сій нагоді пригадуємо всім читальням і кождому письменному Русинови, що ще не суть членами тов. «Просвіта», щоби непожалувала жебрачого гроша одного лева на рік і вписались до сего товариства, до чого власне з новим роком найвідповідніший час. Члени «Просвіти» получают за 1 лева 12 книжочок на рік.

Купуйте й читайте!

Запрошення до предплати
на

Ілюстровані „Житя Святыхъ“.
З новим 1889. р. зачне виходити в Станіславові діло
під заголовком:

„ЖИТЯ СВЯТЫХЪ“

на кождий день в році з ілюстраціями
зібрав і уложив:

Священник ЕВГЕНИЙ ГУЗАРЬ.

Ціле діло обіймати буде до 30 печатних аркушів пелючої 8-ки, — а щоби улекшити і менче заможним придбане его, буде появлятися в чотирох чвертьрічних випусках по 6—7 аркушів; таким способом ціле діло вийде в 1889. року.

„Кождий випуск буде засмотрений що найменше 10 ілюстраціями в тексті.“

Потребу такого видання відчувають аж надто добре впр. священники і наш нарід; бо одно-однісенне руске видане житийсей Святых, написане св. А. Добрянским, а видруковане ще перед 25 літами, сталося тепер бібліографічною рідкістю.

Усліва предплати такі: На ціле діло без пересилки 3 зол.; з рекомандованою пересилкою нараз 3 зол. 20 кр.; з рекомандованою пересилкою поодиноким 4 випусків 4 зол.

На поодинокий випуск без пересилки 8) кр.
а з реком. пересилкою 1 зол.

Предплату як і всякі письма просять висилати під адресою руских часописей, або

СВЯЩ. ЕВГЕНІЯ ГУЗАРЯ

в Завалові (почта в місті.) 1—3.

БУКОВИНСЬКИЙ

ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

на рік 1889.

видане товариством „Руска Бесѣда“,

уложивъ Омелянъ Поповичъ

ще продається в „Рускій Бесѣді“ і
по всіх книгарнях.

Ціна 60 кр.

(з почтовою пересилкою 65 кр.)

Запросини до предплати
на

РУСКІ ЧАСОПИСИ.

І. БУКОВИНСЬКІ.

„РУСКА ШКОЛА“,

часопись науково-педагогична виходит що кварталу по 2 аркуші. Редактор Др. Ст. Смоль-Стопкий. Предплата 1 зол. на рік. — Адреса: Чернівці, Улиця Петровича ч. 4.

„БІБЛІОТЕКА для МОЛОДЪЖИ“,

виходяча під редакцією Омеляна Поповича, II, III, IV. и V. роčníк. Кождий роčníк по 12 книжочок куштує з пересилкою 1 зол. кожда книжочка з осібно 10 кр.

„ДОБРИ РАДЫ“,

часопись господарска виходит що місяця. Редактор Иван Данилевичъ. Ціна 1 зол. 50 кр. на рік. Адреса: Рогізна (почта Садагура.)

II. ГАЛИЦЬКІ.

„ДѢЛО“,

часопись політична, роčníк X., виходит що дня Редактор Иван Белей. Літ. додаток „Дѣло“ „Бібліотека найзнаменитишихъ повѣстей“ виходит, 6 раз на місяць. Предплата на місяць 1 зол. 50 кр. Адреса: Львів, Улиця Баторія ч. 24.

„БАТЬКОВЩИНА“,

часопись політична для народа, виходит що Пятницю, редактор Нагірний, предплата 1 зол. на чверть року. Адреса: Львів, Улиця академічна ч. 8.

„ШКОЛЬНА ЧАСОПИСЬ“,

письмо педагогично-наукове. Рік X. виходит два рази на місяць. Редактор Григорій Врецьона. Ціна на третину року 1 зол. Адреса: Львів, улица крива ч. 15.

„ЗОРЯ“,

письмо літературно-наукове для руских родин. Роčníк X. виходит два рази на місяць по 2—2½ аркуша. Предплата на чверть року 1 зол. 25 кр. Адреса: Львів, улица академічна, ч. 8.

„ПРАВДА“,

місячник політики, науки і письменства виходит випусками в 5—6 аркушів. Редактор Др. Евг. Оленичкий. Предплата на чверть року 1 зол. 50 кр. Адреса: Львів, улица Академічна, ч. 8.

„ТОВАРИШ“,

письмо літературно-наукове виходит 2 рази на місяць по 2 аркуші. Редактор Ст. Козловский. Предплата 1 зол. 50 кр. за ¼ року. Адреса: Львів, улица Зближенія ч. 10.

III. АМЕРИКАНСКУ.

„АМЕРИКА“,

газета політична і наукова виходит що тижня. Ціна 1 зол. на чверть року. Адреса: „Amerika“, Printing Office P. O. box. 104 Schenandoah Pa.

«Буковина» виходит
щодругого Четверга.

ПРЕНУМЕРАТА
платна в Чернівцях
вносить:
на цілий рік 3 зол. — кр.
— пів року 1 — 50 —
— третину 1 — —

Поодинокі числа 15 кр.
в книгарні Пардінського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» зна-
ходиться в Чернівцях (ули-
ца Петровица, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Архикнязь Рудольф ПОКОЙНИЙ!

Отся сумна, страшна вість, рознеслася вчора блискавицею по всіх усядох. Мов грім із ясного, погідного неба вларила она ненадійно в серце кожного австрійського горо-
жанина, ба кожного чоловіка зі всего світа. Передвчера вечером ще положився Архикнязь
здоров на супочинок, а вчора рано найдено Єго Високість вже неживим. Лікарі оrekli :
нечаяна смерть на удар серцевий.

Трудно було повірити, що справді нема вже нашого любого, дорогого Цісарского
Сына, якжеж освоїтись з сею ужасною гадкою, як описати чувства претяжкого болю, який
наповняє серце і душу кожної людини в широкій Австрії, ба в цілім світі!...

А вжеж оно дійсно правда! А вжеж нема більш між живими Єго Високости Архи-
князя, наслідника трону Габсбургів, єдиного Сына найяснішого нашого Монарха, будучої
надії австрійських народів, окраси і оздоби людскости, славного світича, любимця народів;
нема, нема!

Над домовиною предорогого Покійника тужит тяжко пригноблений несподіваним
страшним ударом Батько-Цісарь, плаче гіркими кєрвавими сльозами любяча Матір-Ціса-
рева, ридає вірна подруга-Архикнягиня, сумує улюблена Дочь-Принцеса, ціла височайша
Родина Цісарська; а з ними поділяють несказаний жаль і біль мільони вірних народів,
плаче у кутику тихо но ревно і бідна удова Русь, котру великий Покійник недавно тому
добачив своїм бистрим оком, підніс на духу своїм милим словом, котрій відслонив був ласкавою
рукою ліпшу, красшу долю-будучність Страшний, серце роздираючий образ!

О Боже, коли вже така Твоя свята воля, дайже сили, дай моци перенести сей пре-
тяжкий Твій допуст! Премудрий і предобрий Царю над Царями поверни отсе наше лихо-
горе на добро! Молим Тя, «Боже, буди покровитель Цісарю, Єго краям!»

Слово предсідателя „Народного Дому“

сказане при отворенні звичайного загального збору членів товариства дня 20. лют. січня 1889. року.

Світлий Зборє!

Вже по раз другий маю честь на загальному зборі товариства „Руский Дім Народний“ в Чернівцях заборати вступне слово з сего поважного місця.

Нині сповняю той милий обов'язок тим радше, коли бачу Вас, мої панове, зібраних на загальному зборі перший раз не в чужім, но в руському „Народнім Домі“. Витаю отже під руських стріхів з теплотою руського серця високоповажаних членів сего товариства і чесних гостей і дякую Вам всім, мої панове, за Ваш ласкавий труд.

„В своїй хаті своя правда і сила і воля.“ Тим грімним покликком збудив незабутий наш геній Тарас Шевченко в першій половині сего століття сплячий в довговіковій духовій неволі — двадцятиміліонний руський нарід до праці на спустошеній народній ниві. Під впливом того до розуму і серця кожного здоровомисличого чоловіка гарячо промовляючого покликку взялася і мала горстка тямучих наших патріотів на Буковині до тої для руського народу єдиноспасительної праці, а поборовши невеликі перепони придбала руському народу на Буковині в самій столиці сего краю спільну народну стріху, щоби з того осередка народного життя ширити просвіту по цілїм краю, тим способом видобувати в темноті та нужді марно-пропадаючі народні таланти і поставити руський народ на Буковині через просвіту і здвигнене матеріяльного добробуту на таке становище, яке сему народу після его числа належить.

Сором і ганьба була би для Русинів буковинських, котрі становлять половину всіх мешканців сего краю, если би они оставали дальше в своїй дотеперішній байдужности для народної справи, а протівно нестаралися всіми силами привести нашу спільну народну стріху до такої величности, як се повага сего великого народу вимагає!

Не вжеж Русинам позістати вічними рабами других, чужих, і для чого мали би ми бути вічними рабами? Чи ж судьба необдарила наш нарід доволі найкраснов в світі землею? Чи може мало у нас здорових голов і кріпких рук до духової і фізичної праці? Ні, у нас є всего доволі. У нас лиш брак почуття власної гідности, у нас великий брак доброї волі і посвященія для спільної народної справи. Час вже нам опам'ятатися, нічого нема нашому розвою на перепоні. Устави державні заборучили з волі нашого великодушного Монарха також руському народови рівні права, но ми тільки самі маєм добуватися тих належних нам прав, та неможем жадати, щоби чужі нам люде старалися о наше добро, коли ми сего сами небажаєм.

Ми вже досить спали та дримали, тепер вже найвисший час, взятися щиро до спільної народної праці, працювати в сім напрямі кождоу нам з осіб, за-

грівати до тої праці також незрячих еще наших менших братів, а тогди і в наше віконце засвітит сонце.

До праці отже, мої панове, до спільної народної праці в сій важкій порі тяжкої борби о дуже важне питання, чи бути нам на світі, чи небути! Там для нашого народного розвою важним покликком отворяю при достаточнім числі явившихся членів — сегорічний звичайний загальний збір нашого товариства.

СПРАВОЗДАНЕ

уступаючого відділу товариства „Руский Дім Народний“ в Чернівцях за минувший відліковий рік т. е. за час від 8. лют. грудня 1887. до 20. лют. січня 1889. року.

В відділі, котрий нині уступає, був першим предсідателем сов. Ісидор Винницький, другим предсідателем протоєрей о. Ісидор Воробкевич, третім предсідателем крих. о. Келестин Костецкий, касієром фінансовий комісарь Іван Тиміньский, контролором професор Юстин Пігуляк, секретарем Царій Гулка, господарем дому Андрей Гелічинський, містосекретарем учитель Танацій Руснак.

Сей відділ мав задачу, котру на товариство вкладає его ціль і призначе сего „Народного Дому“, іменно розвине товариского життя і народного духа, народної просвіти, добротворности для бідности, — а найважнійша задача була, уморити значну часть довгу, котрий єсть загіпотекований на „Народнім Домі“ і сивинне розвине сей інституції. Засобом товариства, на котрий відділ оперся, був прихід в сумі 4600 зол. 44 кр., — а понеже з кінцем попереднього відлікового року на домі нашім було 15394 зол. 87 кр. довгу, про те вже ті два числа обмежають малий круг, поза котрий відділ в своїх трудах неміг вийти. — 2941 зол. 95 кр. видав відділ на сичачене довгу і проценту, — більше як одна тисяча пішла на удержане дому, на адміністрацію і податки, так що лиш 153 зол. 34 кр. можна було ужити на инші цілі. — З сей послідної суми видано на запомогу бідним 12 зол. 50 кр. — а 100 зол. 5 кр. на випечатане „Думок і коломийок“, музикального твору о. Ізидора Воробкевича, — котрий се подарив на дохід „Народного Дому“, — і куплено 200 екземплярів „памятної книжки“ Ом. Поповича, написаної по случаю ювілею сороклітнього панованія нашого найяснійшого Монарха, і сі книжки роздано межі шкільну молодіж і сільські читальні. — Сей видаток належав до просвітної задачі нашого товариства, так як ся книжка подає начерк історії панованія нашого Монарха, з котрим вже ся також розвине нашого народного життя, — розвине, котрому Монарх дав свободу.

Єще одна цифра: 40 зол. 79 кр. єст видаток на отворене сільських читалень, о котрі дбав відділ. За минувших літ, так і сего року брав відділ участь в отворенні сільських читалень і покривав з грошей „Народного Дому“ видатки на виїзд, так як читальні суч.

порукою духового народного розвитку, котре єсть нашою задачею. — Народ завязує читальні з власної побудки, — ведений самою душевною потребою, — бо если незнає, то чує важність таких вільних союзів. — Виділ вислав прото на отворене читалень своїх членів і членів академічного товариства „Союз“, котрі радо прилучалися до виїздів. Промови, — а особливо слова п. Омеляна Поповича і співі наших учасників причинилися до піднесення обряду отворення читалень. В загальні виділ старався, щоби кождому отворенню читальні надати розголос великого торжества і зробити его світлим приміром і заохотою для других сіл.

Виділ отворив також в „Народнім Домі“ читальню, котра ненарушає фондів „Народного Дому“. За старанем предсідателя сов. Винницького найшлося достаточне число членів, котрі крім членських вкладок, виплачуваних „Народному Дому“, еще по 1 зол. кождого місяця дають на читальню, і на тих датках стоїть читальня. Веденем читальні занималися Др. Стоцький, Омелян Попович і Іван Тиміньский.

До розвитку товариського життя служить також наша „кругольня“ зреставрована старанем виділа а особливо старанем п. Гелічинського господаря „Народного Дому“. — В кругольні громадаються члени і инші Русини в свободних хвилях на забаву.

Для будучности „Народного Дому“ важним ділом уступаючого виділу єсть уплата 2941 зол. 95 кр. на умерене довгу з процентом і позискане 14 нових членів-основателів, платячих одноразовий даток 50 зол. котрий, — для улекшення платячим, — виділ розложив на 12 місячних рат. Маєм тепер 31 членів-основателів, — число складаючися з самої поважнійшої рускої інтелігенції. Цифра приходу з членських вкладок, — котру виказує касове справоздане — єсть 22 рази більша як в попереднім виділовім році.

Прирост сих членів єсть також знаком, що руска суспільність бере все більшу участь в народній справі і в задачі нашого товариства, таким знаком єсть також число добровільних датків рускої публіки, — число майже три рази більше як минушого року.

Збиранем датків в місті Чернівцях займався наш предсідатель сов. Винницький і члени пп. Єротеї Пігуляк, Вишньовский і міщане Поверлович і Дарій.

Більша половина жертв вплинула на письменні запрошеня, котрі виділ вислав минушої зими до всеї знаної рускої інтелігенції, жиючої на Буковині і в Галичині. І Русь галицька невідказала нам своєю помочі і своїми датками, котрі чинят половину всіх вплинутих датків, она показала, як она розуміє і чує, що справа буковинської Руси єсть справою цілої Руси.

Се єсть справоздане виділа, — сума діл виділа і помочи народа. Виразом доброї волі виділа єсть: старання-ощадна господарка, старане о ростуче число читалень і несене духа свободи і рівности в народ.

Загальний собор

членів товариства „Руский Дім Народний“ в Чернівцях, відбувший ся дня 20. лат. січня 1889. року.

Совітник Ісидор Винницький отворив собор, теплим словом витаючи явившихся членів, і вибраний аклімацією на предсідателя сего собору проводив нарадам. Секретарем сегодня був уч. Тапасій Руснак

З порядку нарад прочитано і одобрено справоздане за діяльність уступаючого виділа, (справоздатель секретарь) і одобрено касове справоздане п. Тиміньского, касове справоздане виказує приход 4600 зол. 44 кр., розходи 4167 зол. 36 кр. В приході єсть: готівка з попередного виділового року: 149 зол. 15 кр., книжка щаднича з попередного виділового року: 490 зол., чинш 1317 зол. 44 кр., вкладки членів основателів 898 зол., датки 760 зол. 19 кр., сплата від довжників 594 зол. 5 кр., вкладки звичайних членів 54 зол. 50 кр., процента в щадничій касі 9 зол. 45 кр., з кругольні 296 зол. 49 кр., з продажі коломиїон 10 зол., готівка 21 зол. 17 кр.

В розході суть слідуєчі цифри: адміністрація і канцелярія 64 зол. 83 кр.; — на уморене довгів і процентів 2941 зол. 95 кр.; — мешкане до мая минушого 1888. року 25 зол.; — удержане дому, світло, дрова і слуга 527 зол. 15 кр.; — податки державні і комунальні 429 зол. 89 кр.; — коминяр 6 зол.; — видатки, по случаю отворення читалень сільських 40 зол. 79 кр.; — запомоги 12 зол. 50 кр.; — на книжки 100 зол. 5 кр.; — асекурація 19 зол. 20 кр.

Остаєся прото надвишка приходу 433 зол. 8 кр. (т. є. в щадниці буковинській 46 зол. 17 кр., в міщаньськім банку 217 зол. 64 кр. і готівка 169 зол. 27 кр.).

Прелімінар визначує на 1889. рік прихід і розхід 4323 з.л. В маєтку товариства вказано: вартість дому 18000 зол. і грошей 970 зол. 43 кр.

Довги: 13148 зол. 40 кр., — прото остаєся чисте майно: 5822 зол. 3 кр.

Касове справоздане, прелімінар і вказ маєтку одобрено і на внесене п. Омеляна Поповича, поставлене іменем надзорчої ради, загальний собор висказав уступаючому виділу подяку за сго діловодство.

П. Омелян Попович іменем виділу подав до відомости загального собору незвичку жертволюбивість і патріотизм одного члена основателя п. Андрієвича учителя в Бергометі над Серетом, — котрий мимо своїх малих матеріяльних засобів, дав „Народному Дому“ подвійну основательську вкладку в сумі 100 зол. і прирік дальші жертви. За сей вираз великого патріотизму висказано п. Андрієвичу подяку і поручено виділу, щоби о сім письменно повідомив сего члена-патріота.

До виділу вибрані: сов. Винницький, перший предсідатель; протоєрей о. І. Воробкевич, другий предсідатель; крл. о. К. Костецкий, третій предсідатель; Іларій Гулка перший секретар; ад'юнкт судовий: Міхальский, другий секретар; комісар Тиміньский, касієр;

власитель реальности А. Гелічинський, господар товариства; власитель реальности Вишньовський, контролер; виділові: учитель Танасій Руснак і о. Каратинський. — Заступниками виділових вибрані: о. Федорович, проф. Пігуляк Юстин, комісарь Харжевський, контр. Туряньський і г. Родич.

Рада надзорча зложена з: проф. Пігуляк Єротея, контр. Влада Николая і надуч. Поповича Омеляна яко членів, а о. Андрійчука і Дра Стоцкого яко заступників.

Собор заключено словом до членів і многолітством і імном народним для Найяснішого Монарха, давшого свободу нашому народови і нашим товариствам.

Що нового в світі?

Сойм галицький радив межі иншим також і о викупи для правительства права пропинаційного від папів. Правительство хоче тое викупити за 49 мільонів і 440 тисяч зол. готовими грішми а папи хочут ще більше. Гроші би ся сплачувалі панам з доходів пропинацій і коршем, а если би того нестало, то підвишило би ся податки від шинків і мали би ся ще накладати краєві податки, лиш не додатки до податків безпосередних. — В тім же соймі заявив правительственный комісарь одну пільгу для селян а именно, що тіїж можут впрост до уряду податкового свої податки самі сплачувати а не аж через збирачів, через що не одній неправильности запобіжитися. У нас в Буковині здало би ся також таке.

Дебата над новим законом військових викликала в угорській палаті послів бурливі сцени. Посол Юст низвав був міністра гонведін на поєдинок, але якось полагодили ся межі собою, а коли при бесіді одного посла з лівниці, брат міністра Тіши нетактовно заховувався, кричали до него роздраженні послы «на двір білий верблюде». Сподіваються також великих демонстрацій угорських студентів против нового закона військового, котрий імовірно незмінений в палаті перейде. Правительство старає ся о скорі полагождені сего закона, аби можна у нас і в Угорщині сего річю бракнути вже після нового закона перевести.

За війну виправді тепер якось нічо не чути і всі держави показуют собі приязні лица, але кождий має за своїми плечима витягнену шаблю. Всі ся зброят, а Росія стягає потихо своє військо зі сходу на західні границі. В самій же Росії нема сулокою; все знаходяться люде, що словом та письмом о горожанські права і свободу добиваються, за що їх багато російське правительство арештує. Міністер фінансів Вишнеградський подійшав значно стан фінансів Росії, за що дістав від царя ордер Александра-Невского. В Німеччині слава Бісмарка упадає і недавно міцно его пошарпали в палаті послів політичні его противники, а найбільше за его політику колоніальну в Африці. Там повстали туземці против Німців, що їх дуже тиснули і визискували. Повстанці побили Німців і понижили їх оселі. Але

то Бісмарка невідстрашило і він ся старає о посилку в жовнірах і амуніції для тамошних Німців, аби повстанців укарати і їх потім ще ліпше утискати і висисати. В Франції вічний внутрішній неспокій і роздор межі монархістами и республіканцями. Найбільше колотнечі робит генерал без шаблі Буліанже, котрого монархісти підпирают. Він вибраний тепер на посла в місті Парижа а має на сонерника республікана Жака. — Нідерландський король Вільгельм лежить конаючий і по его смерті може легко прийти до якого непорозуміння межі Франції а Німеччиною за ддя краю Люксембургу, що належит до Нідерландії, бо король є бездітний, а королева Ема незнає чи всему подолає! — В Мадриді головнім місті Іспанії і Римі в Італії появилося багато таких, що ворогуют публічним порядкам і богачам. Они хоїли бомбами і динамітом висадити и повітре правительственні і богацькі палати, але їх завчасу увизнено. Мимо того висадили они в повітре кілька каменів в Мадриді. — В Болгарії поріжнися князь Фердинанд, котрий є католиком, з висшим духовенством православним, що ему на але виїти може. — В других державах менше більше спокійно і нема нічо для нас так цікавого, хіба тільки оден підрадний знак, що в місті Медіолянів Італії зішлись на наш новий рік розумні і війні противні люде на ніче, і урадили аби війну скасувати а натомість завести мировий суд, щоби залагоджувати в мирній дорозі непорозуміння межі державами. Вибрали вже комітет, котрий ся має о тое у ріжних державах старати. Но чи будут люде на тільки людні, аби їх ради послухати?

Дописи „Буковини“.

ІЗ СЛОБОЗІ-РАРАНЧА. (Отворенє читальні). По довгих короодах отворено в кінєць 18. (30.) Грудня 1888. р. у нас читальню. По богослужєню, до звеличєня котрого причинились своїм співом наші любі Черновецькі гості, удались ми до читальні уміщеної в домі ч. г. Прокона Маліцкого. На воротіх красувалась напис „читальня“, а над нею і побіч неї повівали хоругви австрійська і рускі. Вистріли з мездів повітали прибувших гостей і звістили цілому селу велике свято побіди світла над темнотою. Комната, с ни ба й подвірє наповнилось людьми: гостями, членами і цікавими. О. Левескул, місцевий приходник, відслужив тут доксольогію за С. В. Цісаря, а всі присутні відспівали при громах з мездів імя народний а опісля многая літа. По сім підіс о. Левескул ще многая літа Ви. Митрополитови, буковинським патріотам-Русинам і основателям читальні, що й відспівано.

По молитві забрав слово знаний просвітитель руского народа на Буковині п. Омелян Попович. В своїй живій і хоршій промові вказав бесідникам наглядно на великі душевні і тілесні пожитки, які люде з читальні мати мут, а то: тверезість і здоровє, ощадність

і масток, науку і розум. Пожелавши новій читальні хорошого росту, розвою і плоду закінчив бесідник свою промову многодітством для читальні, що й відспівано.

По угодженню провели зібрані члени разом з Черновецькими, Топорівськими і Раранецькими гостями ще часок в сердечній розмові переплітаний народними піснями. По благодарственній молитві подякував о. Левескул іменем читальні черновецьким і прочим гостям за їх труд около звеличення празника і завізван членів нової читальні, щоби пам'ятали на хорошу науку, яку чули, і після неї поступали, а Бог поблагословит начате діло їм і їх дітем, внукам і правнукам на добро і славу.

Виділ читальні складається з слідуєчих чесних ґаздів: головою читальні є Прокіп Маліцький, заступником голови Дмитро Пашківський, секретарем Симен Макаренко, заступником Михайло Ярославський, бібліотекарем Тома Бурдейний, заступником Григорій Булевський, касієром Олекса Ярославський, заступником Никола Лазарюк, контролором Прокіп Кучурян, заступником Танаско Ткачук.

Маючи в місцевім учителю п. Турушанкови щирого, розумного і ревного покровителя, помічника і порадища, а з'єднавши собі панотця і п. начальника буде читальня в Слободії-Раранчу процвітати на добро і славу еї членів. Що дай Боже!

Гість.

ІЗ ТОПОРІВЦІВ. (Добрі наслідки читальні). Що з читальні не тільки для душі а й для тіла, для здоров'я і маєтку великий пожиток, на се Вам, панове братя, ось тут новий доказ. В Топорівцях відбулися в посліднім часі знов три оказії без каплі горівки. Оперед Дмитра відбулося тверезе весіля у Івана Гарасима, батьком був голова нашої читальні Петро Геліч, а гостями всі читальники. Окрім того, що родина не видала ні крейцара на ту прокляту люру, скинули гості для молодої пари сорок і один зол. 50 кр. — Друге весіля тверезе було у таждень по сім у Івана Чалея і тут зложили гості файну суму для новоженців. — Тверезі хрестини були на самого Дмитра у нашого секретаря Дмитра Лящука. Так то наші чесні ґазди-читальники заощадили собі дорогий гріш, а своїм гостям дороге здоров'я, а всі забавились без сивухи файно розумним словом. За то зложилисьмо замість для арендаря, для нашого Дому в Чернівцях 4 зол. 20 кр. — Читальник.

Дай Боже, щоби хороший приклад Топорівських читальників приймався у всіх наших селах, а булоб менше у нас біди, а більше здоров'я і добра. Просимо всіх тверезих читальників, щоби дописували нам про кожну тверезу оказію задля понуки і заохоти другим, а нам і всім приятелям народу руского на утіху.

Редакція „Буковини“.

ДРІБНІ ВІСТІ.

(Є. Е. П. Президент краю) порушив важну для наших громад справу, именно про писарів громадських. Хто незнає, кілько лиха наробили нашим громадам нездібні й несовісні писарі? Знає про се і Є. Е. Пан Президент і власне хоче о скілько можна запобігти сему лихови. Тому предложитися небавом соймови закон, після котрого кождий, хто хоче бути писарем, має виказатися свідоцтвом, що він до того здібний. Буде се уже один крок до ліпшого. Що до совісности писарів, то на се є й буде одна тільки рада: вибрати начальників і виділових чесних і письменних, котрі би хотіли і могли надзирати діло писаря. Надіємось, що Є. Е. Пан Президент поставит яко головне услівє, щоби писарі в руских громадах знали докладно говорити, читати й писати по руски; бо звичайно тільки руске письмо зможе письменний начальник або виділовий також перечитати а й неписьменні виділов, почувши его, зможут осудити, чи вірно оно написано.

(Закон о платі катихитів) отримав вже височайшу санкцію Цесаря й увійде з новим шкільним роком в жите. Надіємось, що ц. к. краєва рада шкільна устанавляючи катихитів (особливо в містах) зажадає від них точного знання рускої мови; бо н. пр. у сї теперішні православні катихити в черновецьких школах незнають рускої мови.

(Староством черновецьким) управляє тимчасом комісарь п. Мориц Барлеон. Конкурс однак вже розлисаний і старостою Черновецьким, як говорят, має стати теперішній староста Сучавський п. Стронер або Вижицький п. Сиржистий.

(Село Веренчанку) купив не Зайдман а Мордко Корн. Не каменем у голову, а головою о камінь!

(Від коли тютюн подорожів), зменшилися з него доходи у всіх краях крім Галичини, Буковини, Сілезії і Нижніх Ракус. Як видно у нас завзяті курці.

(Цікавий процес) ведеться тепер у Львові проти діда з Отишелецького і его мамі, що мали душити старенького ксьондза, аби присвоїти собі его значний маєток.

(Сегорічна бранка) розлічнєся мабуть пізніше, як що року, бо новий закон військовий ще не готовий.

(Отворенє читальні) в Гаврилівцях відбулося минувшій неділі. На жаль немогли черновецькі гості в той день виїхати. Боже, помогай!

(Нову читальню) заложено на новий рік у Заставні на Буковині. Помагай Віг доброму ділу!

(† Іван Гринецький), артист драматичний і директор рускої сцени хоруваний від довшого часу на недуг горляний упокоївся 12. (24.) с. м. в Перемишлі в молодім віку 39 років. В покойнім тратит руска штука неоціниму силу, а загал руский щирого брата-патріота. Чим був покойник для нашого театру, знає хіба той, хто мав коли нагоду бачити гру мало що не всіх членів руского театру на першій пробі, а потім на самім представленю; славна гра на рускій сцені, се головна заслуга покойного, котрий з рідким пожертвованєм служив рускій Мельпомені. Вічна ему пам'ять!

(В Черновецьких школах народних) учацало в минушнім шкільнім році всего 5806 дітей, межа тими 733 руских. Число руских дітей напевно більше; бо декотрі управителі-шовіністи, особливо директор православної школи, записуют руских дітей яко Румунів. До сего подає й сам дотичний формуляр повід. де місто рубрики «матерного язика», як в каталогах, стоїт рубрика «народність», а се напням Румунизаторам дуже на руку. — Друга кривда, яка діялась Ру-

си́нам і сего року, то мале число годин призначених для науки рускої мови. Найдалше посунулась в тім вигляді школа в передмістю Кловіччі, де в І. класі учено дітей руского язика в одній однісенській годині на тиждень. В других школах призначено для двох ба й трох клас разом по 2 години тижнево. Справді незнаємо, на що прокладають поділи годин раді шкільній, хіба щоби затверджувала таку самоволю. — Трета кривда, то повірюване науки руского язика навіть у найвищих класах учителям, котрі, як загально звісно, неуміють заговорити по руски; як се діялось і ще дієсь в школах дівочих, в школі на улиці водичі і краєвої палати. На жаль незмогли ніхто доси зарадити сему лиху, мимо того, що воно звісне і можливе. Чи така та славна справедливість? — Четверта кривда отта, що в Рошомській школі і сего року невчено рускої мови — Цита знов кривда, що з висланих в справозданню шкільнім катихатів православних неуміє піддати рускої мови. — Поручаємо товариству «Руска Школа» подати хотьби отсі наші уваги ц. к. красній раді шкільній в дорозі С. Е. Пана Президента до відомости; бо як видно, ніхто инший немає охоти зарадити нашим кривдам, хоть се так легко.

(Вечерок з танцями) товариства руских академиків «Союз» в Чернівцях заповіджений на день 2. лат. Лютого по поводу смерті С. В. Престолонаслідника не відбудеся.

(„Петрів гріш“) узявраний сего року католиками всего світа для наші римского виносит суму деняць і пів міліона лір. Файний гріш!

(Цікаві досліди) зробив майор Гімелъ дотично наших войків. Оглянувши докладно з войків черновецких 200 Русинів, 200 Румунів і 100 Жидів, найшов що Русини пересічно 1670 мм. за високі, важут 66-7 кг. мають найповільніший пульс, найчастійше ясний волос, ясне око і біле тіло, рівні з прочими голови, середній рот, уха і нію, найширші груди, найдовший толуб, найширші клуби, найдовше верхне рамя, найгрубші сідні рамена середно широкі руки і ноги та й середно довгі ноги, однак довші від коліна в низ, як у гору

(Що може цісарске слово), довід тому сума званих десять міліонів золотих призначена в цілій Австрії на добротинні цілі по поводу сороклітнього ювілею нашого Монарха. Іменю заложено з тої нагоди: 58 шпиталів, 22 домів сирітських, 181 домів для дітей бідних, старців і калік, 87 шкіл, 15 церков і каплиць, 2 божниць, 26 мостів, доріг і улиць, 36 публичних огородин і площадей, 40 керниць, 7 купелів і 19 инших будиноків. Дальше маєсь збудувати 1 касарня, 2 домів для робітників, 17 народник кухонь і 3 народні бібліотеки. Дальше зложено гроші на удержане: 38 шпиталів 3 домів сирітських, 53 домів для дітей, бідних, старців і калік, 4 школи, 3 церкви, 2 домів робітничі, 178 стіпендій для шкільної молодіжи, і 408 фондів для заломогі людей ріжних станів, їх вдовиць і сиротів. — Переглянувши отсей коротенький спис мусит кожний сказати, що підлягає з дотеперішних володарів світа несправедливим таке величаве і вікономне свято, як Цісарь Франц Іосиф І. Слава Его милостивому серцю!

(Ціни збіжа в Чернівцях.) Дня 16. лат. Січня сего року коштовали 100 кіло: пшениці 6 зол. — кр. до 6 зол. 75 кр.: — жита 4 зол. 70 кр. до 5 зол. 10 кр.: — вівса 5 зол. — кр. до 5 зол. 10 кр.: — ячменю 5 зол. 90 кр. до 6 зол. — кр.: — кукурудзи 5 зол. — кр. до 5 зол. 10 кр. —

Для науки і забави.

Свята Великомучениця Варвара.
(із „Руского Літника“ Юрія Федьковича)

1. Гой ізза моря зійшла ясна зоря —
Алеж то не зоря — то свята Варвара!...
2. А був отец їй Діоскор поганин —
Великий гонитель на всі християне!...
3. А щоб Варварі недонеслось слово
О Господу Бозі і муках христових:
4. Велів високу він вежу окути —
І свиту Варвару в ту вежу замкнути!...
5. Але-ж чудная Господня сила
Й за стальовим замком Варвару учила!...
6. Будив в вежі тій вікна паровигі —
Варвара-ж веліла зробити ще й третє!...
7. Отець питає-ж: що се образує? —
Гой се — каже — отче — Тройцу трисантун!...
8. Тодж Діоскор ухонив меч голій —
Аби своїй доньці утати ним голови!...
9. Алеж Варвара меча не чикає —
На камину гору від віття віткає!...
10. Камин-ж гора їй ся проступила —
І свиту Варвару у печері скрила!...
11. Пасли-ж пастирі вівці при обочи —
Чи-сьте невидали тут моєї дочи? —
12. Твої-ж доньці ся земля проступила —
І в тую велику там печір ся скрила!...
13. Як се сказали — так закаменили —
А вівці їх в воздух усі полетіли!...
14. Взв'язав-ж Діоскор Варвару за коси —
І поволік в місто і голу і босу!...
15. Й ціліську днину містом волочив ю —
І клеццем залізним у голову бив ю!...
16. Свята-ж Варвара всі муки приймає —
До Господа Бога лиш руки здоймає!...
17. На сеж Діоскор з великої злости —
Повелів ю бити до білої кости:
18. Абож ти — каже — Христа ся покинеш —
Абож під бичами від разу загинеш!...
19. Свята-ж Варвара й сі муки приймає —
До Господа Бога лиш руки здоймає!...
20. Тодж Діоскор велів свиту взяти —
Й на древо високе за руки розв'язати!...
21. Вітак гаками залізними дерти —
Вітак шкелом товченим всі рани їй терти!...
22. Свята-ж Варвара й сі муки приймає —
До Господа Бога лиш тяжко здихає!...
23. На се-ж Діоскор взяв свіци смолені —
І шк еї тіло росняте на дрєві!...
24. А на останку-ж велів препроклятий —
Тупими ножами їй перси утати!...
25. Гой — каже — дочко — абож покинь злобу —
Абож му ти мучить — доки духу в тобі!...
26. Свята-ж Варвара й сі муки приймає —
До Господа Бога лиш тяжко здихає!...

27. Тогдиж Діоскор ухопив міч голий
І святий Варварі відтяв від пліч голов!...
28. Свята-ж Варвара до Бога благає:
Прости его — Боже — як я го прощаю!...
29. А з неба чути такої глаголи:
Диявольську душу не прощу ніколи! — Амінь!
12. 9. 1878.

Руский нарід — руска мова.

(Дальше.)

2. «Чому Французи иначе говорять, а иначе пишуть?» — питаєте Ви. Признаємось, що ми прочитавши се питане, попали в тяжку задуму, чи дійсно воно так, чи дійсно Французи иначе говорять а иначе пишуть? Колиб так було, так се справді походилоб на то чудовище, яким пише «Червона Русь», котре ми називаєм «язичієм», і котрим вона пише, здаєсь, отаби так писало ся, хоть так ніхто неговорит. Але ми переконалися самі і довідалися від людей, що сю річ докладно розуміють, що жаден Француз не скаже, що він иначе говорить, а иначе пише а 2. що дійсно так не є. Тай се Ви признати мусите, що французські книжки, хто тільки уміє*) їх читати і по французки розуміє, кожний однаково читає і однаково їх зрозуміє. З того виходит, що французкі книжки так дійсно писані, як говориться, і справді французкою письменною мовою всі письменні Французи говорять. Отсе і булаб відповідь на Ваше питане. Ціаком пиша річ: чому Французи для вираження одного звука мають часом кілька знаків? — Отсе питане було здаєсь у Вас на умі і на се будемо ми также відповідати.

Коли перед сотками літ почала вироблятися французка письменна мова, то звісно писали так буква в букву, як тоді скрізь говорилося, бо инакше годі і подумати. По якімсь часі письменна французка мова упорядковилася т. зн. виробилися певні правила писаня, і після тих правил писав кожний письменний чоловік. Але жива мова нестоїт на однім місці, а все і все хоть незаметно змінєся, як сего учить

*) Воно властиво без того нічого не йде, — все треба уміти; а тільки той хто навчив ся, той і уміє. І читати треба уміти. І по руски, по польски і по латині і по німцки і по французки треба уміти читати. Правда, одного лекше навчитися, а другого трудійше, але всего треба уміти читати. Латинська правопись легка, але всі треба знати що сарат читає ся канут, а не канут. І хто по французки вчить ся, той муси знати, що аї нічого иншого тільки є, що аи, аи тільки що о і т. д. тиж більше, що одно о другому не рівне. Не треба все мірять після своєї рідної мови, бо наше и відмінне від польского у і від московского м, наше к відмінне від німецкого к. Тих то багато Русинів чужихи мовами (німецькою, польською...) але говорять, бо вони все з руска говорять і не зважають на то, що знаки письменні т є букви в кожній мові можуть мати инакше значіне. Ви може чули коли, як галицькі Русини виховляють слова німецькі Lemberg, nicht, і певно собі узяли за правило, бо Вас се разило, а прецінь ті самі знаки Ви инакше читаете і по німцки читаете. Що тому за причина? — Що знаки ті мають в рускім инше значіне ніж в німецькім. Одже знаки менше більше всюди однакові, але значіне їх ріжне, і то треба докладно знати, треба навчитися, треба уміти, а не читати або і говорити всі мови на один лад, бо се не добре. Так одже і з французки. З становища Француза не можна ніколи сказати, що він иначе говорить, а иначе пише, а з становища Русина можна, алеж руске становище для Француза пуста річ.

історія кожної мови. Такъ отже н. пр. там де колись було чути аї, там стали говорити Французи е, а там де еаи або аи там о і т. д., але в письмі все однаково як перше писалося аї, еаи або аи. З того пішло, що знаки аї, еаи — аи, стали значити тільки що є, о, та що на звук е, о було тепер більше знаків; так задержали Французи ті самі знаки, якими писали перед сотками літ, а змінiali все лиш їх значіне. Тому одже, що Французи задержали давню правопись і приновлюють її так до виговору, що давні знаки прибирають чим раз то иншого значіня, тому мають вони часом на один звук більше знаків. Правопись така називаєсь історичною і хоч вона трудна до науки, і хоч самі Французи пізнають велику недогідність своєї правописи і вже промишляють над тим, якби її якоюсь простійшою, лекшою замінити, то все таки має вона якесь певне оправдане по крайній мірі в тім, що вона є дійсно історичною, т. зн. вона передана давньою багатою народною літературою теперішньому поколінню. Ви видите ясно: 1) що так як тепер Французи пишуть, так само вони і перед сотками літ писали, 2) що так як вони тепер пишуть, так вони колись говорили і тепер говорять (хоч колишня а нинішня мова від себе відмінні) Скажіт же тепер ласкаво, чи має такі власности правопись «Червоної Руси»? Чи говорив коли хоть один чоловік так, як «Червона Русь» пише? і чи говорить може тепер хоть один чоловік так? Чи писав хто коли перед сто, двіста і більше роками так, як «Червона Русь» пише? Ні, ні і сто раз ні!! Так звідки вона взялась і нащо вона здалась та правопись? — Вона видумана на то, аби наближувати нашу письменну мову до московської, і аби наша письменна мова в своїм розвою все зупинилася. Редактор покійного «Слова» тішився раз з новим роком, що впровадив в своїй газеті «что» замість «що»; на то запитали его, чому він вже заразом незапровадит «какъ» замість «як» — а він відповів, що ще не пора! Хто так з письменною мовою обходиться, той має инші цілі на умі, а не розвій тої мови і культурне двигнене рідного народу. Хтож має на оці, аби его нарід як найскорше двигнувся з тяжкої неволі і став паном на власній землі, хто рішився посвятити всі свої духові і тілесні сили на то, аби наш «простий» нарід зробити спосібним витримати серед культурної борби, серед борби о бит, хто глибоко переконаний о тім, що тільки освіта в силі охоронити его перед заглодою, той в часах нарі і електрики nebude утрудняти освіти а готов понести її, колиб се можна, также паром і електрикою і під найбільшійшу стріху, аби через освіту удержався «простий» нарід при землі, — той не стане придумувати якихсь правописей, а буде учить так, щоби як найскорше і як найлекше міг чогось доброго навчити. Так одже і з огляду на то, що кожда письменна мова, коли вона повстає, пишеться так буква в букву як говориться, — а руска письменна мова ще повстає, — як також з огляду на культурні потреби народу рус-

кого, стоїмо ми за тим, аби писати фонетично. Що нам по славі що приналежати бисьмо до велико-стоміліонового народу, якби ми послушали «доброї» ради «Червоної Руси», коли ми через се готові допровадити до того, що нарід наш стане на прадідній землі по-пихачем жидівським?! Коли ми Вас переконали, то нуж з нами до праці над ратованем нашого народу від заглади!

(Конець буде.)

Учітеси, брати мої!

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотека для молодіжи“ книжочка II. містить: 1) Лучиферъ (Піснь Ю. Федьковича), 2) Славний Русини-Галичане: Володимиръ Барвінський и Стефанъ Качала (споминки з портретами), 3) Австрійскій Русини (З географії Руси Р. Заклинського), 4) Друга рада начальника Юрка Гарбузенка (Перепоїв Данило Млака), 5) Кропива и Конопля (Статя Данила Млаки), 6) Казка про Литвинъ, 7) Праця чуда творить (Д. М.), 8) Дещо для дѣточокъ: а) Загадки, б) Сирота (стих з образком). — Цілі roczniki з року 1886, 1887 і 1888 продаються ще по 1 зол. — Книжки на показ висилає на жаданє даром і франко „Руска Бесѣда“ в Чернівцях, улица Петровича ч. 4.

Купуйте, читайте!

Переписка Редакції і Адміністрації.

О. Е. П. А. в Дорошівцях. Не знаємо, на якій підставі нарікаєте Ви в «Червоної» на нашу газетку, бутьто она «не изводила похвѣстий Вашего относительно приглашенія: Отзывъ къ Собранію» із «Слова»? Такъ Ви зник до нас не удалися, а «Слова» ми не читали, а хотъ бисьмо були й читали, то все годі було знати що Ви желаете похвѣсти Ваших «отзывовъ» і у нашій скромній «газетці» чи не есть се чисте «праздноречіє», чи може се доказ Вашого «жиро-і согласіюлюбія і отложенія всякихъ личныхъ і партійнихъ нагадовъ»? Ми й тепер не можемо похвѣстити Вашого «отзыва» з «Червоної»; бо се аж було би «наміреніємъ украматись чужимъ переж», чого ми зовсімъ ненамірено; бо ненадежно зовсімъ до тих, що чуже піре уважують за лучше і красне свого питоного.

БУКОВИНСЬКИЙ

ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

на рѣкъ 1889.

видаємъ товариства „Руска Бесѣда“, уложивъ Омелянъ Поповичъ
ще продаєся в „Рускій Бесѣді“ і по всѣхъ книгарняхъ.

Ціна 60 кр.

(З поштовою пересилкою 65 кр.)

Дуже дешову і добру для всякого ужитку

ОЛИВУ

російську до машин

в бочкахъ около 180 кіло

по 24 зол. за 100 кіло

франко бочка і франко до кожної станції
железниць буковинських

1—3.

порукає

Альойс Гібнер,
у Львові.

Запрошенє до предлати

на

Ілюстровані „Житя Святыхъ“.

З новим 1889. р. зачне виходити в Станіславові діло
під заголовкомъ:

„ЖИТЯ СВЯТЫХЪ“

на кождий день в році з ілюстраціями
зібрав і уложивъ:

Священникъ ЕВГЕНІЙ ГУЗАРЬ.

Ціле діло обійматиме буде до 30 печатнихъ аркушівъ великої 8-ки, — а щоби улекшити і менче заможнимъ придбанє его, буде появлятись в чотирохъ чвертьрічнихъ випускахъ по 6—7 аркушівъ; такимъ способомъ ціле діло вийде в 1889. року.

„Кождий випускъ буде заосмотреній що найменше 10 ілюстраціями в тексті.“

Потребу такого виданія відчувають аж надто добре впр. священники і наш нарід; бо одно-однісеньке руске виданє житиисей Святыхъ, написанє свящ. А. Добриньскимъ, а видрукованє ще передъ 25 літами, сталося тепер бібліографичною рідкістю.

Услівя предлати такі: На ціле діло без пересилки 3 зол.; з рекомандованою пересилкою нараз 3 зол. 20 кр.; з рекомандованою пересилкою поодиноких 4 випусків 4 зол.

На поодинокій випуск без пересилки 80 кр. а з реком. пересилкою 1 зол.

Предлату як і всякі письма проситєся висилати під адресою руских часописей, або

СВЯЩ. ЕВГЕНІЯ ГУЗАРЯ

в Завалові (почта в місци.)

2—3.

Видає і за редакцію відповідає: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чоппа.

«Буковина» виходить
що Другого Четверга.

ПРЕНУМЕРАТА

платна в Чернівцях
вносит:

за цілий рік 3 зол. — кр.
" пів року 1 " 50 "
" третину 1 " — "

Поодинокі числа по 15 кр.
в книгарні Пардінського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» на-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Цісарска подяка.

Его ц. і к. Апостольське Величество Цісарь зволили видати отсе Найвисше відручне
письмо:

Любий Графе Тааффе!

Мое серце відчуває конечну потребу відозватись ще під час найбільшого смутку
впрост до Моїх улюблених народів, щоби їм всім за безчисленні докази трогаючої привя-
занности і найприданнішої вірности дати пізнати Мою найсердечнішу, нивичерпаему подяку.

В тій цілі получаете в-прилозі отсю мою промову, котру в спосіб відповідний ціли
огосити звольте.

Відень, 5. Лютого 1889.

ФРАНЦ ЙОСИФ I., в. р.

ТААФФЕ, в. р.

До Моїх народів!

Найтяжше горе, яке могло діткнути Мое вітцівське серце, — невіджалована утрата
Моего дорогого єдиного Сина, — огорнуло Мене, Мій Дім і Мої вірні народи найглубшим
смутом. Глибоко тронутий клою Мою голову в покорі перед нерозсідимою волею Божого
провидіння і молю разом з Моїми народами Всевишнього, щоби додав Мені сили, неувянути
в совіснім сповнюванню Моїх володарських обовязків, але в тім самім напрямі, котрого задер-
жане як доси, так і на дальше заобезпечене, витривати бодро і в повній вірі в безнастан-
нім старанню о загальне добро і удержане добродійств мира. Потішила Мене свідомість, що
в сих днях найгіршого душевного болю Мої народи оказують для Мене завжди випробо-
ване сердечне співчуте, що одержую зі всіх сторін, зі всіх верств, з близька і з далека, із
міст і з сіл найріжнорідніші і найтрогательніші обяви сего співчутя.

З сердечним признанем чую Я, як звязь взаємної любови і вірности, що лучит Мене
і Мій Дім з всіма народами Моеї монархії, в хвили так тяжкого навіщення росте в силу і
скріпляєсь; тому то й відчуваю Я потребу, в Моїм імені і в імені Цісарєвої і Королевої,
Моеї найулюбленнішої Подруги, дальше в імені Моеї тяжко опечаленої Невістки подяку-
вати з цілого серця за всі ці докази щирої участі в Нашім смутку.

З сею глибоко прочутою подякою молю разом з Моїми вірними народами Господа о ласкаву поміч до дальшого діланя сполученими силами для блага вітчизни!

Відень, 5. Лютого 1889.

ФРАНЦ ЙОСИФ I., в. р.

Се подає ся в мисль роспорядження ц. к. Міністерства діл внутрішніх з дня 6. Лютого 1889. Ч. 610/М.-Д.-В. до загальної відомости.

Чернівці, 8. Лютого 1889.

Ц. к. Президент краю:

Щасний Барон Піно.

Смерть і похорони Архикнязя Рудольфа.

Страшна вість о наглій смерті Архикнязя Рудольфа на удар серцевий, подана нами і всіма газетами на підставі перших відомостей, показала ся небагом ще сумнійшою. Архикнязь Рудольф не умер на удар серцевий, а від кулі. В середу рано — дві неділі тому — найдено его з простріленою головою лежачого на своїм ліжку в его замку в Маєрлінгу недалеко Відня. На землі лежав вистрілений револьвер. З сего, як і з задумчивости і частій говірки Архикнязя о его недалекій смерті і з писем, які найдено на его столі, написаних до Цісаря, Цісареві, Архикнягині-подруги і других осіб виводят, що Архикнязь відобрав собі жите сам. Що спонукало Архикнязя, котрого уважали всі за найщасливішого чоловіка не тільки в Австрії, а майже в цілїм світі, що споводувало покойного до такого доси нечуваного кроку, се доси, а може й на завсїгди, осчане загадкою, якої не можемо й нехочемо братись розвизувати. Та що ж би то й помогло? Невіджалованої страти оно не поверне, одже й потішити нікого не може. Архикнязя Рудольфа нема і nebude більше. Се ми всі знаємо і глибоко відчуємо, а про всякі догади, слухи і вісти й споминати нехочемо; вони бо нам на ніщо непридадуться...

Сумним обрядом закінчилася 24. (6.) с. м. страшна і нечувана доси катастрофа, що відігралася в Маєрлінгу: на 24. (6.) по полудни зложено в холодну могилу під церквою Капуцинів тіло того, що був гордостею і надією для вітця і матери на престолі Габсбургів і на котрого народи Австро-Угорщини споглядали з надією на красну свою будучність. Архикнязь Рудольф пішов вже там, де спочиває 112 его предків.

До Відня привезено тіло по півночі з середи на четверть. На дворці жєлєзничї полудневої зібралось множество народу. Всі мовчали. О год. 1. вїхав поїзд з тілом на дворець. Домовину винято з ваїону, поставлено на марах і покрито чорною аксамитною опоною з золотим хрестом. Всі присутні відкрили голови, всі мовчали. На даний знак капелїна двірського, кс. Маєра, служба двірська підняла мари і рушила з дворця. По виході з дворця поставлено домовину на каравані

шестикінним і похід рушив до Бургу. По обох сторонах їхало по трох гвардейских людей. Нарід зібраний перед дворцем відкрив голови. На подвориску в Бургу стояли також товпи народу, що також відкритим голом в найглубшїм мовчаню почитали тїлїні останки свого улюбленого Архикнязя. Домовину знято з каравана і внесено зараз до апартаментів Архикнязя.

В четверь, скоро світ, явилася Архикнягиня мимо опору двірских дам, в жалібній комнаті свого чоловіка і там перед ліжком на колїнах віддалася розпущї і голошеню. Надармо відривано єї. Аж по годині далася упросити до виходу. Через день навідувалася Архикнягиня безперестанно до тіла покойного чоловіка, котре зложено в его спальни, в четверь, вїхав Цісарь на західний дворець на зустріч дочцї своїй Архикнягинї Гїзелї, котра з чоловіком своїм Архикнязем Леопольдом баварским прибула до Відня. Цісарь, витяючи на дворці Архикн. Гїзелю і єї чоловіка, плакав. Виглядає дуже змінений. Через одну ніч, здаєсь, постарівся о десять літ. Мужийше зносит сей удар Цісарєва. Цісарь, пробувши в середу кілька годин на самотї в своїм кабинеті, приймав ідтак членів родини цісарської, що аложили єму жалє свій. Цісарь прийняв їх в поставі, зраджуючий, що мужно хоче перенести тяжкий удар і здатись на волю Всевишнього. Цісарєва мусїла пополюди положитись до ліжка.

Придворна церква, в котрій тіло в послїдних днях було виставлене, була цілїм обита чорним сукном. Під чорним балдахином стояв катафалк, котрого горїшня часть була покрита золотою матерїєю, а на нїй донєрва спочивала домовина з тілом. Перед домовиною були розложені на подушках цісарско-кнїжа корона, Архикняжий капелюх і капелюх генеральский, а на таборетах з чорного аксамиту всі ордери покойника числом 41. На грудех і ногах покойника були аложені вінцї від Цісаря і Цісареві, від Архикнягинї Стефанїї і Марїї Валерїї, кнїгинї Гїзелї і других членів цісарської родини. По обох боках катафалку стояли офіцери гвардії з добутиими шаблями.

В понедїлок і вівторок був перед цісарскою палатою і на улицях, що ведуть до неї, страшенно великий натовп; відєньскї газети пишуть, що від коли

Відень Віднем, то ще такої глоти не видав. Вже о 6 год. рано ставалися люде перед палату, щоби, коли отворят церков, можна було до неї дістатися. Войско і поліція немогли дати собі ради. Рузумієся, що при такій глоті необійшлося і без нещасливих пригод, котрих жертвою падали по найбільше жінчини. Треба було аж вислати цілий відділ ратунковий.

Церков в середині була чорно обита а на стінах висіли щити з написею по латині: Рудольф, Архикнязь австрійський, князь угорський. Посеред церкви підіймався заставлений восковими свічками катафалк а доколя него стояли достойники державні. О пів до четвертої явилися в церкві два Капуцини і станули коло головного престола. Відтак явилися австрійські єпископи під проводом кард. Гангльбавера і аеп. Анг'ерера. За ними постунав маршалок двору а за ним відтак члени цїсарского дому. Перший ішов Цїсарь а коло него бельгійска королева Генрієтта, за ними король бельгійський а даліше ціла цїсарска родина.

Коло престола з правої сторони станули князі заграничних дворів і члени цїсарської родини а з лівої дами цїсарского і архикняжого двору. На право від катафалку стояли репрезентанти обох парламентів і обох столиць монархії. Цїсарь, котрий в послїдних днях дуже змінився і постарівся, приглядався спокійно сумному обряду. О 4 год. рушив похід похоронний з палати цїсарської. Домовину зложено на караван а на ній поставлено вінці від Цїсаря і Цїсаревой, від Архикн. Стефанії, від доньки Єлисавети і від княгині Валерії і Гізелі. Тїло внесено відтак до церкви і розпочався обряд похоронний. Цїсарь був все ще спокійний, аж коли кард. Гангльбавер приступив до домовини, упав Цїсарь на колїна і став горячо молитися. По богослуженю здіймлено тїло і внесено до гробниці. Перший раз, від коли в Капуцинах хороняться члени цїсарської родини, відтулено від церемонії, котра не дозволяє членам родини входити до неї. За домовиною війшов отже до гробниці насамперед Цїсарь а відтак Архикнязі Кароль Людвик, Франц Фердинанд, Ото, Людвик Віктор, кн. Леопольд баварський, відтак кн. Гогенльогє, гр. Бомбєль, кап. Розенберг і Гізьль. Кардинал Гангльбавер поблагословив тут ще раз тїло. Тепер розігралася тут вельми трюгаюча і розриваюча серце сцена. Цїсарь, котрий доси все ще був спокійний, неміг вже видержати, упав перед домовиною на колїна, скрив лице в долоні і став в голос страшно плакати. Відтак кілька разів поцілував покриву, що застелила цілу гордість і надію его вітнївского серця, і довго молився з зложеними руками. Вид того глибокого жалю викликав такий сум на всіх, що були при тім, що всі в голос розплакалися. По довшій доперва хвили успокоїся Цїсарь, встав і обтер слези а Архикн. Вільгельм все ще неміг успокоїтися.

Тепер приступив маршалок двору кн. Гогенльогє до домовини. Домовину відкрито і відслонено лице покійника. Маршалок спитав одного з Капуцинів: «Чи пізнаєш в тім ось тут покійнику Архикнязя Рудольфа?»

Монах відповів: «Так єсть, пізнаю; достойні моці будуть у нас переховуватися.» По сих словах замкнуто домовину на два ключі. Один ключ віддав маршалок монахови і сказав до него: «Стережи тих екарбів мнущости, памятай о них і молися за них.» Другий ключ остався у маршалка. На тім закінчився сумний обряд і всі вийшли з церкви.

Підчас похорону в церкві Капуцинів небуло ані Цїсаревой ані Архикнягині Стефанії і кн. Валерії. Архикн. Стефанія виїде мабуть пезадонго з Відня. Маленька Архикнягиня Єлисавета останєся у Відня і Цїсарь вєзьме єї в свою опіку.

Смерть Архикнязя Рудольфа а Русини.

Не хочемо казати, що нечаянна передчасна і так сумна кінчина Цїсаревича Рудольфа засмутила Русинів найбільше, но того певне ніхто заперечити не може, що Русини відчули загальний біль і жалє не менше щиро й глибоко, як котрий небудь нарід австрійський. Що стратили Русини у великім покійнику, годї докладно сказати, но се знаємо всі напевно, що стратилисьмо одну з найкрасших надій, знаємо й чуємо цілим серцем, що нестало того, що перший з поміж австрійських володарів озвався руским словом, підписався рускою буквою, звеличив руский нарід, і, як се сталося було поговіркою, „шукав Русинів.“ Сего було для нас досить, щоби вже з становишка Русинів, заплакати гіркою, прегіркою слезою над утратою будучого Цїсаря, що оказав нам стілько вірадної прихильности, тим більше, що вже проста людскість требувала від нас як найщиршого жалю над утратою великого чоловіка.

На середу на вечер, коли то перша вість про наглу смерть Архикнязя ходила із уст до уст, заповіджене було засїданє видїлу тов. „Руский Дім Народний“ в Чернівцях. Голова товариства завідомив зібраних членів, що засїданє з причини несподіваного великого нещастя, яке навістило Цїсарску Родину й цілу Австрію, не відбудєсь, що скаже виставити на „Народнім Домі“ чорну хоругву, та що завідомит членів о дальших предиринятях із сего сумного поводу.

В недїлю, дня 22. Сїчня (3. Лютого) зібранися в читальни „Народного Дому“ представителі всіх черновецьких товариств руских, а то: сов. Винницький, о. проф. Воробкевич, о. крїл. Костецкий, проф. Пігуляк Єротей, Пігуляк Юстин, Др. Стоцкий, судія Михальський, Вишньовский, ком. Харжевский і надуч. Попонович і удалісь до Єго Ексцеленції Президента краю. Вибраний бесїдниє, сов. Винницький промовив тут слїдуючими словами: „Несподівана, мов грїм з ясного неба, наступивша смерть Єго Цїсарского Високости нашого пресвітлого всіма любленого Цїсаревича Рудольфа, тронула глибоко серця всіх горожан великої австрійсько-угорської монархії, і так онакує і вірна державі руска людність Буковини сю для найвисшого Цїсарского Дому і цілої Монархії невіджаловану утрату

гіркими сльозами. Зібрані тут начальники всіх тутешніх руских товариств, котрі в першій лінії покликані заступати інтереси руского народа, осміляються — пам'ятні ласкавої прихильності оказаної нашій народності недавно тому зі сторони високого покійника — висказати найглубший жаль і найсердечніше співчуте буковинських Русинів по поводу сего страшного нещасного припадку з покірною прозьбою: Ваша Ексцеленція зволит зложити се заявлене щирого смутку походяче від усіх буковинських Русинів у стіп найвишого престолу.“

Его Ексцеленція зволив відповісти: „Висказані Вами слова щирого співчуття не залишу у відповідний спосіб донести до найвищої відомості. Думаю, що Е. Величество мати мут, о скільки се в загалі можливо, полекшіне Їх великого горя в тім щирім співчутті, яке виявляється у всіх без ріжниць мови і віри, високих і низьких, богатих і бідних. — Дякую!“ Подавши руку відпустив намісник депутацію.

В понеділок і вторник взяли члени руских товариств корпоративно участь в заупокійнім богослуженню в греко-католицькій і православній церкві, котрому присутствовали Е. Е. президент краю і представителі всіх урядів і верств. З жалем запримітили ми, як в катедральній церкві православній відслужено все по румунськи.

Галицькі Русини виразили свій жаль по утраті Архипази крім вище наведеними способами ще й зложенем прекрасного вінця на домовину незабутного покійника.

Всі рускі часописи посвятили покійному прочуванню статі обведені чорним краєм. І ще гомонить та й довго ще гомонити ме в серцях руских щирий жаль по утраті многонадійного мужа й Цесаревича Рудольфа, котрого пам'ять між нами тревати ме від рода в рід, на віки!

Дописи „Буковини“.

ІЗ СНЯТИНЩИНИ. (Сільська крамниця.) Дня 16. грудня 1888. р. відкрилась у Русові крамниця. Гадку до сего піддав тамошний учитель п. Л. Петровский, ще й скликав кількох поважних читальників і зараз гуртом та взялися до зібрання грошей, які би вистарчили на почин до крамниці. За приміром сих г'аздів пішли не тільки прочі читальники, а й інші г'азди, хоть менше заможні. Так то й закладалась у Русові крамниця, хоть без усяких оповіщень, однак за того кожний дивився на ню як на своє питоме, чого доказом се, що крамниця збула майже чи не весь свій товар перед святами, що набула его в Коломиї в «Народній Торговлі».

Як крамниця стоїт, най покаже отсе, що денно розходиться краму в вартості поперх десятки. А оце то й напудило русівського Мошка і хоть він з початку сміявся над крамницею, що вона довго недержитися,

бо де бачите, мужикови та братися до торгівлі, та хоть багато найшов собі приверженців і межи селянами — то все такі старавсь ужити всіх мір, щоби видержати конкуренцію з крамницею: пустив сіль по 9 кр. Думкаж то така була: усі збіжтєся купувати до мене, а крамниця, диви, й голову втре. Та понікся-ж на сїм: усі до него неходили купувати, через що він і застановив продавати по 9 кр. а завів назад по 10 кр. тогди то ніхто до него непішов. Отсею дорогою, надїятись, і інші підут, бо люде перестають уже до коршми ходити, а сходяться до крамниці й там при склянці чаю чей поважнішу бесїду ведут, як при порції горівки.

Незабавки докінчтєся будівля хати, що призначена на читальню й крамницю.

Щож? — нам тільки побажатиб, щоби Русівські люде неуставали в своїй ревности, одно лишень доложимо, що беручися за крамницю не треба забувати й про читальню, а Русівська читальня могла би послужити за взір иншим селам; по щож тепер заводити суперечки? Ся суперечка дуже то й малої ваги, а тепер то майже й з усім затерлась, однак русівські читальники повинни мати в таїї те, що читальня с примукою й до крамниці, бо вониж іменно в ній привикли гуртом працювати — особливо, що мають підмогу опріч згаданого учителя також і в о. Мисулї та в таких г'аздів як: Іван Ахтеміїчук, Семен Степаник, Василь Луцик, Тимофій, Михайло та Даміан Дідух, Петро Вахнюк і багато інших.

Леся М.

ІЗ ГАВРИЛІВЦІВ. (Отворене Читальні.) Дня 15. (27.) Сїчня с. р. відбулося отворене нашої читальні «Просвіти» в дуже величавий і красний спосіб. Одного тільки не доставало до нашої радості, а те інших учителів-просвітителів, Черновецьких Русинів-патріотів, котрі на превеликий жаль наш немогли в той день виїхати до нас. Одне потїха для нас о-талася, а те, що чей колись і наша читальня буде мати то щастє, щоби повитати у себе солю-хлібом тих, що щиро й неустомимо дбають о лїншу долю нашого так дуже запущеного народу. Дай Боже їм і нам діждатися тої щасливої хвилі!

Велику втіху зробили нам чесні брати читальники, а то світлі господарі із славного Карлова, відважні борці за правду і просвіту із Ставчан, брати-читальники із Малитинців, Оршнівців і з Хлівищ. Гуком вистрілів і щирим словом-привітом поздоровили ми наших любих гостей, що не жалували труду а прислали на наше свято, на празник побїди світла над темнотою. Під проводом народолубного нага учителя Турушанка з Малитинців відбувся наш збір поважно і розважно. Хороші бесїди-слова отворили очі і незрячим, руска пісня загрїла наші душі, так що відразу висалось до нашої читальні «Просвіти» пів сотки найчесніших, найповажніших, найчільніших господарів, з котрих дякуючи совісній праці нашого нага учителя Аніюка многі письменні.

Та не тільки словом но і ділом спомогли нас наші чесні гості; п. уч. Турушанко жертвував від себе 1 зол., а всі прочі по 20 кр. на цілі читальні; за що їм дай Боже здоров'я! Промова і пісня в честь і славу нашого найяснішого батька-Цісаря, показавшого нам світ одушевила всіх, зрушила кожного до живого і всі ми помолились щиро за здорове і довге панозане нашого милостивого Монарха. Вибравши виділ і угостивши наших любих гостей закінчили ми наш празник і молимо Господа Бога, щоби, як допоміг нам зачати се діло, позволив і провадити его на добро народу. Дякуємо всім, що причинилися до сего діла, котре дасть Бог, виведе нас і дітей наших із темноти і нужди.

Отворене читальні відбулося в хорошо прибраній шкільній комнаті, що завдячити маємо нашому п. учителеви і добродієви. — Дай Боже, щоби наша читальня росла і цвила!

Читальник.

А. Пипін про „руское“ язичіє.

(Допись з Києва до „Діла“.)

В останній книжці петербурского місячника «Вістник Європи» за місяць листопад заміщена між иншим стаття А. Пипіна під заголовком «Особий рускій язык», котра відноситься до галицької літератури.

Автор розбирає «Повісті і рассказы» Ерอนима Анонима-Хиляка видані у Львові. Сказавши дещо в загальї про сучасну галицьку літературу а переважно про різностайність мов, котрі панують в ній, автор подає коротку жителісь Анонима-Хиляка і переходить до розбору самих оповідань.

Схарактеризувавши твори Анонима, автор потому звертає увагу на его мову, на єї неприродність і штучність. «Подав я досить цитатів — пише А. Пипін, — щоби читатель зрозумів, що то таке мова Анонима? Оно щось пересадне, неприродне. Покладається, що се наша літературна (великоруска) мова, і справді в тій мішанині, котрої уживає Аноним, більша частина форм і виразів належит до нашої літературної мови. Але се не его рідна мова і читатель бачив, що форми нашої мови перекручені — частиною на український лад, частиною на церковний, відомий по богослужбених книжках, частиною-ж на польський. Поряд з тим в оповіданнях Анонима читатель стріне і чисто українську галицько-русицьку мову, на котрій в тексті розмовляють лица з простого люду. Сі розмови по більший части проведені дуже живо.» А далі А. Пипін каже: «Якже треба розуміти подібний характер літературної мови? Ми нічого-б не мали проти відмін мови, вироблених місцевими умовами народного жити на широкім обширі рускої мови, але тогді она мусит бути витримана в межах народної мови, мусит бути чистою... Неможна непожаліти, — кінчає свою статтю А. Пипін — що в сїм неяснім, штучно витворенім положеню остають писателі даровиті, як Анонім, що почувають любов до свого краю, бажають трудитись для роз-

вою его свідомости і добре знають жите народне.. Що то мігби зробити автор при инших літературних обставинах, коли при таких аномальних він все таки робит велике вражінє!

Сі слова вельми ученого і високо поважаного літературного критика російского повинні взяти на розум і серце ті галицькі писателі українські, що теряють свій талант на експерименти витворюючи якоїсь мішанини язикової, якою ніякий нарід в світі неговорит. Їм здається, що они пишут «по російськи», себ то по велико-руски. Так нїж! Росіянин, знаючий по велико-руски, неможе читати їх писань — і тої мови їх неможе признати за великоруску. Тут письменну мову таких Галичан називають «дичківскою» або «пономарскою»; она пагадує бурсацькі глагольствованія XVII столітя. Коли такий галицький Українець напише дещо такого, що годилося би дати пізнати і російський читающий громадї, то оно подаєсь не инакше, як в перекладї на велико-руську мову, а що незнати, з якої се мови переклад, — бо не з руско-української, — то де хто з Росіян ту мову називає «карпато-рускою» (!) — ми скорше назвалиб «кирпато-рускою». Неможна доволі начудуватись, що гадають ті людці, пишучі на тій «кирпато-рускої» мові! Чи они погадають коли об тїм: до якої літератури они вїйдут: чи до велико-руської (московської), чи до мало-руської (руско-української), чи до біло-руської? Иншої ще літератури неможе бути, бо й нема инших народів тай инших мов. Галицькі Русини — то тіж Українці, що під Росією: на Поділю, Волини до Дніпра і за Дніпром, а мова Маркіяна Пашкевича і Федьковича — та сама, що і Шевченка, Квітки, Мирного і Нечуя. Щожь за причина і яка потреба витворювати новий якийсь мішаний язык, котрим ніхто на руских землях неговорит? Сего, мабуть, і найбільший філософ неугадає. Та жаль тільки таланів, що марнуються, неопотрібно експериментуючи... Колиб они, уважно прочитавши осуд А. Пипіна, прозріли і ступили на стежку, яку вказує не тільки наука, а і здоровий мужицький розум!

БУКОВИНСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСКІ.

Жертви на „Народний Дім“ в Чернівцях: І. виказ: при відслоненю пам'ятника склали учителі Кіцманського повіту 60 кр., селяне в Заставній при отвореню читальні зібрали 90 кр., члени читальні в Топорівцях зібрали 4 зол. 20 кр., Др. Стоцький зібрав 2 зол. 50 кр., Іван Білецький у Чункові 10 кр., дрібними датками зібрав „мурашка“ 4 зол. 52 кр., Его преосвященство Епископ Станіславівський Др. Целеш 10 зол., пані Кароліна Калявсек з Черновець датов 5 зол. Н. Н. зібрав дрібними датками 17 зол. 10 кр. Разом 44 зол. 92 кр. Щедрим дателям і ревним збирателям щиро руске „Спасибіг.“

Іван Тиміньський,
касїєр.

ДРІБНІ ВІСТІ.

(† **О. Йосиф Барвіньський**) приходник в Сарвирах, брат покійного Володимира, редактора «Дѣла», писатель, упокоївся дня 4. н. ст. лютого в Сарвирах, на недугу серцеву, в 45-ім році життя а 19-тїм священицтва. Покійний Йосиф Барвіньський був одним з трійці братів Барвіньських, що від молодечих лїт, еще з шкільної лавки, зложили обїт: боротись за народну ідею пером і трудитись для неї невисипучо, сказатиб, без віддиху. Не стало серед нас того сердечного чоловіка, щирого приятеля народу, борця проти всякої неправди і кривди, горячого патріота, що з гордістю називав себе народовцем, спосібного і одного з найтрудолюбїйших у нас робітників пером! Землі ему пером!

(Штудер.) **С. Е. П.** президент краю наказав своїй прислузі, щоби кожного селянина, котрий прийде з якою прозвбою, приуцено до его Експеленції. Якийсь міщанин Ієтїмїєвич старався на дармо дістатись до его Експеленції. В кінці прийшов сей штудер на гадку перебраться по мужицки і розумїєсь — без перепон в сїм убраню вшцено его до н. президента. Наводимо сю пригоду на доказ, як прихильно відноситься его Експеленція до народу, хоч, і то правда, що многі люди непорадившись свідомих, непотрібно докучають его Експеленції.

(**Руска читальня в Садагурі**) отворилась минушої недїлі. Про отворенє нашіємо докладїше в другім числї; на тепер спїнемо тїльки, що отворенє получено з величним нарастасом за бл. н. Архїєпископа Рудольфа.

(**20. головний збір**) „Рускої Бесїди“ в Чернівцях получений з відслоненєм образа основателя „Бесїди“ бл. н. о. Василя Продана, намальованого нашим артистом н. проф. Пігуляком Юстином, відбудеться в Понедїлок 13. (25.) Марта с. р. о 3. год. по полудни.

(**Читальни в Ленківцях**) докучає, як нам доводять, тамошний начальник громадский, великий приятель шпиків, котрий нанїть у церкві обезачиє читальників. Дивно нам, що ніхто не положит конець вибрікам пана начальника хоть би у церкві. Як чуємо, хотїт читальники, поскаржитись у самого н. президента краю. Звертаємо на се увагу ц. к. староства і о. пароха. Чей їм удасть ся угамувати ленківського пана начальника, котрого поставлено мимо неправильного вибору.

(**Вибір посла**) до буковинського сойму з обозу дїдичівського на місце пок. Грігорчі назначений на 12. Марта с. р. Польскі дїдичі на Буковині утворили з тої нагоди „партїю згоди“, котра має стати на середїї межі дїдичами Румунами і Німцями.

(**Буковинські дїдичі-Румуни**) явилися самі у **С. Е. П.** Президента краю, щоби в имени бук. шляхти висказати жалє по поводу смерті Архїєпископа, о чїм незвістили нікого з наших дїдичів, що прочих дуже обурило.

(**Остерігаємо**) наші читальні і всїх Русинів, щоби не припиняли московскі календарі, які розсилає редактор „Рускої Правди“, яко православни, бо можуть наразитись на такі клопоти, як читальня в Самушинї і многі поодинокі особи, у котрих забрали суд московскі книжки і тепер потягає їх до однічательности за зміст тих книжок. Взагалї майтесть, панове братя, на осторожности, які книжки і газети приймає, хоть би вам їх, як се звичайно буває, й задармо насилали! Дивїтеся й дарованому коневі в зуби, щоби не завїз вас до Іванової хати! Особливо уважати-б на се читальникам. Поодинокі особи, що приймає такі книжки, відповідає сама за себе, а за читальню, куди унхає таку книжку який заморочений або несвідомий член.

відповідати мут усі, та й окрім того приведут читальні в лиху славу, до ревізій, арештовань членів і такого лиха більше. Тому не повинна в жадній читальні находитись ніодна газета, ні книжочка, котру не предложено видїлови й не записано виразно у протоколї, що на тїм а тїм засїданю на внесенє того а того члена, котрий книжку перечитав докладно й ручит за єї зміст, прийато до бібліотеки читальні таку а таку книжку. Ще раз кличемо, ло вас, панове читальники, майтесть, на осторожности; бо злий дух не спить, а лихо ширит; бо на то его некло поставило й добре платит!

(**Похвалу**) за хороші успіхи в науцї церковного співу поручила красава рада шкільна повітовій радї у Вижицї виставити учителеви в Каранчї над Черемошом п. Костени Цуркановичови. Най се буде другим заохотою.

(**Рускі співанники**) для шкіл народних в 3 книжочках уложені о. проф. Воробкевичем друкуються уже в ц. к. накладї книжок шкільних у Відні.

(**Перший раз**) бачимо на мурах міста розїйлене урядове оголошенє: „Подїха Цесаря“ в чистїй рускій мові, котре подаємо дословно на вступі сего числа: Маємо надїю, що се перше руске оголошенє урядове не буде послїдне.

Для науки і забави.

Свята Великомучениця Катерина.

(із „Руского Аїринка“ Юрія Федьковича)

Хтож то — гой хтож то всїм дївам кнїтїня? —
То Христа неміста: свята Катерина! . . .

Була-ж бо краща як сонце в погоду —
Премудра й богата — й царского ще роду! . . .

А о жениху й чути не хотїла —
Христу жертвували і душу і тїло! . . .

А царь Максентій — учувши то диво —
Зазвав ю до себе вельми милостиво:

Гой, Катерино — прекрасна без міри —
Вловїж менї правду — якої ти міри? —

Гей, царю — каже — се все місто знає —
Що я в Христа Бога во нїк уповаю! . . .

Гой, Катерино, прекрасна дївице —
Зречись Твого Бога, а будеш царицею! . . .

Дай менї, царю, і все твоє царство —
А Богу не зробю таке я фадарство! . . .

Тогдиж велїв царь ю жилами бити —
І наполоумертву в темницю всадити! . . .

Морїте ю — каже — і жаждов і голодом —
Аж доки не зісхне, як полїг левадом!

Але свята Господня сила
Ю білов голубков в темницю кормила! . . .

А як уздрїв царь, що она ще краща —
То й вдумав зараз мужи настоящі:

Велів чотири колеса зробити —
І острим желізом до кола набити! . . .
Й на ті колеса Св'яту прив'язати —
І їх на встріть себе з вольна обертати! . . .
Алеж бо шиури тримати не хочут —
Й пустили колеса мучителям в очі! . . .
А царь не знав вже, що з чуда казати —
Велів Катерині мечем голов стяти! . . .
Она же просит до Господа Бога:
Гой не лишини, Боже, тут тіла Ти мого! . . .
Най ся поганці над ним не збиткуют —
І нечистим оком его не вредуют! . . .
І упростила невіста пречиста
І ту собі ласку в Спасителя Христа!
Бо як кати й мечем главу стили —
В сей час два ангелі честне тіло взяли —
І ю занесли на синайську гору,
Де Господь предвічний з Мойсеем говорив! . . .
Тут поховали пречисте тіло —
І славу Христову во вік віков ціли! Амінь!
10. 9. 1874.

Руский нарід — руска мова. (Коментар.)

3. «Чому Німці при многих діалектах одну літературну бесіду мають?» — На се питане ми вже властиво відповіли там, де говоримо про творене письменною мовою і радилиб навіть ще раз прочитати собі той уступ, а побачилиб Ви ще яснійше, чому так дійсно є і бути мусит. Та пощо аж до Німців сягати, коли Ви і серед Русинів можете переконатися і видите се докладно, що хоч Гуцули, Бойки, Лемки, Подоляки, Поліщуки і т. д. відмінно говорять, то мова, котрою тепер пишуть наші писателі, або мова наших періодичних виданьців (Буковина, Діло, Зоря, Батьківщина і т. д.) однакова, одностайна, що одже Русини при багатому наріччях мають одну літературну мову. Але ми домисляємся, що не о то Вам ходит. Ви думаєте, — бо так учат деякі «учителі», — чомуб так немала бути одна руска мова письменна для всіх руских племен: Малорусів, Великорусів і Білорусів?! — Га, признаємся самі, що і ми так нераз собі думали, що можеб воно і не зле було, а можеб се навіть і добре було, особливо добре і дуже добре може булоб, колиб так на ввесь світ була одна однісінька мова, — ба, але щож зробити, коли так бути не може? — Виж видите, що руский нарід видає з себе чим раз більше борців за свою самостійність, що він всіма силами змагає до культурної свободи, около Вас киють скрізь живе життя народне і тим явно заявляє той нарід, що він сам живий і жити хоче,

що одже не ідея «об'єднання», (а властиво якась утопія, що вимагає, аби ми виреклися всіх наших питомостей і немов сказали, що ми — не ми, за ту пусту обіцянку, що будем приналежати до великого, могутнього, неділимого народу, а властиво станем его рабами), а ідея культурної самостійності, свободи і волі ворушит нині цілим загальом руского народу; нею одушевляються малі і великі, задля неї жертвують Русини своє майно, свою працю, своє здоров'я і жите! Чи думаєте може, що се все самі лиш химери людий юродивих?! — Тож пригляньтесь ліпше! — Ні Сибір, ні тяжкі муки по казяматах, ні всякі інші переслідування і терпіння, яких повна історія нашого народного відродження, ні навіть драконський указ царський не в силі зломити живого життя, живої сили! Чи Ви виділи, щоби для химери ішов хто охотно на Сибір і різні муки?! — А прецінь число борців з кожним днем побільшаєся! На трунах перших рядів стають нові борці і все і все чим раз більше їх, і от відрядно споглянути, що перед їх напором вяне сила могутнього, «непобідимого» самодержця. Побачили тії, що загадали закувати живе слово в кайдани, що против живих людей нічого невідють, і що вони вельми посрамилися, і от настала полехша для руского слова і воно лунаючи на сценах в самім осередку «неділмої» Росії, в Москві і Петербурзі, дає доказ своєї життєвості і голосит свою перемогу. Нові рускі писателі обробляють щиро народну ниву і тим заявляють протест против вироку смерті для руского народу. Чи назвете Ви може «мріями» те, що люди живі нехотят живцем лягати в могилу, а хочут жити?! Чи мислите, що сей цілий національний рух немає ніякої глибокої причини, як тільки утопії хороших людей? — Тож вгляньте глибоше, а переконаєтесь, що цілим тим рухом верховодит чисто культурна ідея, вона его викликала, вона і доведе его до кінця. Свобода і воля людини, що вправді визволена з паньцизничних пут, але на котрій тяжат ще грубі окови духові, і неменше тяжка неволя матеріальна, бо темну людину визискує хто лиш може, так само з его нужди користає хто лиш хоче — отсе ідея, що покликала другу в жите, а то ідею загальної освіти; бо тільки через освіту можна визволитися з ярма духового, і через освіту найти спосіб поліпшення біту матеріального. Загальна освіта викликала народні школи, через них має вона ширитися і під найбільшійшу стріху на то, аби кожда людина пізнала своє людське достоїнство, навчилася его шанувати і стала спосібною до борби за особисту свободу і волю. Так одже видите, що народні школи цілком не на те, аби лиш учили якоїсь видуманої літературної мови, ані навіть не на те, аби навчити мужика лише читати Апостола та Вірую в церкві, будьто би для мужика непотреба жадної иншої науки, і будьто вона для него навіть шкодлива — так думали і думають навіть ще тепер багато «маститих» патріотів — противно коли вони мають успішно своє культурне післанництво

сповняти, то средством до того мусит бути народна мова, котру всі легко розуміють. Так одже ко-
либ навіть небуло до тепер жадної письменної рускої
мови, а'оказалася б їй потреба, то ми булиб за тим,
щоби її завести. так само, колиб показалося, що вона
непотрібна, то ми перші за тим, щоби її потрібні-
шим, спосібнішим средством до ширеня
культури заступити. Коли хто переконає нас і до-
каже нам ясно, що «язичіє» до сего спосібніше, то
ми готові сейчас пристати на заведење его в школах
і всюди. Але доки ми глибоко переконані, що «язичіє»
по наших школах спичняє всякий поступ освіти, ба
навіть відвертає від неї людей, бо по кількатиї
науці в школі невносять з неї жадної користи і тому
тратят віру в пожиток науки; доти будем ми завзято
виступати против него, доти ми будем обставати за
тим, щоби як найбільше улекшити науку рідної мови,
особливо через заведење правопису лекшої, простій-
шої, т. зв. фонетичної, котрою ми тут пишемо. Колиб
правопису письменної рускої мови була вже одно-
стайна і лиш одна, то ми не виступалиб против того,
що в рускім народі звичаєм узаконено, але пра-
вопису рускої письменної мови разом з тою мовою що
йно укладася, повстає, через то нанує в ній ще не-
порядок і різні відмінні її уживають в письмі. Ми раді
запровадити лад, а що з тих різних правописей
маєм ми право вибирати, то вибираєм ту, котра легша,
простіша і розумніша і для рускої мови після
нашого найглубшого переконання найвідповідніша, і
котра в переважній частині нашої письменности дій-
сно уживаєсся. Ми не новаторі і не проповідники не-
ладу і непорядку; противно ми рад і всіма силами
будем старатися запровадити порядок там, де его нема.
Нема письменної мови без якоїсь одної постійної пра-
вописи, і доти небуде признана руска мова її воро-
гами за вироблену письменну народну мову, доки
неявиться перед світ в одній одностайній, стрій-
ній народній одежі-правопису. Тому то всі освічені
і тамучі Русини повинні як найбільше дбати, щоби в
нашій письменній мові і правопису заведено лад і
одностайність, щоби немогли вже довго вороги дорі-
кати її неладом і через то все ще зупиняти її і ці-
лого народу культурний розвій.

От Вам наша щира відповідь, а Ви розважте
собі все те сумлінно і щиро і коли наша правда, ста-
вайте разом з нами до праці для добра народа, для
добра людскости, в новій свідомості того, що
тільки така праця, котра вийшлаб на користь цілої
людскости, дійсно користна і спасенна і для руского
народу. Так ми збудуєм свою рідну руску культуру!

„НАУКА ЧИТАНЯ і ПИСАНЯ“
Методика Омеляна Поповича по 25 кр.

„Жовтнярські пісні“
з поемами і образами, уложив Ю. Федькович,
ціна 20 кр.

Видає і за редакцію відповідає: Сільвестер Дашкевич. З печатні Г. Чоппа.

БУКОВИНСЬКИЙ
Ілюстрований
КАЛЕНДАРЬ
на рік 1889.
видання товариства „Руска Бесіда“,
уложив Омелян Попович
ще продаєс в „Рускій Бесіді“ і
по всіх книгарнях.
Ціна 60 кр.
(З поштовою пересилкою 65 кр.)

Дуже дешево і добру для всякого ужитку
ОЛИВУ
російську до машин
в бочках около 180 кіло
по 24 зол. за 100 кіло
франко бочка і франко до кожної станції
железниць буковинських
2-3.
порука
Альойс Гібнер,
У ЛЬВОВІ.

КНИЖКИ
КАСОВІ, ШПИХЛЯРСКІ, ДОВЖНИКІВ
і
СКРИПТИ ДОВЖНІ
для товариства
„ВЛАСНА ПОМІЧ“.
продає по 50 кр. за лібру (25 аркушів),
(на поштову пересилку треба долучати 10 кр.)
„Руска Бесіда“
в Чернівцях
Улиця Петровича, ч. 4.

«Буковина» виходит
що другого Четверга.

ПРЕНУМЕРАТА
ялатна в Чернівцях
вносит:

на цілий рік	3	зол.	—	кр.
пів року	1		50	
третину	1		—	

Поодинокі числа по 15 кр.
в книгарні Пардінського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» на-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Православні катихити рускі.

Кривда заподіяна Русинам іменованем председателя «Армонії» о. Прокоповича руским катихитом для православних учеників черновецької гімназії полагоджена. Краєва рада шкільна виписала на се місце конкурсу, котрий кінчиться 15. лат. Марта с. р., заразом ухвалила не передавати і тимчасово руских гімназіястів веденю о. Прокоповича, но оставити їх аж до обсаджєня сего місця у румунського катихита о. Стефанюка, котрого обовязано питати учеників руских в німецькім язиці. Мимо того, що ученики рускі непочують ще якийсь час науки релігії в рідній мові, вдячні Русини раді шкільній, що недопустила румунизатора між руских дітей. Лиха інформація, яка спонукала справедливу і для Русинів більшість краєвої ради шкільної, голосувати за іменованем Румунизатора руским катихитом, як видно із нового рішення, вияснена. О добрій волі нерумунських членів ради шкільної ми не сумнівались і тому тих більше нас задивувало попередне для Русинів так неприхильне рішення. Маємо надію, що і при близькім іменованю сталого катихита безсторонна більшість ради шкільної узгляднит справедливі жаданя Русинів і заіменує катихитом Русина, котрий би провадив рускі діти ані дорогою Чунтуляків і Прокоповичів, ані знов «русскихъ профессоровъ» сеї гімназії, а єдино правдивою дорогою: учитись і трудитись для рідного руского народа, составної части австрійської держави. Православні Русини довжні з кінцем терміну конкурсового знати всіх убігателів о руску катихити і представити рішаючим особам о них своє переконанє. Не все зол то, що ся світит, тим менше то, що лиш у очи світит. Руским катихитом повинен бути муж характеру, а не

трость, що гне ся, на всі боки, не карієрович, що сидит на двох кріслах; бо тільки характер може положити в молодіх людях підвалину до будучих характерів, людей моральних в кождім взгляді. Задача релігійної науки, одже катихити, єсть найважніша і найбільша, она немає на ціли каучити дітей голых слів, але в першій лінії виховувати їх релігійно і морально. До сегож належит і совісне сповнюванє заповіді о повинностях дітей взглядом родичів, одже й свого рідного роду-народу. Звертаємо на се ще раз увагу православних Русинів, щоби незаспали сеї справи, а з цілим натиском отверто і сміло висказались, де слідує, котрий з убігателів відповідає не тільки вимогам конкурсу але й справедливим національним бажаням руского народа. Се тим важніще й потрібніще, що звисні інтриганти і баламути незалишут зробити всякі «шаги» в користь своїх «благодобожних.» В інтересі нашого народу а й держави лежить прото виступити зі сторони щиро-рускої з всею силою. Від докладної інформації рішаючих осіб зависити буде, чи станєся Русинам справедливість чи знов кривда. Зробім одже свій обовязок народний, о проче не наша жура. —

Сими днями маєся рішити ще одна справа не менше народна, як релігійна. Після нового закону о катихитах мають з новим роком шкільним призначитись катихити для всіх чотиро- і більше-класових шкіл на Буковині. Товариство «Руска Школа» вислало прото до краєвої ради шкільної пропамятне письмо, щоби при обсаджєню православних катихитур в загалі, особливож при Черновецьких школах народних звернено увагу і на то, щоби православні катихити виказались точним знанєм рускої мови; бо дотеперішні православні катихити в Чернівцях і по інших містах, де в школах є велике ба навіть

більше число руских дітей як румунських, не знають зовсім рускої мови. На випадок, що не найдуться священники, котрі-б знали по румунськи і по руски, просит «Руска Школа» о заіменоване осібного руского катихити для шкіл Черновецьких, що зовсім справедливо і можливо. (Священників-Румунів, що би знали по руски, між молодшими зовсім нема; о то постаралась вже світла консисторія, а властиво ректорат духовної семинарії, заборонивши навіть руским питомцям учацати на викладах з рускої мови і літератури.) — Колиб і се оказалось неможливим, то можна би хоть в школах серед міських науку православної релігії для руских дітей поручити гімназіальному катихитови рускому, а в прочих школах віддати сю науку в руки кваліфікованих до того учителів. Подавши так різні способи виміреня справедливости для православних Русинів надієсь «Руска Школа», а з нею і весь свідомий загаль православних Русинів, що рада шкільна залагодит і сю давню і велику кривду в користь Русинів не тільки зі взгляду на народні права наші але й зі взглядів релігійно-моральних.

Так одже вижидають православні Русини в короткій справедливому залагодженя важних для їх народного і релігійного життя справ.

Еще про Цісаревича Рудольфа.

Річ певна, чого ніхто не хотів вірити, що Цісаревич Рудольф сам-відобрав собі жите.

Комната, де застрілив ся покійник, буде перетворена на каплицю, де що року в день смерті має відбуватись заупокійне богослуження. В відецькостелі св. Стефана наймив Цісарь щоденну службу Богу за упокій душі дорогого свого сина.

Вінців на домовину Цісаревича зложено 865 вартости около сто тисяч зол. Всі ленти із зложених вінців переховано по волі Цісаря в домовім архіві Габсбургів. Між ними і сино-жовті ленти із золотом напишею: «Рускі народні товариства у Львові Престолонасліднику Цісаревичови Рудольфови, незабутньому прихильникам Русинів».

Дякуючи президентам австрійської і угорської ради державної за вираз співчуття підніс Цісарь з сльозами в очах, що до злекиння его превеликого болю причинилась найбільше его вірна подруга, Цісарева.

Вдова по Цісаревичови, Архикнягиня Стефанія враз з донечкою Єлисаветою виїхали до замку Мірамаре над адриатиким морем на довгий побут.

Діло Архикнязя: «Австрійско-Угорська монархія в образах і словах» буде продовжатись під опікою Архикнягині Стефанії.

В покоях пок. Цісаревича, де находится множество вишаних звірей, котрі покійник застрілив, є і

один вовк з наших гір. Всі річі списують тепер. Папері Архикнязя має по волі покійника переглянути урядник мін. Седеній і вибрати, що друкувати можна.

Замок Маєрлінг, улюблене місце перебування Цісаревича, нині опустілий, опечатаний і жандармами стережений.

Що діють наші братя?

Сойм галицький неурадив нічо важішого, або щось потрібнішого, тільки то треба тут записати, що маршалок краєвий закрив сойм і рускою промовою. Новий намісник Галичини, гр. Бадені обіцяв дотепер багато разів Русинам, що не допустить аби їх крааджено, але як то кажуть «казав нам кожух дам, тепле его слово.» Проти волі виборців Русинів перенерли верховодячі пани з округу виборчого Тернопіль-Збараж-Скалат до ради державної гр. Борковського. Русиний кандидат о. Николай Січинський перенав против насилиа та безправства.

А як и. гр. виїшов на посла? Отож оден високий урядник, приятель графа питає го: «Орцю! нехотів биє бути послом до ради державної? Що тобі зашкодит!» Та певно, на таке мусіли підпанки та наймити увихатися, та вільні вибори і волю виборців ногам донести. Доки буде сей стан тревати?...

Під Росією знову наші братя-Русини стогнуть в темноті. По школах не вільно рідного руского языка учити і в сій мові наукові книжки видавати. А яка книжочка вже виїде то цензурними ножицями така обемішена, що немож сї потім і самому авторови пізнати. Два рускі театри несміють серед руского народу красу рускої штуки показувати, й мусит по московських містах грати.

На Угорщині Русини не дають знаку життя, бо інтелігенція покинула свій язык та до московского ся учінала, котрого не знає ані розуміє, а нарід на Богу опіку лишила. Одніська руска колонія Кунурів в Банаті на Угорщині живе своїм руским життям народним. Є там читальня, що красно ся розвиває; бо провідники сї стоять на чисто народнім руским ґрунті, за що їм слава ся надежит. Така читальня предлачує і нашу часонись «Буковину».

В одній Америці живуть Русини свобідно. Мають свою часонись «Америку», брацтва і три «Народні Торговлі». Вартість тих торговель виносит поперх 27.000 долларів — оден доллар тільки що 2 зол. 10 гр. а. в. — Зиск з тих торговель дуже добрий, кождий член дістане 12 процент від сто.

Є ще багато руских колоній в Мольдаві і Добручі, але ті не дають о собі нічо і чути.

Навіть і в Малій-Азії є колонії рускі коло міста Бруси над озером. Се потомки славних козаків, що за царя Катерини II. тут осіли. Они трудяться риболовством і тримаються вірно своєї рускої мови і православної церкви.

КЛЕВЕТА

в службі румунизації і матеріалізму.

Минувшого літа написала бук. консисторія донос до черновецької міської ради шкільної, що черновецькі учителі-Русини Танасій Руснак, Остап Продан і Омелян Попович їдуть разом з другими по селах і бунтують нарід проти священства, панства і т. п., що ці учителі іменно в селах Лашківці, Витилівці і Ставчанах при отвореню читалень держали мови підбурюючі, що казали людям не платити процента, надаватись нікому, удатись до них, коли вони з своїми священниками незадоволені, а дадуть їм уніятського, і т. клевет більше. На підставі параграфу, котрий забороняє учителям уживати школу і їх становиско шкільне до агітацій політичних, релігійних і національних, зажадала консисторія від ради шкільної укарання сих учителів. Ним ся справа прийшла на засіданні ради шкільної довідалася п. к. прокуратурія о сім доносі і зажадала від ради шкільної консисторського письма; бо донос консисторський закидував учителям велику провину, підбурюване народу бо є злочинством. Рада шкільна відступила сю справу судову, а той розпочав слідство карне. Переслухано обжалованих і всіх свідків, на котрих покликлася консисторія і показалося, що в письмі світлої консисторії нема і слова правди; всі бо, а навіть свідки консисторії селяне, ба навіть один священник, доказали неправду цілого доносу. На підставі сего застановлено дальше слідство; бо непоказалося ні найменшої вини обжалованих, а протинно, що їх бесіди мали одну щирю і добру науку народу на цілі. Із переслухання, до чого завізвано навіть самого Митрополита, показалося, що Митрополит підписав письмо без найменшої свідомости справи, та що все скоїв совітник консисторський Бежан з Ставчанським парохом Тарновецьким, хоть і они оба спихали при переслухуванню головну вину один на одного, Бежан казав, що він написав донос на підставі устного доносу Тарновецького, а Тарновецький знов звинявся, що він доніс Бежанови, хто в Ставчанах був і що там є Читальня, аби вітак, як станеся щось такого, як в Гарапчу, нескладано вину на него, більше, каже Тарновецький до протоколу, а нічого неговорив і заявляю виразно, що все проче, що написав Бежан, єго справка. Бежан звинявся в протоколі, що несписував дословно доносу Тарновецького, а тільки подав єго короткий зміст, мимо того сей достойний вітчик наводить цілі фрази з бесід, а властиво з воздуха взяті. Дальше звинявся Бежан тим, що він нехотів і недумав, щоби се прийшло перед суд Совісний сей совітник, видко, думав собі: рада шкільна укарає і непитавшись обжалованих, або хоть застрашить їх, а тим то Румунизатори побудуться тих, що рускому народови очі отворяють і тим румунизації перешкоджують.

Довідавшись про застановлене слідства удалися обжаловані до суду, переглянули акта і дізналися, що

справцями підлого доносу є Бежан і Тарновецький. Обчорнені учителі подали одже проти обох скаргу о обиду чести, поповнену безпідставною клеветою. Оскаржені неявились до терміну, а вислали тільки своїх заступників. Судія орік на вступі, що справа за давнєна. Адвокат Тарновецького заявив, що готов дати в газетах публичне заявлене в обороні чести всіх трох учителів, котрі на то згодились небажаючи укарання клеветників. Заступник Бежана заслонявся консисторією, в имени котрої Бежан написав донос. На заміт судії, що і урядник не повинен писати клевети, згодився і сей адвокат на заявлене від Бежана, а взаглядно від консисторії. Задля уложення заявлене відрочено термін на тиждень. На другім терміні заявили оба адвокати, що зі взгляду на давнєне оба оскаржені нехотят дати заявлене в обороні чести оклеветаних ними учителів. На се за примітив судія, що не файно поступили собі Бежан і Тарновецький, але зі взгляду на то, що оскаржені зробили донос ще в Ліпни минувшого року, а скарга проти них подана аж в Січні с. р., то суд не може розбирати сеї справи, бо давнєна, одже оскаржених увільняє. Позаяк оскаржуючі, ба навіть суд не знав до самого майже застановлення слідства, хто властиво зробив донос, то оскаржуючі зголосили проти засуду відклик.

Так одже маємо факт, що румунизація з одної, а матеріалізм з другої сторони послугуються уже найскрайнішими способами денунціяції, клевети і обчорнення, щоби знищити тих, що стають їм на перешкоді, що бажають просвіти, добра нашого народу. Тільки честности свідків-селян належит завдячити, що підлі клевети остали без далекосяглих наслідків для невинно оклеветаних борців за волю і долю нашого бідного народу. Колиб свідки-селяне пішли були за приміром такого Бежана і Тарновецького, і не мали на стільки совісти і чести устояти покусі, що з різних сторін намагала на них; колиб один з них був потвердив тільки одну провину закинену оскарженим, то позбавив би був їх і їх родини насущного хліба. На честь і славу нашого простолюдина не найшовся між ними ні один, що би був ступив в сліди такого Бежана і Тарновецького, котрі невагались ужити ложі і клевети, котрі з страху перед карою згодились були поладити свою провину, а скоро тільки дізналися, що їм нічого боятись, бо справа давнєна, так нехотіли вже нічо знати о залагодженню того, що наробили, нехотіли вчинити того, чого вчинит кождий, кому дорога власна честь і хто прото уміє пошанувати і честь другого чоловіка. Не штука другого болотом обкидати, се потрафит і худобина, но єсть то повинність кождого честного чоловіка, обмити того, на кого нехотячи, не то вже умисне болотом ляпнув. Справді оклеветані панове учителі не потребують, щоби їх такий Бежан і Тарновецький обмивав, се вчинив вже суд застановляючи проти них слідство, котре показало, що письмо консисторії, а властиво Бежана і Тарновецького було тільки безпідставним доносом, простою клеветою. Єсть се заразом до-

казом, яких способів уживає румунізація, що йде в парі з матеріалізмом і взаємно ся спомогають. Но і сям підлим способом невідстрашат вороги щирих Русинів працювати для добра свого рідного народу, а наш нарід іменно з сего випадку пізнати міг ще ліпше, хто для него жие і за него і терпіти готов.

Дописи „Буковини“.

ІЗ САДАГУРИ. (Отворене читальні і парастас за покійного престолонаслідника Архикнязя Рудольфа). Садагурскі Русини засновали за помічю Русинів з Нової-Жучки і Рогізної спілку читальню в Садагурі і позаяк немогли, як було постановлено, з великою наradoю отворене сеї народної святині-читальні обходити, бо всі народи Австрії а особливо австрійські Русини поражені тяжким болем і смутком через несподівану смерть нашого улюбленого Архикнязя Рудольфа, то змінили они програму і обходили отворене читальні в слідуєчий спосіб.

На 10. лютого н. ст. с. р. відправили преподобні отці Іван Гідий і о. Кость Микитович в соборі св. літургії, при котрій наші Черновецькі патріоти-Русини з «Рускої Бесіди» красно хором співали. По св. літургії відправили поминуті панотці враз з о. Вольчницьким за покійного наслідника престолу по значаю православному парастас, котрий протягся аж до половини першої години по обіді.

Від 1—2 години відбулося в хороній і обширній сали громадської канцелярії в Садагурі отворене і укомплектоване читальні. Всч. о. Іван Гідей отворив засідане красними словами по обясненю значіння читальні. До виділу вибрані о. Іван Гідий яко голова, о. Кость Микитович бібліотекар, о. Георгій Вольчницький заступник голови, п. учитель Дарій Пігуляк секретарь, п. учитель Тодер Іваницький касієр, а на заступників: п. Георгій Волощук і п. Данило Голубіцький. На промову о. Гідею за найяснішого Цісаря Франц Йосифа І. відспівав хор ими народний і многая літа. Іменованем п. барона Івана Мустяца на почесного члена закінчився празник отворення читальні. О другій годині відбувся спілний обід в сали шкільній в Садагурі. Більше як сто душ міщан і селян, межі тими п. бурмістр Рубінович, 3 священники, 3 учителі народні, 7 Русинів-патріотів з «Рускої Бесіди» з Черновець сиділо при 4 столах. В щирій розмові сиділи всі коло столів, аж старший учитель п. Омелян Попович забрав слово і своїм виразом і дуже красном бесідов, обяснив значене і ціль читальні. Безконечні оплески і подяка загриміли від усіх присутних панів, міщан і селян, коли бесідник закінчив свою промову, піднісши тоаст на зріст і процвітане читальні Садагурської. Опісля заговорив председатель «Рускої Бесіди» п. Єротеї Пігуляк, котрий докладно обяснив значене науки-світла і стан руского народу здавна а тепер, сказавши дальше, що нігде нема такого доброго Цісаря, як у нас, бо дав право кождому народови вільно думати,

вільно писати, своїм рідном мовом тішитися і хіснуватися, що наш Цісарь чувся щасливий, як его народи щасливі. «Тому проснічаймося, кріміє душенно і матеріально, аби наша просвіта там світла, аби єї аж до Відня до нашого найяснішого Цісаря видно було.» Всі повитали голосними окликами і оплесками і сю красну і справедливу бесіду, а хор відспівав многая літа Цісареві Францу-Йосифу І. За сям завізав о. Гідий винити здорове Є. Е. н. президента барона Піна, котрий власноручно потвердив статисти нашої читальні.

О. К. Микитович запевнив всіх притомних, що сполученим силам Бог поможе, що Садагурська читальня буде першою на Буковині. Всі повитали сі слова грієм одобреном. В дальшій промові підніс п. Попович, що тут отці духовні разом з п. учителями тутешніми так щиро займалися просвітою народу, і винив їх честь, славу і здорове.

Єще внесено многі тоасти гостей черновецьких і всіх заслужених Русинів аж на конєць по 5 годині відправили о. духовні єще раз панакхиду за Архикнязя Рудольфа, а о. Микитович в порозуміню з о. Гідием і о. Вольчницьким, розділив парастас межі Черновецьких гостей. Около 6 години порозіджались всі гості чужі і домашні.

Черновецькі Русини зробили дуже миле вражене на всю інтелігенцію і нарід, котрі взяли участь в тім празнику і всі немогут нахвалитися їх красної мови-науки і милых руских пісень.

Член читальні.

З ПІД САДАГУРИ. (Подяка). На 5. Лютого с. р. в день похорону Архикнязя Рудольфа запорядив тутешний барон Іоан Мустяца патрон церкви в Садагурі і Рогізни перед полуднем відслужене св. літургії заупокійної а по полудні о четвертій годині в обох церквах парастас. Обі церкви були переповнені народом і всі біднійші люди без ріжниць віри дістали по парастасі гарнец картоплі і фунт мяса, а всі найбіднійші дістали по 8 гр. Так обдарено в обох церквах до 500 душ; за те бідні люди моляться за душу покійного Архикнязя Рудольфа, а за здорове нашого милосердного добродія п. барона Іоана Мустяца.

Оден з присутних.

ІЗ ТОПОРІВЦІВ. (Лихі чобани). Високоповажний Пане Редактор! Просимо прийміт і наше письмо до нашої дорогої газети «Буковини».

Панове Братя читателі! Хто з вас мудрий і поважний, най собі розважит отсе добре. Хотів би господарь худобу тримати, та коби єї негодувати, коби вона сама ся годувала, або коби хтось другий єї годував, а він лиш би вийшов та вираг або взяв діїницю, та здоїв, то єму би ся здавало, що для него дуже добре. І правда, що не але, але коби так було і для другого, але якби так хотів оден і другий і третій і кождий? А деж би такої худоби можна найти, аби єї негодувати, а лиш з неї користь мати? Мают

люди по кілька овець і як дасть Бог весну то вони журяться чобаном для своїх овець: коби десь найти якого здібного, аби він попас і напоїв в час, коли потрібно, і не дай Боже, якої слабости, аби знав він і кров пустити. Такому чобанови треба добре заплатити, але бо й варт. Але такого чобана рідко знайти. В нас такі чобани як ся годили то плату файну просили; бо казали що так, як я, другий недіздрит вам вашу ходоу. То і правда, що так би другий і недіздри; бо що на весні люди зігнали, то в осени мало що розібрали; бо через літо, котрі були ситі, то їх похудили, а тоті худі такі й вигинули. Чомуж ті ситі схудли; бо чобани наші робили бриндзю а намість, щоби їх мали більше пасти і поїти і добре дозирати, так як ся годили, то вони їх більше доїли ніж пасли або поїли. Одже злий чобан вівиці непас і непоїв, а до купи зігнав і всі подоїв, бо в него були всі добрі, в него злої небуло, хоть була котрась і слаба, то він непитав, він однако доїв. Як він їх подоїв, то він добре попоїв і ляг собі спочити, а вівиці голодні зачали одна по другій розбігатись і всі пішли в школу, а він встав, аж овець нема. Одже як его назвати? Казав би хто: чобан, ні не чобан бо нема овець, одже видко, хто він, бере бук і біжит за вівцями, каже: бодай виздижали, ач ся розбігли. — А чому добрий чобан, котрий за худобу свою дбає, добре попас і добре напоїв, і потрошки десь котрусь лиш здоїв, также собі попоїв, мав час і спочити, але его вівиці всі облягли вкруг него, бо вони всі були контентні. Одже як він встав, сам їх покориав і на пашу знов їх пігнав. Тому то добрий чобан всі вівиці в осени добрі віддав. Одже був би гріх такому чобанови незаплатити за свою худобу, що він віддав ліпшу худобу, як перебрав. Такий чобан борзо плати непросив; бо знав що непропаде, а тамтой злий чобан і до речинцю печикав за гроші, а вже доста ся накричав; бо він сам видів, що нема защо платити, бо вже ситі схудли, а тоті худі погибли.

Панове Братя! таке ся дїє і з нами. Коби ми мали добрих чобанів, то би і нам лекше було, правда ми багато чобанів маємо, але хісна з них немає. Правда що вони нас вча, але так аби їм добре було. Наш Цісарь Франц Йосиф І. позволив в кождім селі закладати читальні, але чобани наші недуже тому раді. Зібралася мала горстка людей по декотрих селах і позакладали читальні, то вже й пізнали куда стежка в горох, пізнали ми, хто й нам, а хто лиш собі рад. В читальні людей мало, а чобанів зовсім невидко. По-межи людьми все вони кажуть, що такі шкода лишити горівку пити. Через причину горівки на весні був у нас один чоловік вбитий, а в літі другий; то в нас, а в другім селі нема ніби такого вбивства, де горівка леза. Коби ми мали добрих чобанів, то би у многих селах небуло і одного піка. Топорівські ґазди винні небагато лиш 7 тисяч зол. Панове брати, чиж тото легко таку суму вчинити, подумайте собі. А як би добрі чобани свою науку межи людьми ли, а самі вперед і люди за собов, гайда, брати, враз до доброго

дїла, до книжки, до просвіти, то би така сума грошей була в селі, в громаді, а не в нехрестів, в жидівських руках за послідні помії, що навіть нехочут єї і безроги пити, а люди пють, ще й дорого платят. А хто з вас еще незнає, най собі нові пісні купит в місті Садагурі та най перечитає, то певне добре ся переконає, книжочка та коштує 10 а може 12 кр.

Дмитро Ілащук, Михайло Руснак, і вся читальня.

ДРІБНІ ВІСТІ.

(Цісарь помилював) 115 в'язнів звільнивши їх від дальшої кари, 11 засудженим зменшив кару, а 69 звільнив від посту, котрим їм заострено було кару.

(Міністерство) іменувало совітника Ісидора Винницького членом комісії для іспитів правничих на черновецьким університеті.

(Памятну книжку), написану в 40-літний ювілей Цісари Ом. Поповичом, а даровану в 150 примірниках черновецьким товариством «Руска Школа» для роздання між усі бібліотеки бук, шкіл руских приняла бук. рада шкільна з подякою для товариства і розпорядила розділене. Румунську памятку книжку написану проф. Німіджаном а видану «Соцістатею» звернула рада шкільна яко нездібну для розділення межи молодіж шкільну. За непридатну узнав єї професор-Румун. Для нас Русинів цікавий новий вивід п. Німіджана, (на ст. 50.) котрий покликуюсь на свідоцтво Цісари, що «Буковина єсть край правдиво румунський, що мешканці єї суть правдиві правнуки великого Риму!» — Не дивно, скажемо, що наша консисторія так дуже стараєсь, аби нинішнього директора реальної школи сненсіоновано, а на его місце іменовано п. Німіджана.

(Іменини) голови буковинських Русинів, ви. п. совітника Ісидора Винницького 4. (16.) с. м. дали і сего року нагоду до заявленя горячих чувств щирого поважання і вірної приданности Русинів-патріотів для їх світлого провідника. Межи ґратулянтами були і сільські читальники. І ми прилучаємся до щиро-сердечного: Многая літа!

(За прикладом Є. Е. п. президента краю) учатся рускої мови і письма урядники краюєвої президії п. н. ком.сарь Помпе і ґраф Крєневіль прибравши собі до помочи п. надучителя Омеляна Поповича.

(„Союз“), товариство руских академиків в Чернівцях вислало також депутацію до президії краю, висказуючи глибокий жаль рускої молодіжи по утраті, яку дізнала Цісарська родина і австрійська держава через смерть Цісаревича Рудольфа. Его Ексселенція прийняв се заявлене до ласкавої відомости.

(Іменовані): Максим Кайндль учителем в Чернівцях, Гриць Никорович підучителем в Монастирську а Омелян Влад учителем помічним в Кізмани.

(Читальня в Ставчанах), розвиваєсь дуже гарно і числит уже звиж 200 членів і хоче в память основаня читальні поставити камінний хрест. Боже помогай!

(Сто рублів.) На сю тему пише виходячий в Чернівцях дневник німецький „Bukowinar Nachrichten“: Славянський благодотворительний комітет в Петербурзі, що є осередком панславізму, і під титулом добротчинности виключно політиці російській служить, задумав взяти і Буковину під свою покрову, і переслав, яко перший знак своєї ласки для сего краю, тутешньому «академіческому обществу» через тутешнього консуля п. Ладиженського дар сто рублів. Пан консуль уважав зі взгляду на невіг тогданні обставини за ліпше,

непередавати сей дар «обществу» впрост, а через президента краю барона Піна, за що тепер російські газети прозивають п. Ладженського незручним дипломатом і нездобним заступником святої Росії, позаяк передав дар в офіційній дорожці, а не потайком. Але пан Ладженський ділав яко дуже зручний політик, позаяк при тодішніх обставинах немогло обійтися без того, щоби наш ряд не знав о сій запомозі. Замість аби его хитрість похвалити, ганят они его тепер, ми же, що записуємо голоси тих газет, неможемо зі взгляду на дар сего прославленого комітету неподумати: „Ті-мео Danaos et dona ferentes“. Тільки „Nachrichten“. — «Діло» довідуєсь, що сі неполітичні крики російських газет повстали на жалобу тутешніх „обединителів“, котрі поскаржились на п. Ладженського, що за сей дар мало що венигнали „Букавінчиків“ з університету. Ми знов довідуємось про „весьма ловкий шаг масті-тіх галов Букавіни“. Получивши від Є. Е. президента краю тих сто рублів передали вони їх на краєву стіпендію в пам'ять правління нашого Монарха! „Вот вам політики!“

(З черновецьких шкіл.) П. Камінський іменований управителем школи міської при улиці краєвої палати, мабуть в нагороду за его заслуги около школи в Рошопи, котра під єю управою була після урядових виказів найгіршою в повіті, як не зі всіх бук, шкіл місних. Так само підвищено п. Тарасівичу платню, номімо старших і здібайших конкурентів, мабуть за заслуги румунізаторські, о котрих доводи знаходяться чорно на білім, а котрі, позаяк їх на то поставлені недовиджають, прийдуть небагом перед висший суд. Ві-ват справедливість!

(Паньство Стшелецьких), підозріних о мордоване ксьондза в Кузисові коло Львова признали присяжні невинними. Цікаві з сего процесу слова прокуратора Гіртлера, за котрі польські газети панські на него дуже уїдають; прокуратор сказав: „Колиб то не була пані Стшелецька, і колиб то якого Івана мордовано і забрано єму кожух і потому той кожух найдено у Олексі, ніхто би не сумнівався, що то Олекся зробив, ніхто не вважав на таку гадку, що Олекся взяв кожух в депозит.“

(На посла) до ради державної на місце Грігорчі кандидують румунські дідичі сучавського прокуратора Гоїна, а польські й вірменські дідичі бунного старосту барона Гормузакія, чесного чоловіка і щирого опікуна бідного народа. Румуни відкинули по дводневній силній нараді предложеного їм компромісового кандидата Гормузакія, Румуна, председателя „Армонії“ і комітету для Морарев-го ювілею...

(З черновецького університету) виключено 8 академиків за спори з Дайчами, Румунізаторами і Русскими.

(Бук. виділ краєвий) стараєсь о побільшене судів повітових.

(† Прокіп Маліцький), господарь в Слобозії-Раранчу, голова тамошньої читальні упокоївся по короткій тяжкій недужі в 53. році жити. Вічна ему пам'ять!

(Крамницю сільську) закладають у себе читальники в Слобозії-Раранчу. Помогай Бг доброму ділу! Ану панове читальники ідіт за сим хорошим примром!

(Рідкість). В бук, селі Шинківцях закладаєсь читальня за старанем нароха вч. о. Мачушака і ч. начальника громадського Антоюка. За то тамошний учитель п. Мандичевський противний читальні.

(Читальню) отворюють у Ванківцях на Черемошом самі господарі. З інтелігенції тамошньої ніхто їх не всприяє, а противно на перешкодї стають. Сумно!

(П. Мартинович), п. к. прокуратор державний іменований надсудитником і управителем суду кариного в Чернівцях.

(Православну школу народну) в Чернівцях, славу із безвзглядної румунізації руских дітей, задумало міністерство просвіти знести і запитало раду шкільну краєву, як задивляєсь она на ту гадку міністерії. Краєва рада шкільна, як чуємо, відповіла, щоби ся школа і дальше стояла; бо шкіл в Чернівцях ще замало. І Русини немають нічо проти дальшого сущест-вованія сеї школи, однак годї, щоби она була й на дальше такою, як тепер єсть, а конче, щоби усунено дотеперішного тимчасового управителя-Румунізатора, котрий і в инший спосіб немало наброїв, а на управителя щоби поставлено иншого безсторонного чоловіка-педагога, а не фанатичного Румунізатора, яким є д. Литвинюк. По другім доконче, щоби руска мова, мова фактичної більшости учеників сеї школи, нестояла, як тепер на посліднім місці, а була рівно счасно уважлива з румунською і німецькою мовою. Нині ся православна школа є тільки огнищем безмірної румунізації, місцем приготування руских дітей ізза Прута для румунської гімназії в Сучаві, місцем де всякими способами, уносідженем, навіть зогідженем всего, що руске, деморалізуєсь руских дітей. Такий школі неспіють Русини, ба навіть власті шкільні пригладатись рівнодушно, а конче представити докладно єї хиби і заже-лати привернення у сій школі законного ладу, о що повинна постаратись чим скорше «Руска Школа», щоби рада шкільна а взглядно міністерія, коли поли-шит єю школу дальше, зробила з неї школу, як слід.

(Велика пригода) сталася в Топорівцях. Покійний Іван Старчук пішов в ліс рубати, рубало їх три разом. Вийшли тоті два май рано, а той третій наві-гінь за ними. Тим часом зачався розберати, а ті два вже рубали береста і крича на него варуєсь, а він дивися і каже: він не сюда має надати, вони знов крича: варуєсь, а він каже: він мені нічо не зробив. Тим часом берест впав на него і забив го, їм дали знати до дому, їм прийшла фіра, взяли его до дому, внесли до хати, і зараз сконав. Най з Богом спочиває. Лишилася нещаслива жінка-вдовиця і двоє сиротят. К.

(Ціни збіжа в Чернівцях.) Для 27. лют. Лютого сего року контовали 100 кіло: пшениці 6 зол. — кр. до 6 зол. 80 кр.: — жита 4 зол. 85 кр. до 5 зол. 10 кр.; — півса 4 зол. 90 кр. до 5 зол. 30 кр.; — ячменю 5 зол. 90 кр. до 6 зол. — кр.; — кукурудзи 4 зол. 50 кр. до 4 зол. 80 кр. —

Для науки і забави.

3 жита Архикнязя Рудольфа.

Архикнязь Рудольф, одинокий син цісarı Франц-Йосифа і его достойної подруги Єлисавети, родився дня 22. серпня 1853. р. в Лаксенбургі під Віднем. На другий день охрестив дитину кардинал Равшер, а до хресту тримав новонародженого его дід архикн. Франц Кароль. Перші літа дитини перебув покійник під до-зором і опікою баронової Шарлоти Вельден, вдовиці по фельдцейхмайстрі бар. Вельден. В шестім році при-значено єму на вихователя генералмайора гр. Лео-польда Гондрекур. Був то чоловік дуже строгий і по-ступав собі з дитиною, як з старим воємком, до того

ступеня, що навіть надавав дитині виспатися, як потреба. Родичі запримітили то і змінили вихователя, призначаючи на місце г-р. Гондрекера тогдішнього оберстлейтнанта г-р. Йосифа Лятура-Турмбурга. Під его проводом відбував покійний Архикнязь перші науки, а тогдішні учителі хвалили в нім его талант і витривалу пильність; особливо же легку понятливість, котра в пізнійшій віці ще більше проявилася.

В сімдесятих роках розпочав Архикнязь своє наукове формування під проводом найзнаменитіших професорів віденського університету, як: Гохштетер (для наук природних), Цайсберг (для історії), Гінделі (для чеської історії), єпископ Ронай (для історії угорської), Амброс (для історії штуки) і т. д. Характеристичним є те, що до науки угорської історії призначено Роная, котрий задля свого поступованя підчас угорської революції мусів з краю утікати. Лятур призначаючи его на учителя для Архикнязя сказав ему лиш ті слова: «Хочемо правди, поступайте після свого переконання.» Архикнязь студював також право і мови, до котрих мав особливий талант; він говорив плавно по мадлярськи, французьки, англійськи і італійськи; знав також добре мову чеську і сербську, через що розумів по часті і другі мови слов'янські. Від 1872. року розпочав Архикнязь своє вище формування воєнне. По при то все любив покійник особливо науки природні, лови і подорожи. Его знайомство з славним слідителем природи, Бремем, дало почин до розправи під заголовком «Пятнадцять днів на Дунаю», за котру угорська академія наук зробила его своїм членом, а пештеньський університет надав ему титул почесного доктора.

Від 1. серпня 1878. р. проживав Архикнязь довгий час в Празі, де яко полковник був комендантом одного полку піхоти. Звідси їздив він до Істрії і Далмації, відтак до Англії, Швейцарії і Ірландії, а опісля до Іспанії. В лютому 1880. р. виїхав був Архикнязь до Брюсселі і в слід за тим розійшлася була погослова, що Архикнязь заручився з княгинею Стефанією, донькою бельгійського короля. Коли вість о тім урядово потвердилася, їздив тогді між іншими також і галицький виділ краєвий складати цісареві вітання, а цісарь дякуючи, сказав тогді до депутатів: «Заручини мого сина наповняють мене радістю, тим більше, що єсть то вибір з вільної волі і свободного серця, бо лиш то єсть підставою родинного щастя». В маю 1881. р. відбулося вінчання і Архикнязь переїхав з женою до Праги.

З початком 1883. р. перенесено Архикнязя Рудольфа до Відня в характері фельдмаршал-лейтнанта і від сего часу датується его найбільша діяльність наукова. Відкриваючи в тім році виставу електротехнічну, закінчив Архикнязь свою бесіду словами: «Море світла нехай пливе з сего міста і най виходить з него новий потік». Слова ці характеризують достатньо, яких думок був покійний. В 1885. р. розпочав Архикнязь на великі розміри видавництво: «Австро-угорська монархія в словах і образах». До сего видавництва

притягнув Архикнязь найзнаменитіші сили наукові з цілої монархії, збирав сам матеріали до него, поряdkував і писав поодинокі статті. Его бажанєм було — як то він сам нераз казав — представити в гармонійній цілості всі народи Австро-Угорщини, так, якби то они колись могли творити державу. Вельми характеристичним для сумного кінця високого покійника є те, що діло се стануло як раз на 77 зошиті, котрий мав вийти 1. лютого с. р., а в котрім під заголовком «Смерть і смuteк» описуються дотичні звичаї на Угорщині. Треба тут ще і то нагадати, що подорож Архикнязя до Галичини була головно предпринята в тій цілі, щоби пізнати сей край і его людей, а як він о то старався, се кождий з нас ще добре пам'ятає. Може не від річи буде тут нагадати і то, що, хоч під ту пору принала була тут боротьба против трираменних хрестів, Архикнязь таки найрадше брав собі такі хрести на споминки.

Їхте вів Архикнязь дуже просто. Вставав рано і заки ще снідав, перечитував всі важливі газети. О 9 год. приймав свого маршалка двору г-р. Бомбель і ад'ютантів. Коли був у Відні, то правильно їздив о 10 год. до воєнної канцелярії в касарні Франц-Йосифа, залагоджував тут справи службові і давав воєнські відвістки. О 12 год. їв друге сніданє у Архикн. Стефанії, а о 2 год. їздив на короткий час на лови, з котрих вертав о 6 або 7 год. Вечером ішов до театру або — і то найрадше — брався до читання книжок. Небуло значнішого діла з німецької або чужої літератури, котрого би він не знав. В останніх роках займався Архикнязь дуже пильно соціальним питанням, читав дуже багато соціально-економічних книжок і кажуть, що в широкій соціальній літературі нема книжки, котрої би він не знав, а в розмові сходив він часто на соціальне питання. До політики немішався, але інтересувався дуже політикою, особливо заграничною, і в тій цілі інформовався дуже часто у г-р. Кальнокого. Що до внутрішньої політики, то мав він нераз говорити, що об'єктами, котрі сполучають монархію, то суть династія і армія.

З натури був Архикнязь загідний і щирий, темпераменту веселого, хоч в останніх часах налягла на него якась задумчивість і роздрозненє. Покійник був дуже вразливий і для того особи подібного як він характеру мали на него значний вплив; він дуже радо з ними дружився. Найбільшими его приятелями і вірниками були г-р. Ганс Вільчек і г-р. Самуїл Телекий, а відтак гофрат Вайден, з котрим він спільно працював над розпочатим великим ділом етнографічним. До вірників покійного належав також і г-р. Йосиф Гойш, брат австрійського посла в Парижі. Характеристичною чертою висок. покійного було і то, що він радо зближався до простого люду з простої щирости, а не шукаючи лиш популярности. Так підчас подорожи по Дунаю зайшов він був до одного прибережного села циганського і тут незнайний ніким радо розмовляв з циганами та розпитував їх про їх долю. Раз --

коли нешибаємось — в 1879. р. був він зимою на ловах на медведі в Семиграді; відбившись від свого товариства, стрітив він селянина, що їхав простими саньми. Він вприсився до него на сани, їхав з ним довгий час і розмовляв весело про всілякі річі, а селянин спізнав доперва тогді, кого віз, коли Архикнязь его щедро обдарував.

Супротив поодиноких народностей многоплеменною австрійсько-угорскою монархію оказувався, як на будучого монарха годилося, рівно прихильним і безсторонним для всіх, непереносним одних понад других. Спеціально у Русинів лишив миду памятку по собі з своєї подорожи по нашім краю перед півтора роками. В часі своєї короткої гостини оказував при всякій нагоді, що інтересує Русинами і рускими справами. Покійний кілька разів пригадував, що Галичину (і Буковину) замешкують дві народности, не тільки польська але і руска, (не тільки румунська але й руска) і висказував все, що має найсердечніші чувства для Русинів. В Львівськ. «Народнім Домі» сказав на промову митрополита: «Ми знаємо дуже добре вірність руского народу. Сю вірність доказали Русини на многих боевицах, таж власне дуже хоробрі полки були руского роду. Будьте увірені, що ми вашим історичним розвитком, вашими переказами, вашим літературним кріпленням найживіше интересуємось і маємо до них все найтеплішу симпатію. Кличу до вас в вашій мові: руский нарід нехай жие! многая літа!» А при закладаню угольного каменя до нового будинку рускої семінарії духовнои підписався на фундаційній грамоті рускими буквами і сказав: «Нехай Бог благословит і хоронит руский нарід і его стародавню святу церкву! Многая літа!» Слова «Многая літа» виговорив по руски, і з рускими селянами та міщанами старався також приязно розмовляти по руски. Гостина Цісаревича немала виправді ніяких політичних наслідків для Русинів, але Русини оказували вдячність і за той луч сонця, котрий на хвилю освітив темне їх жите.

(„Діло.“)

Переписка Редакції і Адміністрації.

- П. Дописователеви із Оршівців. Неожжемо похитити. Ся справа належит до дотичних властей, котрі чейже зроблят раз лад.
- П. Дописователеви із Раранча. Добре сьте відповіли. Друкувати годі, доста вони самі ся смішат.
- П. Б. в Чункові. Гроші получили, до Бесіди записали; книжки вислали. Чи отримались? За допис дякую, похитімо.

БУКОВИНСЬКИЙ

Альманах „Союза“,

що на 12 печатаних аркушах великої 8-ки містит в собі значне число поезій і повістей продає за третину першої ціни: 50 кр. (з пересилкою 55 кр.)

Редакція «Буковини»

БУКОВИНСЬКИЙ

ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

на рік 1889.

виданом товариства „Руска Бесіда“,
уложивъ Омелянъ Поповичъ
ще продаєся в „Рускій Бесіді“ і
по всіх книгарнях.

Ціна 60 кр.

(з поштовою пересилкою 65 кр.)

Запрошене до предплати

на

Ілюстровані „Житя Святыхъ“.

З новим 1889. р. зачне виходити в Станіславові діло
від заголовком:

„ЖИТЯ СВЯТЫХЪ“

на кождий день в році з ілюстраціями
зібрав і уложив:

Священник ЕВГЕНИЙ ГУЗАРЬ.

Ціле діло обійматиме до 30 печатних аркушів великої 8-ки, — а щоби улекшити і менче заможним придбане его, буде появлятися в чотирох чвертьрічних випусках по 6—7 аркушів; таким способом ціле діло вийде в 1889. року.

„Кождий выпуск буде заосмотреный що найменче 10 ілюстраціями в тексті.“

Потребу такого видання відчувает аж надто добре вип. священники і наш нарід; бо одно-однісенє руске видане житєписей Святых, написане свящ. А. Добрянским, а видруковане ще перед 25 літами, сталося тепер бібліографичною рідкістю.

Услівя предплати такі: На ціле діло без пересилки 3 зол; з рекомандованою пересилкою нараз 3 зол. 20 кр; з рекомандованою пересилкою поодиноким 4 випусків 4 зол.

На поодинокий выпуск без пересилки 80 кр.
а з реком. пересилкою 1 зол.

Предплату як і всякі письма просятья всылати під адресою руских часописей, або

СВЯЩ. ЕВГЕНІЯ ГУЗАРЯ

в Завалові (почта в місци.)

3—3

«Буковина» виходить
що Другого Четверга.

ПРЕНУМЕРАТА
плата в Чернівцях
вносить:
на цілий рік 3 зол. — кр.
„ пів року 1 „ 50 „
„ третину „ 1 „ — „

Поодинокі числа по 15 кр.
в книгарні Падінього і
в графіні Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» на-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Перший знак.

Ми споминали вже коротко про те, що буковинські нерумунські дідичі утворили партію „угодову“, котра при доповняючій виборі до ради державної на місце Ірігорчі задумала була положити кінець фамілійній політиці дідичів-Румунів. Навкучилися нерумунським дідичам обіцянки панів Румунизаторів, котрими їх збували від виборів до виборів. Вони постановили одже заключити раз угоду, котра би мала на цілі получене всіх дідичів до спільного діланя в користь краю. Яко перший знак такої спільної політики зажадали вони вибору загально поважаного мужа, барона Гормузакія. Фамілія Румунизаторів хотіла, як каже, згоди і спільного діланя, але аж від слідуєчих загальних виборів, тепер же бажала вибору свого кандидата, Гояна. Нерумунські дідичі нехотіли спуститись на мід, а потім лягти без вечері; бо знали з досвіду, що тепле слово Румунизаторів. Одже переговори розбились і при виборі, що відбувся сего Понеділка, голосували одні на Гормузакія, другі на Гояна. І от, барон Гормузакій дістав 59 голосів, а п. Гоян 67, так одже перемогла партія Румунизаторів 8 а властиво 3 голосами; партію угодову, (бо 5 легітиміцій нерумунських відкинуто). Хоть румунизаторська партія, на котрої чолі стали наші автономичні голови, всякими способами і дуже вчасно розпочала свою агітацію, то помимо всего того перемога її дуже мізерна. Ся перша слабенька проба показала неміц дотеперішних панів Буковини і дає не тільки надію, але певність, що коли нерумунські елементи Буковини получатся разом, то кінець гегемонії румунизаторської на Буковині недалекий, чого в інтересі навіть самого румунського народу, одже цілої Буковини, дуже а дуже треба. Всі

Буковинчики, крім одної румунизаторської родини, пізнали се вже. І буковинські Русини витають радісно сей перший знак ліншої будучности для цілої Буковини. Тепер спадає на щирх синів Буковини всіх народностей і обовязок, щоби завчасу зібрали ся і приготували все для відповідного краєвим обставинам заступництва Буковини в соймі і раді державній. Вибори недалекі, до діла одже! В сій надії запишуємо і ми з радістю сей перший знак лучшої будучности Буковини.

Буковинські народні школи в р. 1887/8.

Маємо перед собою витяг з справоздани буковинської краєвої ради шкільної для міністерії просвіти о стані буковинських народних шкіл за рік 1887/8. Виймемо з него дещо для нас Русинів цікавого.

Всіх народних шкіл на Буковині було в минулому році 272, з тих 221 однокласових, а лише 19 дво-, 7 три-, 19 чотири-, 2 п'яти- а 4 шестикласових. В справозданю не находимо, кілько-класові були школи рускі, но о скільки знаємо, була в минулому році тільки одна руска школа чотирокласова, а дві двокласові, одже прочі (89) однокласові. Се показує аж надто занедбанє руского шкільництва, в порівняню з нерускими школами, котрих загальне число менше, а число більшекласових шкіл сорозмірно о много більше. Руских шкіл народних отворяєсь і розширяєсь що року найменше. Вину за се складає справозданє на бідноту громад і на недостаток учителів-Русинів. Ми знов винуємо тільки покликані до того особи: бо рускі громади не бідніші румунських, в котрих послідних і нові школи закладаєсь і старі розширяєсь. Що же до другої наданої причини, то спитаємо, чому запобігаєсь недостаткови румунських учителів умисними грубими стіпендіями з краєвих фондів, яких для вихованя руских учителів не призначуєсь з осібна? Одже причина незакладуваня і нерозширюваня руских шкіл лежить в меншій дбалости, коли вже не байдужности дотичних надзорчих факторів.

Дальше виказує справоздане, що в 169 школах уділяється наука південна, а тільки в 93 школах цілими днями. Розуміється, що рускі школи належат майже до всіх до першого роду шкіл. Причиною сего недостатку, котрий потягає за собою безхосенність науки, є знову нерозширюване шкіл.

Після викладової мови було 90 руских, 80 румунських, 18 німецьких, 3 мадирські, а решта (79) мішаних шкіл. В мішаних школах є викладовою мовою в нижніх класах рідна мова дітей, у вищих же німецька бесіда. Суть то по просту сказавши германізаторські заведення, в котрих рускі діти рідко де побирають доброї науки в своїй рідній мові. Із повисше наведених чисел бачимо великий приріст румунських шкіл, а дуже малий зріст числа руских шкіл. Причина сеї кризиди рускої, як уже сказано, лежить в мачушиній оцінці над рускими школами.

Справоздане примічає, що в мішаних (власливо німецьких) школах учено дітей релігії в їх рідній мові. Що ся тичит православних дітей руских, то мусимо се заперечити, а піднести, що наука православної релігії для руских дітей уділяється у всіх мішаних школах а й неодній чисто рускій в чужій мові, іменно румунській, з чого виходит не наука а румунізація.

Дальше примічає справоздане, що в мішаних школах уділяється наука руского язика дітем, котрих рідна мова є руска. І се мусимо заперечити, а противно піднести, що далеко не всі діти, особливо православні, учатся рускої мови, бо що в декотрих школах (особливо в черновецькій православній) записується ложно руских дітей, яко румунських. Се знає весь світ, тільки рада шкільна ні.

В минулому році шкільним отворено 18 нових шкіл. Не пригадуємо собі, чи є між ними хоть одна руска, однак се знаємо на певно, що ці нові школи отворено майже виключно в румунських селах, хоть ще многі рускі громади не мають ніякої школи.

Число дітей обов'язаних до науки виносило 38.251 хлопців, а 38.275 дівчат, з тих було нездібних до науки: 347 хлопців і 330 дівчат; без жадної науки оставало 15.806 хлопців і 22.267 дівчат разом 38 тисяч дітей здібних до науки, то є більша половина всіх до науки обов'язаних дітей. Се дуже сумний факт, а головна вина спадає знов на надзир шкільний, що особливо в руских селах, нестараяся о засноване нових а розширене старих шкіл, головню-ж не виконує примусу шкільного. Щож бо проти сего страшного числа малі сума 5.179 кар загалом. Смішно видається на супротив сего примічане в справозданю, що в Буковині неможна злекнати дітем обов'язку шкільного; бо він триває і так лише 6 років. Се чиста іронія супроти дійсности, котра мало в котрій громаді, особливо рускій, має хотьби на показ скількох учеників у 5. або 6. році шкільнім.

Учительський стан на Буковині числив тогді 465 членів кваліфікованих. Розуміється, що найбільше і найліпше кваліфікованих було з рускої мови. Кілько вираді

знає докладно руску мову, се нині річ. Вероятим черновецька учительська семінарія не для краю, а лише для скількох германізаторських шкіл місних. Про ся так для Русинів, як і для Румунів різно некучу справу реформи учительської семінарії на підставі дійсних потреб народних споминаємо ми вже через п'ять років, буковинські послі дбають тільки о сучаску румунську школу. Тут належит ще й то примітити, що стіпендії і інші впливи дбають о збільшене числа ренегатів з питомців-Русинів, а що не йде в «Армонію» йде до «Букавіни»; бо щирий руский учитель народний повинен бути або аристократ Румунізатор, або аристократ-об'єднатель.

Що до успіхів науки підносить справоздане само, що в многих одно- і двокласових школах не суть они добрі.

Успіхи з викладових лизків були достаточні. Не вжеж і з рускої мови? Справоздане споминає справді тільки о німецькій мові, а прочі замовчує. Чому? — Нам же годі сего замовчати. Невідповідне образоване учителів і недостаточні книжки шкільні що до рускої мови, се головна причина недостаточних успіхів наших шкіл. Сего рада шкільна нехоче добачити, бо доки се ало не направиться, доти не принесут наші школи народови достаточного хісна, доти шкода великих податків на ся ціл. Час би станути на раціональнім становищу і усунути ся головну хибу. Ми дивуємося справоздавець ради шкільної як міг він принисати достаточні успіхи в рахунках такий в лизковім вигляді мізерній книжці, якою єсть руский переклад рахункових книжок Мочіка.

Успіхи науки реалії сніхає справоздане на посередню науку і мішанину мов; ми винусмо в тім що до руских шкіл незрозумілу бесіду руских книжок шкільних; колиб були добрі книжки, нетреба би стілько обяснень зі сторони учителя, а теперішні рускі книжки для руских дітей майже то, що й чужі. Успіхи науки огородинцтва і пчоловодства називає справоздане мимо многим школам недостаючих огородин достаточною. Співу учат тільки молодші учителі відповідно, науки гімнастики майже нема; бо нема відповідного місця. Ручних робіт жіночих учат в однокласових школах некваліфіковані особи.

Дальше тішиться справоздане в зростаючих бібліотеках, фаховими часописами, відчитами і умственою працею в товариствах учительських. Ми же неможемо на жаль поділити тої радості, а сконстатувати, що з малими, дуже малими винятками, на Буковині в загалі, а що до рускої часті з особна, небачимо в інтересі шкільництва пожаданої достаточної духової праці в бібліотеках, часописах, конференціях і товариствах.

Бібліотек шкільних вчислєє справозданє на 272 шкїл тїлькo 84, одже майже 200 шкїл немєє нїякoї книжки для молодїжи. Се знов дуже сумна ознака, а вина знов по сторoнї властей шкїльних, котрї пїсля мїністерїального распорядженя повинни дбати о заложєнє і розширенє шкїльних бїбліотек на кошт громадський; видаток рїчний зo 5 зол. можливий і для найбїдиїшої громади, а що нарїд хоче читати, довід сєму читальнї.

В кїнци виставляє справозданє як найлїпше свїдоцтво дїяльности шкїльних властей, ганит тїлькo мїсцевї ради шкїльнї за їх байдужнїсть, хоть нє инїшї мїсци звичайних голoв мїсцевих рад шкїльних хвалит за їх приязнь для шкїльництва, від повїтових рад шкїльних знов вимогає неустанного надзору, щoби дїти не oвускали школу перед часом, не споминає справдї кїлькo засїдань повїтовї ради шкїльнї вїддержують, кїлькo разів і як довго надзирателї шкїльнї по школах бували. Головну вину усього шкїльного лиха спихає справозданє на руске і румунське селянство, щo опираєсь записуваню дїтей до школи, не придержує дїтей дома до пильности, а по oкінченю школи до повторєня навчєного і взагалї ставляє пасивний oпїр викoваню распоряджень, щo мають на цїли пїднесєне народнoї просвїти. Як справозданє щo до першoї частї само собі протїворїчит, так несправедливї суть єго послїднї закиди. Пригляньмo ся сїм закидам близше!

Не тїлькo Русини і Румуни протївнї записуваню дївчат до шкїл, но майже так само й нїмецкї селяне на Буковинї. Щo до руского народу скажемо, щo наші людє в загалї не протївнї просвїтї, се показує дуже наглядно oснованє читалєнь заходами самих селян. Де людє протївнї школї, там звичайно вина в самїй школї, котра подекуди по десяти і двацяти лїтах свого сущєствованя не видала майже нїяких користей. Головна хїба наших народних шкїл се невїдповїднє oбразованє учителїв і невїдповїднї книжки. Щo найменше можна сподїватися направлєня висше висказаного лиха, як се думає справозданє, від учительок, котрї ще менше знають руску мову.

Несправедливо звиняє справозданє недостатчнї успїхи шкїл тим, щo рускї і румунськї селяне не придержують дїтей дома до пильности, а по oкінченю школи до повторюваня того, чoго научились. Сєго недобачит нїхтo і у буковинських нїмецких селян, котрї навїть дуже мало дїтей посилають до висших шкїл. Се звинєнє несправедливе, бо для науки нїкола, а не дїм. Тим менше годї вимогати домашнoї науки або хотьби тїлькo надзору і понуки від неграмотних родичїв. На се одна тїлькo рада: заснувати вїдповїднє число добрих шкїл, а не, як то доси здаєсь бути, тїлькo школи для статистичних виказїв.

І епїдемичнї хорoби не все так страшно панують, щoби школи майже цїлими роками замкнєнї стояти мусїли, як то по декотрих сєлах бувати має; тут би треба трохи oстрїйшого надзору.

Дивний нам і тої «пасивний oпїр», o котрїм справозданє споминає. Протїв бранки були колїсь і активнї oпoри, а нинї o нїм і слїду немєє. Колиб то примус шкїльний, щo ще бїльше потрібний для добра народу, викoнувано було так само строго і консеквєнтно, то нинї по десятилїтнїм сущєствованю закону шкїльного не булоб нїгдє і слїду хотьби o пасивнїм oпoрї. А так тїлькo надзорчї власти завинили тої oпїр; немєє бо майже нїднoї рускoї школи народнoї, в котрїй би учитель нескарживсь на недбальство взглядом примусу шкїльного. Не знаємо також доси, щoби стараня учителїв o дальшу просвїту народну в читальнях і т. п. зазнали пїдмоги не то признаня зі сторoни настоятелїв своїх, знаємо тїлькo протївнє, щo голови мїсцевих рад шкїльних, ба й висшї, вїдносять взглядом просвїти народу дуже недбало, в мнoгих случаях навїть ворожо.

Із справозданя краєвoї ради шкїльнoї виходит oсобливо щo до руских шкїл по нашій думцї ось щo:

1) Конечно oсновувати новї а розширяти oднокласовї школи в далеко бїльшїй мїрї як мїнувшoго року.

2) Викoнувати примус шкїльний і всї постанови заковїв шкїльних як найточнїйше.

3) Дбати o збїльшенє числа і руских учителїв oсобнїми стїпендіями.

4) Змїнити чим скорше устрїй черновецкoї учительскoї семїнарїї вїдповїдно краєвим потребам.

5) Запровадити в руских школах і книжках приписану науковим пляном руску мову (рїдну бесїду дїтей), а усунути теперїшню мїшанину лзикову.

6) Спирати фахoве, oсобливож руске oбразованє учителїв.

7) Заохочувати і спирати учителїв щo до їх просвїтнoї дїяльности поза школою.

Щo нового в свїтї?

Найновїша новина розїйшла ся мїнувшoго тижня по свїтї з сербскoї столицї. Ото король Мїлян, чоловїк в найкраснїм віку, єму залєдво 35 рїк, зрїксє корoни в користь свого 13-лїтнoго сїна Александра. Повoдом до сєго важного кроку має бути то, щo Мїлян немїг собі дати ради з рїжними партїями в краю. Всї Сербї суть в правдї щирими Сербами і хотят нїми тїлькo бути, oднак oднї, так званї лїберали, бажают дружби з Росїєю, другї, «напредняки» з Австрїєю, а третї «радикали» хотят через сполучєнє балканських Сїавян добиватись лїпшoї долї. Ся послїдна партїя найсильнїша і найчисленнїша і вибрала до новoї сербскoї ради «скупштини» набїльше число своїх послїв. Король примушений був їти за волею радикалїв, а позаяк він хотїв провадити полїтику на свою руку а се єму невдавалось, зрїк він ся престола, щoби не пїдчиняти своєї волї нїкому і передав корoлївство своему сїновї, за которoго тимчасом, доки пїдрoсте, правити мут краєм три регєнти, нїби oпїкуни.

О акті абдикації короля Мілана доносять ще такі подробиці:

В середу яко в день оголошення Сербії королівством відбувалося богослуження по всіх церквах столиці. По богослуженню пішов король з цілою свитою до своєї палати, щоби там прийняти ґратуляцію всіх послів заграничних в присутності президента міністрів Христіча і міністра діл заграничних Мінтовича. На ґратуляцію дипломатів відповів король: Мої панове! Дякую вам щиро за ваші желани, але звиніт, я дуже зайнятий і скажу вам лиш, що я рішився зложити корону. Відозва котра появилася, подасть вам причини, котрі мене до того спонукали. Відтак вийшов король до сусідньої комнати, де були міністри, офіцери і проводирі партій крім Ґарашанина. Король вернув з відтам з наслідником престолоа, котрий станув відтак по лівім боці короля. Дрожачим але грімким голосом відчитав відтак король письмо, котрим зрікся трону і перший підніс оклик: «Жівіо!» в честь нового короля Александра І. а за ним повторили той оклик і всі присутні. Потім станув молодий король по правім боці свого батька а той в трюгаючій промові давав науку своему наслідникови. Будь сину — казав король — вірним королем свого народу, працюй разом з своїм народом, добирай собі найліпших дорадників з посеред народу і не вірь облестникам і фарисеям. Відтак зложив король присягу на вірність своему синові уклікнувши перед хрестом і положивши руку на него. По присязі поцілував король свого сина, обняв і поцілував регентів а митрополіта поцілував в руку. На тім закінчився акт абдикації а в столиці стало зараз звістно, що сталося в королівській палаті. В тій самій порі рознеслась також вість і по цілім краю бо президент міністрів покликав на той день на 12 год. всіх префектів і шефів поліції до бюр телеґрафічних і зараз по абдикації дав їм о тім знати.

Молодий король стояв підчас цілого сего акту сміливо і поважно, як би міркуючи, яку важну ролю приймає на себе. Александер І. єсть дуже милий і прекрасний хлопчина з білим рум'яним личком повним виразу, чорним волосем і красними чорними, як у его матери, очима. Він має бути дуже талановитий а притім і пильний. Вже тепер говорить плавно по німецьки, французки і анґлійски. Любит дуже, щоби ему кланялися, а найгорячішим его бажанем було до недавня, щоби стати раз офіцром.

До біоґрафії короля Мілана треба додати ще отсі дані: Батьком Мілана був кн. Мілош Обренович померший 1860. р. а мати молдавська бояриня Марія Катаржі. Мілан родився в Ясах, де Мілош проживав в заточеню. В шестім році відумер его батько а мати, молода і дуже красна жєнщина, майже зовсім не журилася про сина. Молодим хлопцем забавлявся він лиш з своїми товаришами селянськими дітьми а до надзору над собою мав при собі якогось циганчука, а мати стала — придворною дамою кн. Кузи. Вправді немогла она бути румунською княгинєю, бо Куза мав

жінку, але всеж она верховодила. Тількиж і то щастє сї недовго тревало, бо одної весняної ночі в 1866 р: впали ворохобники румунські до палати кн. Кузи, казали їм такі зараз вставати з постелі, убиратися і вноситися за границю. Два роки перед тим став був інтересуватися кн. Михайл сербський, чоловік бездітний, Міліном, обіцяв взяти его за свого і післав до Парижа на науку, де его онісли відшукали Блазнавац і Рістіч.

Склад нового кабінету сербського єсть сїдуючий: Ґруїч, президія і діла заграничні; Велімірович публичні роботи; Вуїч фінанси; Мілошавлевич, просвіта; Ґерсїч, судівництво; Понович, торгівля Таншанович, діла внутрішні; Джурич, війна Радикальний склад нового кабінету зробив в цілім краю дуже добре вражене.

З сїї зміни надїєсь Росія свого хісна, особливо усунєня впливу Австрії. Здаєсь однак, що все вийде на користь самих Сербів. — В прочім широкім світі нема ніякої особливо цікавої новини. Франція має знов нових міністрів, та ладу все таки нема. Недавно тому викрили заговорщиків, що хотїли підняти бунт. Французи турбують ся тепер найбільше виставою, що вже за 2 місяці в Парижі відкритою бути має. Найцікавіша річ на сїй виставі, то желізна вежа 300 метрів висока, одже 6 раз така як червоноцехий ратуш, уже готова. — В Петербурзі був болгарин Занков у царя, завіряв его о приданности болгарского народу і просив, щоби царь дав Болгарії князя. Царь відповів, що він дуже прихильний Болгарії, що має вже князя на пенську, но що не прийшов ще на то час. — Палата послів в Пешті ще не скінчила радити над новим військовим законом. Мадяре борят ся завзято проти німецької мови у войску, та проти продовження служби однорічних охотників. І в нашій віденській радї державній розгорїла ся велика і сильна борба при нараді над доходами і розходами державними на сей рік. 150 послів хоче 1528 раз говорити в сїй справі, а то 1019 разів против бюджету, а 509 разів за ним. З сего видно, що вдвоє тільки є незадоволених з теперішнього правительства, як задоволених. З буковинських послів доси ніхто не говорив. З руских послів говорили Ковальській і Озаркевич сказали, що вровсїх і далеко менших народів дбають у Австрії більше як про Русинів.

Дописи „Буковини“.

ІЗ ЧУНКОВА: (читальня, молодїжн і, крамниця). Чесна Редакціє нашої «Буковини»: Прошу помістити сих моїх кілька слів з нашого Чункова, з буковинського подїля. Бо я хочу сих кілька слів написати о нашім Чункові, о читальні і деїм иншім.

Село Чунків має у себе читальню уже пять літ. Нетреба вам уже казати кілько наша читальня перетерпіла через пять літ свого життя, бо то не лише нашої читальні така доля, але майже кожної читальні.

Много перебула наша читальня Чунківська, від ворогів такі домашніх людей селян, а потім і від ворогів читальні — арендарів і інших людей, котрі би хотіли аби наша читальня упала.

Ще незнають наші люди чим є читальня в селі і нащо она заклалася, о тім їм і не в голові, они мають читальню за якогось ворога, а книжка і газета, то не для них, кажуть темні люди, а тверезість таке для них нічим, они воліють пересидіти по коршмах Чунківських, щоби ся розвеселити горівкою, тим великим ворогом руским, що наш нарід вбиває без часу і гірше ката.

До нашої читальні належув уже тепер около 60 членів, но до рахунку їх є, а до спомогання кількома крейцерами на місяць на читальню, то нема відки дати, аби було чим заплатити газету і купити яких книжок, хоть ми уже маєм в нашій читальні дуже много книжочок, котрі ми дістали від товариства «Просвіти» і „общества им. Михайла Катковського“ у Львові даром, за що їм належится щира подяка від нашої читальні.

Читати є що в нашій читальні, по того неслухають наші люди, бо не ідуть численно до читальні в неділю і свята, а молодіж-парубки нехотять і заглянути до читальні, они воліють пересидіти в коршмах у солов'ячих жидів: Мунеша Вахера, Іосія Зісера, Майорка Червоного (Преселья), Аба Стернберга, Майорка Копеля і Менделя Зінгера. В сих жидівських читальнях пересиджує наша молодіж цілі дні неділі і святочні, а щож вони там навчаються від тих арендарів в коршмі? Нічо доброго, лиш всего злого і пусого. Здадобися, щоби наша молодіж уже покинула ту коршму, а аби привикала до книжок і газет.

У нашім селі заложив уже собі крамничку ч. Йосиф Біленкий, (давнійший швець) тогідного року в місяць Августі. Оно би не зле крамницю мати, коби то май в середині села була, то був би ліпший заробок, о то гей не на рупі, бо не серед села стоїт. У нас має крамницю серед села жид Фатель Дорф він має трафіку з тютюном і через то має дуже добрий заробок там серед села нашого Чункова.

Оно би було ще ліпше, як би то мож заложити в селі громацку крамницю, серед села і аби тримати в ній трафіку, незнаєм чи би дозволили на трафіку громацку мати у своєї крамниці, чи то мають лиш дві трафіки бути в нашім селі, котрі знаходяться в жидівських руках. Оно би все могло бути в селі, коби не ішли одні до ліса, а другі, як то кажуть, до біса. Треба єдності в громаді і згоди, і аби начальники громацкій і радні дбали о добро громацке, то все можно зробити, бо громада великий чоловік; треба мати охоту до всего нового і доброго.

Тепер у нашім селі єсть начальником ч. г. Григорій Маник, член читальні і єсть надія, що він також буде ся старати о читальню і добро громацке. У нашім Чункові тепер лиш оден жид радним, Лейба Грос, а доки небуло читальні то нераз було і по дев'ять жидів в раді громацкій, а тепер уже люде пізнають, що

они повинні вибирати собі своїх людей на радних а не аби чужі водили громаду за кіс; давнійше у нас так було, тому 5 рік назад, зза двірника Кости Щербановича, великого ворога читальні, що жиди недавали навіть на громацкі видатки до каси громацкої від свого податку, но весь тигар громада сама поповняла, но потім як того двірника уже скинули з двірництва, то і жидів уже небуло багато в раді громацкій і від тогди уже у нас кождий жид платит до каси громацкої на громацкі видатки, а давно вони мали верх в громаді і недавали нічо на видатки громацкі.

Тепер у нас загадують закласти громацку касу позичкову з тих облігаційних грошей, що має громада в касі держати (но незнати чи зможуть ті гроші відані бути для громади); На раді громацкій 8 днів 23. лют. січня с. р. урадили радні громацкі, аби заложити касу позичкову. І маєм надію що незадовго наші чесні господарі заложат ту позичкову касу. Що дай Боже!

Доносимо Вам, чесні читателі, що у нашій читальні навчився читати чесний господарь Митро Филипов і дуже добре тепер читає кожду руску книжку і газету, просимо і се помістити в газеті «Буковині», аби і другі мали охоту в старшій віці учитися читати. А от, чуємо радісну новину, що навіть Єго Ексцеленція пан Президент краю, хоть який великий пан і вже в роках, учаться нашої мови, та нашого письма.

Читальник з Чункова.

БУКОВИНСЬКІ ТОВАРИСТВА РУСЬКІ.

„Руска Бесіда“ в Чернівцях запрошає сим своїх членів і всіх щирих Русинів, що хотять приступити до сего товариства на 20. головні збори, що будуть в Понеділок, дня 13. (25.) Марта с. р. о 3. годині пополудни в читальні «Народного Дому» в Чернівцях. На сім зборі відслонений буде образ першого основателя і голови сего товариства бл. п. о. Василя Продана. Перед головним збором вільно кождій чесній рускій особі вступити в члени товариства, складаючи що найменше 50 кр. яко четвертину річної вкладки.

В члени «Рускої Бесіди» прийнято: Василя Андрієвича, учителя в Бергометі, Тодора Іваницького, учителя в Жучці, Малину Паславську, учительку в Монастирську, Гриця Ганкевича і Костя Цурковського, практикантів судових з Чернівців, Николая Влада, п. к. контролера податкового в Чернівцях, Юрія Тиміньського, півця церковного з Пидкиївців і Івана Біленкого, господаря з Чункова.

Заразом вживає «Руска Бесіда» всіх, що залягають з платою за видання сего товариства і котрим вислано власне дотичні напіння, щоби вирівняли за легкість до 14 днів, в противнім бо разі товариство вишле їм на їх кошт прикази поштові.

Черновецькі товариства рускі устроюють в Понеділок, 13. (25.) с. м. о 7. годині вечером, по головнім зборі „Рускої Бесіди“, в сали готелю „Lamm“ лі-

тературно - музикальний вечерок в пам'ять Шевченка, Федьковича і Шашкевича. Вступ 30 кр. від особи; для міщан і селян безплатний. Чистий дохід призначений на „Руский Дім Народний“ в Чернівцях.

Жертви на „Руский Дім Народний“ в Чернівцях: в році 1889. — І. виказ. 44 зол. 92 кр.: Лев Гузар канд. нотар. Зборів 1 зол., на руки Стефана Дінеса з Іспаса зложили: о. Константин Данілевич 1 зол., о. Іоан Дігон 1 зол., Іван Мазурик 1 зол., Петро Дінес 10 кр., Лев Маковієвич 4 гелетки бараболі продані за 72 кр. Разом 3 зол. 82 кр.; всего 49 зол. 74 кр. — Щедрим дателям щире руске «Спасибіг», а zarazом умильна прозьба до всіх щирих Русинів, не забувати на «Народний Дім».

Іван Тиміньский,
касієр.

ДРІБНІ ВІСТІ.

(Черновецький університет) числив в сегорічній зимовім семестрі 271 порядочних, а 40 надпорядочних слухачів: 164 юристів, 28 філософів і 18 фармацевтів. Після народности було 118 Німців, 90 Румунів, 34 Русини, 24 Полаки, 3 Чехи а 2 Серби. Як бачимо, то Русини, найчисленніша народність на Буковині, стоять до числа університетської молодіж, найнижше. Та й тих небагато академиків-Русинів роз'єднали „обеднители“.

(П. Радован Кошутич), академик-Серб опустив Чернівці, де пробув скільки неділь. Старанем нашої молодіж зібраних ся черновецькі старші і молодші Русини минувшої суботи, щоби попрацювати щирого Русинам брата - Славянину. З бесід виголошених того вечера належить піднести руску промову самого п. Кошутича, котрий за кілька місяців просвоїв собі незвичайний засіб слів і зворотів руских. Бесіда п. Кошутича знаменита була не тільки що до форми і чвства, но також що до змісту, котрим накликав до бук. молодіж рускої, щоби всіми силами старалась спасати своїх братів з обнятих ворогів руского народу. Відрадно стало нам побачивши, що досить терпкі слова правди, сказані п. Кошутичем нашим академікам, найшли їх одобрене; се бо дає надію, що наша хоть і малочисленна молодіж академічна возьме ся щиро і з молодецьким жаром до діла, за нею-ж правда, одже і побіда. Коли то п. Котушичу удалося, то буде се найкрасша споминка, яку міг лишити для бук. Русинів. І ми пращасмо сердечним „Жівіо“ щирого брата-Славянину, бажаючи ему як найкрасших успіхів в науці і праці для добра Сербів, а тим то і для всіх Славян.

(„Розброєне“), так називає ся французска газета, що стала виходити в Парижі. В тій газеті пише один політик: „Погляньмо на Европу! Она держит 10 міліонів узброєних жовірів, з котрих одна половина немає більшого бажання, як то, щоби другу половину знивечити. Так далеко зайшли ми в просвіті, до котрої з кінцем сего століття добилисьмося. В давних часах старались люди лучитись в родині, громаді, державі. Засновали суди, котрі би рішали спори повставши з пристрастей. Ми то само хочемо. Що поодинокі люди робят, най чинят і цілі народи.“ Чи прийде колись до

такої розумної установи, до розброєня, до судів мирних замість кровавої війни? За наших часів ледви.

(Замон Маєрлінг), в котрім помер Архикнязь Рудольф, має по волі Цісари з весною розвалений бут, а на его місци буде заложений дубовий ліс і прилучений до лісів околиці.

(Високо літає, а низько сів.) Александер Батенберг, бувший князь болгарский, що мав женитися з донькою попередного цісари німецького Фридриха, оженився 6. лат. сего місяця з співачкою берлинського театру панною Льюїзінгер і живе тепер під прибраним именем графа Гартенау у Італії. Динні дива творят тепер короновані голови; вже дальше не буде чому й дивуватись.

(Ремісників) на Буковині є всего на всего 7.834, з тих 2.967 в Чернівцях.

(Фонетичною правописею) печатаються сего року слідуєчі видавництва рускі: «Буковина», «Правда», «Товариш», зовсім, а «Зоря» і «Батьківщина» по части.

(О православну катихитиру руску) в черновецькій гімназії убігають ся о.о. Монастирський Олександр, парох в Панській долині, Козарищук Василь, парох в Плоскій, Іванович Евсеїй, сотрудин в Ленківцях і Воробкевич Евгеній, сотрудин в Раранчу. Не обійшло ся і сего разу без компетента Румуна, ото о. Бендас, катихит при черновецькій семінарії учительській забав стати наслідником о. Чунтуляка, чого каже сподіватись его дотеперішня виключно румунська діяльність в уч. семінарії.

(Померли): Іван Косович, начальник суду повітового в Дорні-Ватрі, що недавно тому зійшов буз з ума, помер минувшої п'ятниці в 44. році жити. — В Кіцмани помер 25. Лютого потар Михайло Горднийський, родом Русин, в 50. році жити.

(Черновецьким гімназістам) заборонено, як зачуваємо, заходити до руских товариств; до «русской Буковини» же, мабуть ні; там бувають они що дня, здаєсь тому, бо там є надзор «русских профессоров». Чи знає о сім хвальна дирекція?

(„Народна Рада“), політичне товариство львівське, вислало до галицьких нотарів і адвокатів відозву, аби писали руским людям рускі грамоти і прозьби. О се повинні би і наші люди дбати; бо ніхто не пошанує руского письма, коли ми самі его шанувати не будемо. Жаль тільки, що у нас нема і одного нотаря або адвоката, щоби знав добре по руски говорити, не то вже писати. А тій недостачі ми самі винні; бо задоволяємось за наші добрі гроші й чужим письмом. Час би опам'ятатись. От одно лихо вже усунене, іменно нерускі адреси на письмах від Русинів. Від коли виходит наша газета, то на буковинських почтах рускі адреси уже не дивогляд. Се не дрібниця, а знак руского жити. Цім же еще один крок вперед, нижім тільки рускі прозьби, контракти і т. п. Хто хоче з нас жити, най учить ся по руски.

(З Шишківців) доносят нам, що тамошний учитель п. Мандичевский не є противником читальні, що в Шишківцях є читальня, тільки діяльність єї застановлена, бо не було доброго провідника, позаяк п. Мандичевский мав много ворогів і мусів на короткий час відступити. Поміщаючи радо сю вість, надіємось небавом почути щось о просвітній діяльності п. Мандичевского.

(28. роковини смерті Тараса Шевченка) обходять Русини по всій широкій Руси, навіть в Росії, хоть потайком; бо невільно Українцям на своїй рідній землі у своїй хаті помянути і тихим словом пророка правди і науки. У нас тільки в одній Угорщині не по-

минають ще великого покійника прилюдно; може колись найдесь і тут муж, що збудит дрімаючих братів; от і буковинська Русь аж в 25. роковини смерги Тараса промовила у перше прилюдно про віщого кобзаря. Тим більша честь належить ся родимцям, що й на чужині не забувають про великого учителя. До таких належат товариші з віденської «Січі», котрі що року устроюють поминки безсмертному кобзареві. На запросини на сегорічний вечерок «Січі» вислано з Чернівців отсі телеграми від тов. «Народний Дім»: «Честь Вам, що й на чужині голосите славу України!» — Від «Рускої Бесіди»: «Тарасова слава наша слава!» — Від «Драм. товариства»: «Тарасова слава не вмере, не поляже, як діти замовкнут, чужий і розкаже». Від нашої редакції: «Загомийт, щоб нехоти почули славу кобзаря!» — Від ак. тов. «Союз»: «Ще не вмерла Україна і слава і воля, ще нам, брати молоді, усміхне ся доля!»

(На посла) до бук. сойму на місце Грігорчі вибрано 12. с. м. одноголосно ділчича-вірменина п. Стефановича.

Для науки і забави.

Згасла зоря.

(Пам'яті Цесаревича Рудольфа.)

На високім небосклоні
Висше місяця й всіх зір
Засіяла ясна зоря
Світлом-блеском на весь мір;
«Море світла» розіляла
Вна й звичала день новий,
Що настане, засвітає
І обгорне люд цілий.
Не у вікна кришталеві
Мармурових лиш палат,
Ні, та зоря синіє світом
І в віконця бідних хат;
Не застали замки, вежі
Ясиу зорю хижині,
За високо вна піднялась,
Тіль їх не дійшла сі.
Чим більш темна ніч заходить
Тим яскравший зорі світ,
А за нею міліони
Зірок там і ту йдуть в слід. —
І у руску низьку хижу
Під солом'яну крівлю
Подивилась зоря мило
Й розігнала мрак, тьму,
Роз'яснила світу всему,
Що й тут люди тож живуть,
Що все людскість боронили,
Наставляли за ню груди,
Що і вони потомки слави,
Що й їм право до життя,
Що й їм мріє лучша днина,
Заповіт і зоря ся. —

Що то ойкнуло всім світом,
Аж о небо бе луна?...
Зорі ясної, ох, зорі,
Зорі людскості -- нема!
Перед хвилев ще сіяла,
Розливала чудний світ,
І — в-млі-ока, зачалала,

Загоріла й — зорі нїт!
Власний і огонь спалив і,
З неба в землю переїс,
З мрій-надій осгало горе,
З «моря світла» море сліз...

* * *

Зоре мила, хоть ти стліла,
Зоре ясна, хоть ти згасла;
Світ твій мрії ме і гріти
Всіх у груди, що суть люди,
Світ твій ясний не загасне,
Ми го криєм і лелієм,
З него блисне сонце ясне
Лучшой долі: правди, волі. —

Омелян Мурашка.

Учітеся, брати мої!

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотеки для молодіжи“ вийшла 12. книжочка, котрою доповнений IV. річник сего єдиного періодичного видання для рускої молодіжи. Книжочка ся містить в собі: 1) «Архиязь Рудольф †» (Посмертна згадка з портретом Цесаревича), 2) «Князь Данило Романович Галицький» (Із. Ол. Барвіньского перекладу Костомарової «Історії Руси»). 3) «Нѣмий сынъ». (З уст народа, оновів Р. Вишньовский). 4) Дещо для дѣточокъ: «Щира молитва». (Повісточка Евгенії Ярошинської, з образком.) — Відгадки загадок. — До сеї книжочки прилучений заголовний листок і зміст цілого річника, котрий подаємо на иншій місци.

Єще продаються цілі річники (по 12 книжочок) ілюстрованої «Бібліотеки для молодіжи» з року 1886., 1887. і 1888 по 1 зол. 20 кр. Поодинокі книжочки будь котрого річника на показ висилає безплатно і франко тов. «Руска Бесіда» в Чернівцях (Улиця Петровича ч. 4.)

Перше число V. річника «Бібліотеки для молодіжи» вийде на другий тиждень.

Хто вступає до «Рускої Бесіди» яко член з річною вкладкою 2 зол. дістає сегорічні видання: «Календарь», «Бібліотеку для молодіжи» і инше безплатно, а крім того всі видання з попередніх років за половиною ціни. Членом «Рускої Бесіди» може бути кожда чесна особа рускої народности відки небудь.

Поручаємо се товариство ревній підмозі всіх щирих Русинів.

„Нашь законъ громадскій або які мы маємъ права и повинности въ громадѣ“ написав Др. Кость Левіцький, а видало тов. «Просвіта» у Львові. Ціна сеї для громадян вельми пожиточної книжки, що числит 122 сторони, 30 кр. Хто вступит до «Просвіти» яко член з річною вкладкою 1. зол., получит сю і ще дальших 9 книжочок даром.

Купуйте, читайте!

НАДІСЛАНЕ.

ПОДЯКА.

Нагла смерть забрала нам предорогого сина нашого Станислава, ц. к. надзирателя фінансового, що йдучи в службі дорогою Раранецкою знайшов підчас метелиці передчасну холодну могилу під снігами. Прибувши до Раранча, куди завезено тіло дорогого

нам покійника, незнав наш біль границь, коли побачилисьмо тіло нашої дорогої дитини зложене в трупарни без всякого прирядження. В сім нашім невизнанім горю, в нашій розпуні явив ся нам щирим потішителем, порадиником і помічником, голова Раранецкої читальні світлий господарь п. Стефан Дутка. Сей рідкий чоловік, истинний християнин, ніким не завізваний сказав перенести тіло до своєї хати й прирядити по християнськи не щадячи при тім свого майна, свого труда, своєї і своїх вигідности. Не находимо слів, щоби сему славному чоловікові любцеві висказати гідно й відповідно нашому чувству нашу щирю подяку. Прийміт, поважаний Добродію, отсих скілька слів яко малий знак нашої безконечної вдячности. Бог, Що все видит, Він один може нагородити Ваше діло любви ближнього; Его ми молити мемо, щоби продовжив Вам Вашого для людскости дорогого жити до найслубшої старости. Ще раз і тисяч раз «Спасибіг» Вам!

Васловівці, в Марті 1889. р.

Антоній Блонський, з женою.

З М Ъ С Т Ъ

IV. роčníка

„Бібліотеки для молодїжи“

(за рѣкъ 1888.)

I. ПОЕЗІЇ.

1. До рускои молодїжи. — Ис. Пасїчиньского.
2. Походъ Русинѣвъ на Половцѣвъ. — Н. Костомарова.
3. Дзвони. — Юрія Федьковича
4. Часъ. — (Спїванка.) Исидора Пасїчиньского.
5. Недїля. — Юрія Федьковича.
6. Козакъ-Морква. — Ис. Пасїчиньского.
7. Доць-слеза.
8. Молитва. — И. Пасїчиньского.
9. Сирѣтка. — Ю. Федьковича.
10. Пчола и мухи. — (Байка.) Н. Н.
11. Св. О. Николай. — Ю. Федьковича.
12. Вѣль та жаба. — (Байка.) Н. Н.
13. Марія. — Ю. Федьковича.
14. Думка. — Наума Шрама.
15. Св. Вм. Юрій — Ю. Федьковича.
16. Гей воли! — Степана Руданьского.
17. Лучицѣрь. (І. Пїсьн.) — Ю. Федьковича.

II. ПРОЗА.

1. Зъ „Історіѣ Руси.“

Зъ Ол. Барвїньского перекладу Костомаровой „Історіѣ Руси“:

1. Хрещене Руси.
2. Князь Ярославъ
3. Князь Володимиръ Мономахъ.
4. Князь Андрїй Боголюбскій.
5. Князь Мстиславъ Удатный.
6. Князь Романъ Даниловичъ Галицкій.

2. Ізъ „Географіѣ Руси.

Романа Заклиньского:

1. Просторонъ в границѣ австрійской Руси.
2. Рускї горы.
3. Високоровени.
4. Рускї воды.
5. Русини австрійскї.

3. Житєписи.

1. Нашъ Цѣсарь. (Зъ 12 образками.)
2. Василь Проданъ. (Зъ портретомъ.)
3. Григорій Воробкевичъ. (Зъ портретомъ.)
4. Микола Костомарѣвъ. (Зъ портретомъ.)
5. Степанъ Руданьскій. (Зъ портретомъ.)
6. Володимиръ Барвїньскій. (Зъ портретомъ.)
7. Стефанъ Качала. (Зъ портретомъ.)
8. Архикнязь Рудольфъ. (Зъ портретомъ.)

4. Зъ історіѣ природи.

1. Окулярникъ. (Зъ образкомъ.)
2. Бавовна. (Зъ образкомъ.) Еротей Пігулякъ.
3. Вовкъ. (Зъ образкомъ.) Николай Шкурганъ.
4. Гадина. (Зъ образкомъ.) Ер. Пігулякъ.
5. Дещо зъ фізики. (Безвладіостъ.)
6. Найславнїйшій пєсь. (Зъ образкомъ.) Е. Пігулякъ.
7. Зъ родинного житя бузъка. — Андрїй Молодченко.
8. Хатина на стебелїнї. — Андрїй Молодченко.
9. Куропатва. — А. Молодченко.
10. Кропива и конопли. — Данило Млака.

5. Для забавы.

1. Провѣдъ Божій. (Причта.) Ю. Федьковича.
2. Щира дитина. (Оповіданє.)
3. Перекотиполе. (Повїсточка.) А. Петруняка.
4. Три злодїѣ Кондїтъ, Антѣтъ и Онанасъ. (Казка. Петруняка)
5. Айклїдъ. (Повїсточка.) Иванъ Иванѣвъ.
6. Добродушный турецкій Султанъ. (Оповіданє.) Н. Шкурганъ.
7. Враже дїшше, Боже крїшше. (Казка.) Гр. Никоревичъ.
8. Чому Юрко Гарбузенко ставъ начальникомъ села Темносївѣтки. (Смїховинка) — Данило Млака.
9. Чоботи. (Казка.) И. Н. Новицкій.
10. Страхы. (Повїсточка.) Иванъ Иванѣвъ.
11. Правда та Неправда. (Казка.) Записавъ Н. Н.
12. Перша рада начальника Юрка Гарбузенка. (Смїховинка.) Данило Млака.
13. Друга рада начальника Юрка Гарбузенка. (Смїховинка.) Данило Млака.
14. Казка про Литвинъ. Записавъ Н. Н.
15. Нїмий смїхъ. (Казка.) Р. Вишньовскій.

6. Дещо для дїточокъ.

1. Розумна Настуня. (Повїсточка.) Евгенїй Ярошиньскоѣ
2. Не дрючѣть ся. (Стишокъ зъ образкомъ.)
3. Добрий братъ. (Повїсточка.) Е. Ярошиньскоѣ.
4. Шапуйте старшихъ. (Повїсточка.) Е. Ярошиньскоѣ.
5. Не мучте звїрятъ. (Повїсточка.) Е. Ярошиньскоѣ.
6. Зъ новымъ рокомъ. (Стишокъ.)
7. Невдичий смїхъ. (Повїсточка.) Е. Ярошиньскоѣ.
8. Сирота. (Стишокъ зъ образкомъ.)
9. Щира молитва. (Повїсточка зъ образкомъ.) Е. Ярошиньскоѣ.

7. Дрѣбницѣ.

1. Милосердный хлопчикъ. (Жартъ) Ю. Федьковичъ.
2. По щирости. (Жартъ) Ю. Федьковичъ.
3. Кѣтъ и мыши. (Байка) Д. Млака.
4. Новий капелюхъ. (Жартъ) Ю. Федьковичъ.
5. Праця чуда творить. — Д. М.

8. Поговорки и пословицѣ

на сторонахъ 48, 64, 79, 126.

9. Загадки и мудрїшки

на сторонахъ 16, 174.

10. Образки.

Цїлий рѣчникъ мїстить въ собѣ 28 образѣвъ.

«Буковина» виходить
щодругого Четверга.

ПРЕДУМЕРАТА

платна в Чернівцях
виносить:

за цілий рік 3 зол. — кр.
«він року 1 . 50
«третину 1 . —

Подписки числа по 15 кр.
в книгарни Пардінського і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» на-
ходиться в Чернівцях (ули-
ци Петровича, ч. 4.), куда
всі дописи адресувати на-
лежит.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

ПРОМОВА

заступника голови „Рускої Бесіди“ проф. д-ра Степана Смаля-
Стоцького на 20. головнім зборі членів сего товариства.

Рікрічно збирає ся все наше товариство на за-
гальні збори, аби прийняти рахунок з ведення поруче-
них виділов діл, аби члени заігрили ся до спільної праці
для добра руского народу, аби полученими силами по-
радити ся, що даліше робити, аби свою важну, пре-
важну задачу, яку ми собі поставили взглядом руского
народу, з як найбільшим успіхом сповнити. І так отсе
20-ий раз ми сьогодні зібрали ся. 20 літ життя това-
риства! 20 літ — се вже значний час так в життю
кожного чоловіка з осібно, як і в життю цілого народу!
В таких важних хвилях мимоволі бажає душа здати
собі докладний рахунок не тільки за один рік життя,
але за цілий до сеї важної хвилі прожитий час, наш
дух немов хоче набрати з огляду того, що він вже
построїв, здобув, здвиг, нових свіжих сил, нового ожив-
лення до нових здобутків на полі уметвернім, культур-
нім, цивілізаційнім. І так мимоволі ми думками звер-
таєм ся в ті часи, коли то перший раз заклонулась
гадка основана товариства, розсліджуєм причини, які
покликали таке товариство до життя, слідимо даліший
его розвій, питаєм самі себе, чи доросло воно своїй
задачі, даєм собі щирю відповідь, що вже зроблено, а
з всего того виводимо конечно закінчене, що отсе
або нині нам доконче даліше робити або залишити.
На таких оглядах ґрунтує ся всякий поступ культурний.
Тож перенесім ся думкою в часи заснования тов. „Ру-
ска Бесіда!“ Часи ті дуже цікаві. Саме перед тим
пала в Австрії послідня велика запора поступу і на-
стала конституційна свобода. До 1848 р. народи австрій-
ські, особливож нарід руский сидів немов в тяжкій вяз-
ниці, де ему вправді дали яко-такі жити на то, аби
зміг на других робити. По короткім блеску правдивої
волі, дістали ся они немов до великої клітки, де
вправді вже не посилали тяжких кайданів тілесної не-
волі, але все таки були ще в клітці, що сипнула дух.
Нарешті 1867. р. настала конституція, і народи зістали

немов випущені з клітки на великий вольний простір
природи. Тоді кинули ся всі на всі боки, аби собі
звити своє власне гніздо, всі стали заходити ся ревни-
около будови своєї власної народної святині, стали
дбати, аби було як найбільше робітників на власній
ниві. Вони знали, де їм починати, до кого горнути ся.
Одні Русини немов не знали, що круг них дїє ся, та
що їм тепер робити, і діставши ся раз на волю роз-
бігли ся на всі боки. Той пристав до сих, сей знов
до тих, і саме тоді, коли найбільше треба було, три-
мати ся купи, — бо хто що захопив, то его, — саме
тоді не було на Буковині такої рускої громади людей,
що би знали і всіх других завізвали до праці на на-
родній ниві. Один Василь Продан схаменував ся і ви-
дячи, як стали всі гнати ся за своїми вигодами а по-
кидати руский нарід, став він накликаати на всіх, став
горнути всіх около себе, аби хоть останки уратувати,
і завязав тоді товариство, в котрім він бажав скупити
всіх Русинів разом до щирої праці для добра народу.
Основане товариства „Руска Бесіда“ дня 18/2. 1869.
в Чернівцях, до котрого положив В. Продан підвалини,
се діло дуже важне в духовім життю Буковинських Ру-
синів, — досить сказати, що ним був положений пер-
ший початок відродження Буковинської Руси! Але най-
лучше покаже нам коротенький огляд діяльності на-
шого товариства, як дуже заслужив ся тим ділом для
народу руского В. Продан, котрий доти, доки его тілні
останки не спочили в лоні матери-землиці, все стояв
на чолі дорогого серцю своему товариства і був его
правдивою душею. Вправді не удало ся ему привер-
нути для Руси всіх її синів, бо навіть з тих, котрі
тоді до покійного пристали, багато опісля, коли подув
від резиденції студений вітер, лишили его і пігнали
ся за почесами і мамоною.

Нині знов затихли, відрекли ся „Р. Б.“ хоть
ніби то ще називають ся Русинами! Богато таких! але
мимо того „Руска Бесіда“, твір В. Продана, остала на
все осередком, в котрім від першої хвилі скупляло ся
руске жите, вона пережила свого творця і живе і буде
ще довго жити і голосити грядущим поколінням славу
свого першого основателя!!

Спершу була собі „Р. Б.“ властиво читальня, от як кожда нинішня читальня. Членами її були головні інтелігенція місцева і замісцева. Сі люди сходилися, читали часописи, ну вже не без того, щоби не поговорити об сім або тім руским ділі. Серед тих розмов повстала знов не одна спасительна гадка для нашого народу. Аби не розводити ся багато, згадаймо лише, що з лона „Р. Б.“ і за її головним старанем вийшов отсей „Народний Дім“, в котрого комнаті ми сьогодні наш світлий збір відбуваем, вийшла інституція, котра, коли і Бог дозволит осягнути свої цілі, стане нескрушним забором руского народу на Буковині. „Р. Б.“ дала жите також товариству „Руска Рада“, тов. „драматичному“, тов. „Руска Школа“, що має на цілі стояти на сторожі шкільництва, „Черновецькій міщанській читальні“. Всі ті товариства, крім того і „Союз“, вийшли з „Р. Б.“, вони виплекали ся немов на її грудях, і зросли коло неї. А кілько то читалень по цілій Буковині повстали за проводом „Р. Б.“?! В тім одже взгляді положила „Р. Б.“ безперечно величезні заслуги для руского народу, — вона вірно служила ему і щиро брала ся до его підвигнення! З другого боку „Р. Б.“ була вже від самого початку осередком літературного руху на Буковині. Уже 1870 р. вийшла з лона „Р. Б.“ перша часопись руска на Буковині „Буковинская Зоря“, але ся перша часопись мусіла вже по 16. ч. перестати виходити; не доставало ї сил животних, помімо того, що і о. Ис. Воробкевич і Петрушевич і Ис. Мартинович, і багато інших спосібних людей дописувало до неї — не було для неї тоді ще на Буковині читателів! —

Від 1874. видавала „Р. Б.“ рікрічно календар, котрий став ся, особливо послідними часами під редак. п. Омелія Поповича правдивою книжкою народною, і від часу до часу також деякі особні книжки для народу. На лоні „Р. Б.“ породили ся і часописи „Родимий Листок“ і „Господар“. Правда, що всі ті видавання не йшли якось межи нарід, не мали між ним майже ніякого впливу; ба часопись „Р. Листок“, котра найдовший вік прожила, мала на Буковині всего на всего 5 (!) передплатників. Причини сему ріжні. Аж коли „Р. Б.“, пізнавши причину неudah, звернула ся до руского народу на Буковині, до руского мужа, і стала роздумувати над его долею і долею, та почала застановляти ся як его двигнути, від того часу може повеличати ся величезним успіхом серед руского народу. Часопись „Буковина“ що вийшла також із лона „Р. Б.“ і вже 5 рік відважно і сміло боронит і заступаєсь за справедливіми правами руского народу на Буковині, є найліпшою сказівкою того, що нам Русинам робити, аби серед народу найти узнанє, і що тільки на тій дорозі ми можемо ліпшої долі добити ся. Вона є заразом найлучшим свідком того, що Русини черновецькі щиро застановляють ся над потребами руского народу, і не оглядаючись на жадні труднощі раді служити ему душею і тілом. Покликавши тільки позиточних видань до життя, стала наконєць „Р. Б.“ і

сама видавати попри календар ще также „Бібліотеку для молодіжи“. Молодіж се будучність народу! Яка молодіж — таке буде і те покоління, що має колись заступити своїх батьків. Коли ми его добре виховаємо, то спокійно колись можемо зійти з сего світа, бо ми будемо певні, що діти наші не зведуть ся ні на що, не звічат здобутків батьків а будут щиро дбати про себе і про нарід. Тому то звернула „Р. Б.“ своє око на молодіж, і при тій okazji знов переконала ся, що нарід пізнає, що ему до смаку, що на его пожиток, що він се піднирає, читає і в сім любить ся. Велика в сім заслуга редактора „Бібліотеки для молодіжи“ п. Омелія Поповича, котрий уже 4-тий рік цілком безкористно, з найбільшою щирістю і ревністю і умінєм займає ся любим собі ділом. Ставши таким чином осередком літературного життя на Буковині підсилювала вона працю літературну наших співаків народних Ю. Федьковича і Данила Млаки, коло неї виплекали ся нові діятелі на полі літературнім, на котрих вже тепер ціла Русь може з гордістю поглядати. В загальї „Р. Б.“ брала все живу участь в руским житю народнім, ба навіть проводила ему, около неї тулили ся до недавня всі рускі товариства, відбували ся ріжні збори, грав ся театр і т. д.

Отсе коротенько зібрана 20-літня історія „Рускої Бесіди! Ви видите, В. Д., скільки тут стараня, скільки щирої і доброї волі, скільки безкористного труду, скільки теплої любви — а знов скільки починів, скільки неudah, скільки спасенного діланя, скільки заходів, труду, скільки користи і пожитку, скільки добра! Немов з глибокої нори поплили ріки на всі боки, аби зросити руску ниву.

Коли ми то все зберемо до купи, все се розважимо і застановимо ся над всім докладно, то мусит наше серце переновити ся глибоким пошанованєм і поважанєм для того чоловіка, що оснувавши „Р. Б.“ дав перший почин до того всего; перед нами стає величний образ першого організатора руских сил на Буковині до спільного діланя на народній ниві, перед нами батько Василь Продан, що на всіх накликає, всіх пригортає і голубит, всіх закликає до любви народу, до щирої праці для Руси!

Узнаючи величезні заслуги першого основателя „Р. Б.“ Василя Продана для „Рускої Бесіди“ і для цілого руского народу на Буковині, і виходячи з тої засади, що не варт той нарід значних людей мати, котрий не вмє їх пошанувати — постановив теперішній виділ „Р. Б.“ присвятити 20-ті збори пам'яті першого свого основателя, пам'яті першого організатора життя народного на Буковині, незабутної пам'яті Василя Продана! Тож відкриваючи 20-ий загальний збір нашого товариства, прошу Вас, В. Д., встати і віддати сим честь блаж. пам'яті дорогого покійника. А щоби пам'ять его між Русинами на Буковині переходила від рода в род, від покоління до покоління, а слава его гомоніла з уст до уст, відслонюю в сім святочній хвилі его образ. Най сей образ буде видним знаком на-

шого пошановання для великих трудів покійного, най буде вимовним проповідником любови до народу і праці для народу, най все скликає Русь до одного осередка і най нам представляє, що безсмертний дух покійного, коли радимо для добра народу, все межи нами, най буде заохотою ще й будучим поколінням до діла, до труду до борби за народну правду і силу і волю!! Честь і слава его пам'яті!

ГОЛОВНИЙ ЗБІР

членів лїт. тов. „Руска Бесіда“ в Чернівцях відбув ся в Понеділок, дня 13. (25.) Марта 1889 р. при численній участі членів і гостей. Між посліdnими бачилисько не тільки многих читальників міщан і селян но й скількох священників і Русинів з світської інтелігенції, як о. о. Андрійчука з Дорошівців, Мартиновича з Оршівців, Гнідого з Жучки, Жалковского з Суховерхова, Велегорского з Ошихлів, Козарищука Дмитра з Неполоківців, Козарищука Василя з Плоскої, та проф. Кліма з Чернівців, уч. Гнідого із Звинички і др

Збір відкрив в заступництві голови товариства проф. Др Стоцкий промовою, котру подаємо більше-менше дословно на першій місци сего числа.

По промові відслонено образ першого основателя й голови „Рускої Бесіди“ бл. п. о. Василя Продана, намальований дуже удачно нашим артистом проф. Юстином Пігуляком.

По сім відчитав секретарь справозданє з діяльності виділу, а касієр справозданє касове, котре подаємо також в сім числі.

Директор п. Гліньский виїс в имени ревизорів на уділене абсолюторії уступаючому виділові, що й прийнято без дебати.

По короткій перерві і дебаті над способом голосування вибрано через аклімацію: проф. Єр. Пігуляка, Дра Стоцкого, надуч. Поповича, уч. Никоровича, ком. Тиминського, суд. Михальского і авск. Ганкевича в члені, а проф. Ю. Пігуляка і уч. Шкургана і Иваницкого в заступники виділу, а на ревизорів оф. Окуновского, контр. Влада і дир. Гліньского.

По сім відчитав о. Андрійчук промову бл. п. о. Василя Продана, котрою покійник перед 20-я роками відкрив перший головний збір „Рускої Бесіди“. Постаємо ся подати сей пам'ятник в однім з сліduючих чисел „Буковини“.

При вільних внесеннях підніс авск. Ганкевич, щоби ч. міщане й селяне занялись розпродажею видань „Рускої Бесіди“.

Сов. Винницький висказав именем збору щиру подяку уступаючому виділові за его ревні труди около просвіти народа, що й прийнято гучними окликами й оплесками.

Предсідатель подякував членам особливож гостям за участь в зборах і закінчив трикrotnie гучно повтореним окликом: „Слава“ в честь Цісаря Франца Іосифа І.

По зборі вписались многі з присутних в члені „Рускої Бесіди“. Ми оставили місце зборів в переконанню, що сим світлим збором розпочато нову многообіщуючу еру черновецької „Рускої Бесіди“, що дай Боже!

СПРАВОЗДАНЄ

виділу лїтер. товариства „Руска Бесіда“ в Чернівцях за рік 1888.

Торічний головний збір ухвалив зміну статуту „Рускої Бесіди“, після которого уступаючий тепер виділ перенив задачу зреорганізованія товариства на чисто просвітне, що має задачу пізнати й просвічати руский нарід. До місяця Мая м. р. мусіло наше товариство двигати ще старий тягар, який вклала на него читальня получена з „Рускою Бесідою“. Аж від Мая 1888. року міг виділ взяти ся до виконувания властивої задачі „Рускої Бесіди“, що вже перед двадцяти роками єї основателями призначена була на то, щоби стала ся осередком просвітної праці бук. Русинів.

Вибраний на торічній зборі виділ назначив головою товариства проф. Пігуляка Єротея, заступником голови проф. Стефана Смала-Стоцкого, котрому повірив бібліотеку товариства і контролю каси, секретарем був надуч. Попович Омелян, котрому повірено редакцію і завідательство видавництва товариства, касієром а разом и контролером адміністрації був ком. Тиминський Иван, а контролером магазину уч. Никорович Гриць, виділовим без особного чину був фин. конц. Гулка Лярій, а заступниками виділових о. Каратницький Володимир і учителі Шкурган Никола і Данилевич Иван.

Отсей виділ держав 15 засідань і старав ся по можности ужити всіх средств ведучих до осягнення просвітної задачі „Рускої Бесіди“, не менше стремів виділ і до того, щоби двигнути матеріальний стан товариства. Що до літературної діяльности виділу, зробив він в минувшій році ось що.

1) Виходила і минувшого року „Бібліотека для молодіжи“ в місячних випусках по 500 примірників збільшеного формату й обсягу. Редакцію сего видавництва провадив і сего року Омелян Попович.

2) Видало товариство і на 1889 рік „Календарь“ в обемі 11 аркушів великої 8^о в 500 примірниках. Часть церковну уложив еромонах Гімназій Пігуляк, прочу же Омелян Попович.

3) Видало товариство осібним відбитком 500 примірників пам'ятної книжочки „Нашъ Цісарь“ уложеної редактором „Бібліотеки для молодіжи“.

4) Зробило товариство новий наклад „Рускої Азбуки“ уложеної Омеляном Поповичем, котрою в протягу 3 років заосмотрено многі рускі школи народні на Буковині.

5) Виготовило товариство рахункові книги для товариств „Власна Поміч.“

6) Приготовив Др. Стоцкий з поручення виділу в значній частині твори Федьковича до друку. Чим скорше видане цінних творів великого бойна нашого буде задачею нового виділу.

Ось на скільки міг уступаючий виділ послугуватись першим средством статутів до сповнюваня просвітної задачі товариства. О скільки сі видани товариства відповідали своїй задачі, не беремось самі судити, а осталяємо їх оцінене покликанням до того Русинам.

Другого средства із статутів товариства, а то встирати руске письменство, не міг виділ вживати зі względu на недостаючі матеріальні сили товариства.

Третя точка статутів: ширене своїх і чужих пожиточних видань, сповнялась о стільки, о скільки се було в силі самого виділу, зі сторони протчих нечисленних членів товариства і Русинів в загалі не зазнав виділ майже ніякої підмоги, за те найшли ся безсовісні, зависні, або збаламучені люде, що словом і письмом агітували проти видань товариства, именнож проти виданого нами календаря, впроваджуючи між бук. Русинів календарі чужі.

Помимо щорічної матеріальної страти, яку дізнав виділ при видавництві календаря, уважав він се видавництво за конечне зі względu на дотичні румунізаторські і инші ворожі затії, як також тому, що календарь найголовніша книжка народна, що видаване календаря «Бесідою» сталося уже традиційним і що «Бесіда», яко літературне товариство не має в першій лінії матеріальні зиски на оці.

Доси розійшло ся 300 примірників «Бібліотеки для молодіжи» з р. 1888, 255 Календарів з року 1889, 100 примірників инших видань товариства. Із сего видно, що конче би бук. щирим Русинам, особливо членам нашого товариства зайняти ся ширенем видавництва товариства так в інтересі народної просвіти, як і в інтересі матеріального дивгнення «Рускої Бесіди», памятаючи, що й ся послідня обставина вийде знов на користь загалу; бо тільки дивгнувшись матеріально зможе «Руска Бесіда» збільшити свою просвітну діяльність, при дотеперішних матеріальних стосунках своїх робила «Бесіда» понад свої сили.

Виділ «Бесіди» дбав і о виповнюванє 4. точки статутів, то є о закладанє читалень на Буковині. В тім ділі спирав виділ всі в році 1888, заложені читальні радою-порадою, статутами й торжественним відтворенем, а їх книгозбори книжками. Так само спирав виділ заложене кас пожиткових і шнихлірів, виготовивши для них статуту й книги діловодчі, уділяючи на кожде желанє потрібної ради і всякої можливої помочи.

Що до 5. средства наведеного в статутах товариства, заняв ся виділ виставленем пам'ятника на гробі свого почесного члена, безсмертного бойна Федьковича, стараючись по можности виконати послідню волю великого покійника. 14. Юнія м. р. зарядив виділ торжественне посвященє сего пам'ятника, при чім почесний наш член о. Исидор Воробкевич виголосив над

могилою відповідну промову. Вечером тогож дня відбув ся музикальний пещерок в огороді «Народного Дому».

Двадцяті роковини сущестованя «Рускої Бесіди» спонукали виділ звелічити пам'ять першого основателя й голови нашого товариства бл. п. О. Василя Продана. В сій цілі упросив виділ свого члена проф. Юстина Пігуляка, щоби змалював портрет батька нашого товариства, п. проф. внолив волю виділу зовсім безкористно, за що належит ся ему щира подяка зі сторони нашого товариства. Виділ не знав знайти ліпшої почесности для покійного будителя бук. Руси, як сполученє відслонення его образа з 20. головним збором заложеного ним першого бук. товариства руского.

Виділ нашого товариства дав також почин до щорічного святкованя пам'яті рускої трійці Шевченка, Федьковича і Шашкевича й получив перші поминки сих трох лицарів руского слова з нинішніми зборами.

Іпрочі средства до осягнення цілі, указані статутом товариства, неміг виділ задля недостатків матеріальних ужити. За те стремів він всіма силами і способами до того, щоби дивгнути «Руску Бесіду» й матеріально.

Надіючись, що илчений особиний урядник поведе адміністрацію видавництв так, що для товариства вийде з того більша користь, прийняв був виділ за згодою торічного головного збору урядника і передав ему веденє всіх діл чисто адміністраційних. З часом показалося однак, що користи з того не стоїт в жаднім порівнянню з видатками, хоть на невелику платню урядника, задлятого мусів виділ увільнити прийнятого урядника й розділити его працю між своїх членів. Много заощадив виділ на видатках за комнати, відступаючи за те читальні «Народного Дому» свої меблі. Сим побудило ся наше товариство тої пияки, що виссала матеріальні соки его до послідної каплі, до чого було би не прийшло, коли-б «Руска Бесіда» загоді була поглянула в будучність і на своє властиве призначенє.

Щоби запровади в товаристві пожаданий в матеріальнім вигляді лад, виготовив виділ порядок діловодства.

Касове справозданє виказє подрібно доходи й розходи товариства. На сім місці запримітимо тільки, що товариство має жадати 577 зол. 62 кр. від тих, що взяли виданя товариства на конто. Примітити треба, що се тільки виказ довжників за послідні 4 роки. З попередних років залигає ще немале число з уплатою за календарі, що тут нечислено.

Виділ завізнав всіх довжників до уплати залеглостей. Дальше постунованє проти них мусит зарядити новий виділ і ужити всіх мір, щоби охоронити товариство від страт матеріальних.

Окрім виказу і напіннення довжників, як також обчисленя і списаня майна товариства заняв ся уступаючий виділ і упорядкованем спису членів, напіннувши всіх, що залигали з вкладками, а вичеркнувши тих, що мимо напіннення, ще й доси не уплатили залеглих вкладок. Один член, бл. п. уч. Добровольський

тютюну і залізничні жидівським банкам запродав, через що край збіднів, а накінець, що з своєю дуже чесною жінкою, королевою Наталією си розвів, котру Сербі дуже люблять за її чесноту і доброту серця. Але якось то все тихо лізло і тепер спокій в Сербії. Бувший король Милан буде тепер за границею мешкати і дістане половину дотеперішньої своєї платні.

В Німеччині боротьба партійна против Бісмарка притихла, прийнятій часописи ся не розписують. Тому з невелика назад побили Німці ворохобників в Африці і відбили того, що тії від Німців при одній побіді забрали. Впрочім сидить Німеччина тихо, бо боїть ся Франції і Росії, котрі то обі держави, помімо цілком противного устрою державного, в дуже дружних відносинах остаять.

Росія сидить тихо і стягає знову в Азії на афганській границі одну частку свого війська, бо ся боїть заціпки афганського еміра т. е. князя, з котрим уміли ся Англичани заприятелювати і против Росії его насторювали.

В Франції поставлено всіх проводирів „Союзу патріотів“ — котре то товариство мало за задачу відобрати назад від Німців страчені провінції Альзацию-Лотарингію — в стан оскарження за те, що той „союз“ мав ся приготувати до ворохобни проти теперішнього стану в Франції.

В Англії скінчив ся недавно великий процес політичної натури. Як відомо, англійське правительство утискає дуже Ірландців, через що вбито двох високопоставлених урядників англійських. — Одна велика часопис „Таймс“, що інтереси панів заступає, оголосила ніби-то власноручно писані листи Парнелля, проводира Ірландців, мовби він в них казав тих урядників убити. Парнелль виточив процес, котрий часопис „Таймс“ програв, бо показало ся, що ті листи були фальшовані. Найдисот, що то їх фальшував, застрілив ся, як го мала поліція арештувати і перед котрою він аж до Іспанії був утік. Сей процес дуже немилый панам і правительству, бо показало ся, що і они тут свою руку мали.

В Румунії постановили в палаті послів, поставити попередне міністерство Браціана в стан оскарження, для того, що але радило і господарувало.

В других державах менше-більше спокій і нічого цікавого.

В Америці, в Сполучених Державах, обняв урядоване нововибраний президент, именем Герісон Там не ма на чолі держави ані родовитих князів, ані королів, лише президент, котрого сам нарід що кілька років вибирає.

В Азії, в цісарстві Японії, надав Мікадо с. е. японський цісар своїм народам конституцію, т. е. що сам нарід має собою управляти і собі закони ухвалювати. Се є перша держава Азійська з таким устроєм, бо в других є цісар чи там володар разом і паном життя і майна кожного свого підданого.

(Вечерок) в пам'ять Шевченка, Шашкевича і Федьковича устроений черновецькими товариствами рускими випав величаво. Звиш сто осіб з інтелігенції, і майже стільки міщан заповнило битком обширну, гарно прибрано салью і побічні комнати не щадячи окликів і оплесків всім бездоганно виконанням точкам програми. По продукційх засіла майже вся присутня інтелігенція — дами і мушени — коло столів уставлених вздовж сальї в двох довжесних рядах і провела серед дальших співів, деклямацій і розмов більшу частку ночі. Ділячись сею короткою радісною вістею зі всіма щирими Русинами й Русинками, приневолені єсемо задля браку місця відложити обширніше описані сего народнього празника до слідуочого числа.

(Впр. О. Иван Озаркевич.) посол до ради державної, що вже не раз обзивав ся в палаті послів і за нас бук. Русинів, не забув і сего року на нашу тяжку криницу, що до рускої гімназії на Буковині, котра мимо найвищого приречення на більш як десятилітні прозьби наші ще й доси не злагоджена. Щира подяка належить ся Ви. послови за те, що не забуває і на бук. Русинів, лишених з волі ворогів заступлени в раді народів. Ми вернемо ся ще до сї справи і поговоримо о ній обширніше.

(Один з дрібніших урядників) Черновецької почти не хотів прочитати рускої адреси. На те поскаржив ся Русин надававший писмо у дирекції й получив завідомлене, що щось подібного більше не лучит ся. Пана урядника перепесено на инше місце. Подаетмо сей акт справедливости Хв. дирекції до загальної відомости, щоби Русини знали, що їм робити, коли який „пан“ не схоче читати рускої адреси. Колиб хто не міг потрудити ся до дирекції, зволит в разі такого випадку нас о тім завідомити, а ми постараетмо ся о дальше. Чей «панове» такі схотят по руски читати.

(† Иван Микитович), старший учитель в Кіцмани, ревний і діяльний Русин упокоїв ся передтамного Четверга в 44. році життя по довгий тяжкій недугі. Покойний брав живу участь в народнім руским житю Кіцманського повіту, піднірав особливо між народом гадку основана рускої гімназії в Кіцмани, зібравши на дотичну прозьбу підписи всіх громад, трудив ся він і на поли руского й неадаптичного письменства та журналістики, дописуючи до «Шкільної часописи», «Вук. рад. Blätter», «Буковини» і др., мав він особливий талант промовляти до народу величаво і знав его, як рідко хто, спонукати і загірті до діла. В надії, що найде ся хтось з его ближних знайомих, котрий напише обширніше про покойного, кінчимо нашу згадку словами: Вічна єму пам'ять!

(† Василь Шутка), ц. к. учитель черновецької школи вранн упокоїв ся скоропостижно 8. с. м. в 46. році життя. Покойний був і признавав ся Русиним, та не брав ніякої участі в ділах народних. З его смертю позбув ся д. Ісупескул знов одного Русина, а на его місце має уже перекичника, зрумуничену Русина, та постараетсь певно і о те, щоби, як доси, не винисувало навіть конкурсу.

(Руский народний театр) обходив сего Вістїрка празник 25-літнього існування свого. Черновецькі товариства рускі вислали до дирекції театру такий телеграм: Черновецькі товариства рускі шлють щирий привіт до славної побіди рускої Мельномени, що мимо 25-літньої тяжкої боротьби звеличила живу мову-пісню нашу.

(„Пан з паном знає ся“). Як ми вже о тім доносили посварили ся були бук. дідичі Вірмене і Поляки з Румунами. Наганьбившись друг друга по газетах і поборовшись при виборах та виповівши собі і надалше борбу; погодилися і подружились на раз, забувши мабуть на добро краю. Ба пани вибрали спільний комітет, котрий має приготувати педалекі вже вибори не тільки з помежи ділчів але, як зачуваємо, і з помежи народу. Ми на тепер скажемо тільки до повисшого початку старого прислів'я ось такий новий кінець: «но до мужиків пай не мішає ся.»

(Domnul Litviniucu), провізоричний управитель гр. ор. школи народної в Чернівцях, славний румунизатор дітей руских, що не перебирає средствами в зогидженю всего, що руске, що не вагав ся збрехати перед бл. п. пресвітлим Архикнязем, що допустив ся ріжних надужить при завідованю грошем державним на репарації шкільні, в наслідок чого краєве правительство відбрало ему в тім ділі далше довіріє, ся людина, що навіть на блишанках до води в некористь здорови учеників, як се оногди одна з черновецьких газет доносила, бажав збогачитись, ся людина помимо всего подала ся о заіменоване надучителем сеї школи. В имени не тільки рускості, але самої вже людскості протестуємо ми проти підвиснення чоловіка, котрий давно вже заслужив на то, щоби его спенсіонувати, коли не віддалити зовсім. Надіємось, що при розправі над п. Литвинюком найдут ся в радї шкільній справедливі члени, що зарядят слідство над національними вибриками сего домпула й добудут акта о славних его репараціях шкільних.

(Як бідний женит ся), то й ніч мала, каже по словиця. Таке то й з князем Батенбергом; вправді він не бідний, та оженити ся ему не давали, ба ще й тепер по его шлюбі з співачкою Льюїзінгер хотят Французи уважати той шлюб; бо князь без дозволу префекта підійшов священника в однім французьким місточку, щоби его повінчав.

(О прав. катихитиру руску) при Черновецькій гімназії подав ся ще о. Орест Козак, парох з Путилова. Затомість о. Бендас надумав ся і залишив гадку убігати ся о катихитиру. Подання находить ся вже в консистерії, котра рознише испит конкурсний.

(„Славянскій Ізвестія“), орґан благотворительного общества в Петербурзі, висмівають в 5. числі своїм «Червону Русь» за єї «ребическое порченіє русского языка». Далше чипають черновецького російского консула за то, що мав дати запомогу на кат. охронку Феліціанок в Чернівцях. В кінци споминають о укараню студентів черновецького університету, що нехотїли обходити пам'ять Архикнязя Рудольфа з Румунизаторами і «прусофільскою Армінією», не згадують однак про руссофільську «Букавіну», що належала до сеї австрійської трійці.

(Черновецький начальник) міський п. Кохановський мав сказати, що коли Русинам недогода, що в міських школах не вчат докладно руского языка, то най собі наймуть учителів за свої гроші. Годї й повірити таке слово голови міста й Славянина.

Для науки і забави.

Три перлинки.

(Казочка.)

Глибоко на дні великого моря в гарній перламутровій раковині жили три перлинки, три кохані, най-

дорощі дитинки водної царичі. Гарно було їм там жити: крізь зелені філі зазірало і любовало ся ними сонечко, навколо росли чудові водні квітки, над ними протягали свої гілля коралеві дерева, біля них плавали срібні і золоті рибки і розказували їм про те, що дїє ся на світі Божому; різнобарвні камінці бавили ся з ними, теплі філі вколювали їх. А сама водна царича щоденно припливала до них на срібнім дельфіні і розпитувалась, чи добре перлінкам, чи не бракує їм чого. І їхала далі по хазайству, бо, звісно, і їй богато діла: русалкам роботу загадати, подивитись, чи робят своє діло неслухняні філі, чи не пустують риби.

Всі в воднім царстві любили перлинок як кривних і змагали ся їм чим небудь догодити, бо справді не можна було, їх не любити, такі вони були гарні, білі, та блискучі, — таких ми певно з вами ніколи не бачили і певно не побачимо.

Більше всего любили перлинки слухати те, що їм розказували русалочки про небо, про землю, про тепле повітря, про те, який веселий гомін на землі, як співають пташки, як співають навіть і самі люде. Дивно було їм те, бо в їх царстві було завжди тихо та спокійно. А ще більш дивувались вони, коли їм розказували, що не всі люде щасливі, що більше нещасних бідних людей... Що то таке «бідні люде?» питали перлинки, «чого вони нещасні?»

«Це такі люде, що їм їсти нічого, не мають ні хліба, ні соли.»

«Ах хіба на землі так мало хліба, що на всіх не вистарчає? Аджеж у нас всі щасливі, всі мають що їсти, всім вільно всего.»

«Та на землі — то багато хліба, але люде зажерливі, вони відбирають оден у другого, от и вийде, що в одного багато, а в другого і зовсім бракує.»

«Тим-то тільки вони і нещасні?»

«Тим тільки», відказала стара щука, «о! вони злі, та погані тварини.»

«Що се ви, бабуся кажете?» перебила молоденька русалочка, «зовсім люде не злі, вони добрі, мені їх дуже жалко. От учера у вечер я гоїдалася на філях, дивилась на гарні будинки, палаци мармурові, на зорі, місяць і думала: от всего людем, от вони щасливі... коли параз почула я якийсь стогін, глянула, сидит на березі чоловік, але такий він був обшарпаний, змучений; він сидів над морем, дивив ся на філі і тяжко, тяжко зітхав, а по щодї в него капали якісь дивні перлинки.

Мені стало его жалко. Певно ему нічим і нізким бавитись подумала я, збрала найкращих камінців і раковинок і послала їх до него хвилию... вони так гарно розсипали ся біля его ніг! Але він не зрадів, в.н ще тяжче зітхнув і промовив — ще й доси пам'ятаю его слова: «О море, море! коли-б ти мині що коштовне прислало — тиб виритувало мене і моїх бідних діток!» і пішов собі гет. Але щож може коштовнішим від таких гарних камінців бути?»

«От, от, от, бачиш яка ти дуренька, а ще і спечасиш си», відказала стара щука, я вже їх добре знаю, це коштовне по їхньому «гроші», — бачила? такі жовті блескучі шматки, вони й у нас єсть, он там, де лежат потоплені кораблі; от за ці то гроші вони й раді оден одного вбити.»

«Ні, ні, бабусю, ні, не всі, принаймі той чоловік був такий журливий, погляд в него був такий добрий, що аж мене за серце хапав.....» тихо скінчила русалочка.

«Ах бідні люде, ах бідні... щоб нам їм зробити.» простогнали перлиники.

«Ось бачиш, якої нісенітницї наговорила, тільки діток збентежила,» з серцем сказала щука.

«Ні, бабусю, а знаєш ось що, назбираєм тих жовтих грошей, а ти і віддаш їх бідним людем», обернулись вони до русалочки.

«Ет пур їм тим людем — не парт про них і балакати! Ось слухайте, я розкажу вам краще, що я бачила в північній морі... і стара щука почала розказувати про високі крижані (з криг) скелі, про кришталеві палаци північної королеви, про північне сьєво... але перлиники слухаючи єї, все думали про бідних людей, що плачут такими дивними намистинками. Це оповідане русалочки занало нашим перлинкам у душу і другого дня вони знов почали питати русалочку, чи не бачила вона того чоловіка. «Ні, відказала русалочка, я вчора набрала новісенські жмені тих жовтих грошей, що-б єму дати, так єго не було, я й снівала єму і викликала єго, а він не прийшов, то я їх кинула ті гроші у чїсь мережі, що лежали на бережку у моря...»

«Як си маєте, як проживаєте мої любі діточки, чи весело, чи добре вам?» До них припливала водяна цариця, тай гарна і велична буза вона.

«Добрий день, мамуню, добрий день, нам дуже гарно, дуже весело», тонісенськими голосками одказували перлиники. «Мамуню, ви все знаєте, почала старша перлинка, скажіт, будь ласка, чи люде дуже нещасні і чи їм запомогти можна?»

Цариця здивовано глянула на перлинку: «Люде?... на що це тобі дитино?... люде... вони справді нещасні через свою пеняжерливість, запомогти єму ніяк не можна.» І цариця рушила далі, за нею поплили і русалки. «Ні... можна, можна... вони не всі такі.» шепотіла русалочка; перлиники теж згоджувались з нею, а стара щука сердилась и белкотіла під ніс, що навісна русалочка тільки діток баламутит.

(Дальше буде.)

Учітеся, брати мої!

НОВІ КНИЖКИ.

„Бібліотека для молодіжи“ розпочала вже 5. рік свого сущестования, ото бо вийшла 1. книжочка слідуєчого змісту: 1) „Лучиґеръ“ (пісня Ю. Федьковича), 2) „Ірѣ Омелинѣ Огоновскій“ (Житєпись), 3) „Нагорода пильности“, (повістка Оме-

лина з Григорова), 4) „Лисъ“, (Стата з образком), 5) Дєщо для дѣточокъ: а) „Непослушный хлопецъ“ (переповіла Евґенія Ярошиньска), б) „Непослушный воробчикъ“, (Стишок) і в) Загадки (Исидора Пасічиньского). Надто оздоблена си книжочка портретами Дра Омелина Огоновского і Евґ. Желехівского. — Желаето єму вельми хосєнному видавництву більше щирої і ревної підмоги зі сторони нашого загалу, на що собі за 4 роки вповні заслужило. Книжочки на показ висилає „Руска Бєсїда“ в Чернівцях на желанє безплатно і франко, чєй найдут си між нами ще люди, що схотят єму видавництву хоть приглянутись, а ми певні, що собі єго зараз замовлят.

„Бібліотека музикальна“ то друге видавництво руске, котре у кожного співлюбного Русина, — а хто з нас ним є! — повинно найти щирє піддержанє. Ото надіслано нам два нові випуски: XII. „До Вою!“ хор мужеский з супроводом фортєняна, слова і музика П. Бажаньского, (Партитура і 4 голоса осібно друковані), ціна 20 кр. — Випуск XIII. „Милванка“ і „Вєчїръ“, дві пісні тенорові з супроводом фортєняна, слова М. Старицкого, музика М. Лисєнка. Ціна 20 кр. — Имена славных на Руси композиторів увільняють нас від всякого захвалюваня. Кунити можно в кожній книгарни, або у п. Кирила Студиньского, Львів, Улиця. Конєрника ч. 36.

Кунуйте, читайте!

НАДІСЛАНЕ.

ПОДЯКА.

Всєчєстнє „общєство имени М. Качковского“ зволило также і нашу читальню в Бергометі над Серєтом своїми виданями в числі 27 обдарувати, за що виділі тутєшної читальні достоїнному „общєству имени М. Качковского“ за сєй дар щиро сердєчну подяку висказує.

За читальню:
Василь Андрієвич.

Дуже дешево і добру для всякого ужитку

ОЛИВУ

росийску до машин

в бочках около 180 кіло

по 24 зол. за 100 кіло

франко бочка і франко до кожної станції
жєлєзницє буквиньских

2-3.

воручає

Альойс Гібнер,
У ЛЬВОВІ.

Видає і за редакцію відповідає: Сільвестер Дашкевич.

З печатні Г. Чопна.

«Буковина» виходит
що другого Четверга.

ПРЕНУМЕРАТА

платна в Чернівцях
виносит:
на цілий рік 3 зол. — кр.
" пів року 1 " 50
" третину 1 " — "

Поодинокі числа по 15 кр.
в книгарні Пардінго і
в трафіці Рехенберга.

БУКОВИНА.

Часопись політична і наукова
для народу руского.

РЕДАКЦІЯ і АДМІНІ-
СТРАЦІЯ «Буковини» на-
ходиться в Чернівцях (ули-
ця Петровица, ч. 4.), куда
всі хописи адресувати на-
лежит.

ОПОВІЩЕННЯ і ПРИЛОГИ
обчислюють ся як найде-
шевше.

Відрадний обяв.

Чотири роки минуло, від коли черновецькі Русини станули на зовсім реальнім ґрунті і взяли ся єдиним природним способом: про-світою народної маси за помістю живого слова добувати і на Буковині своєму народови долю-волю. «Буковина», «Бібліотека для молодіжи», і інші видання, згідна діяльність всіх чер-новецьких товариств руских, засноване сіль-ських читалень і т. д., ось ті чинники, що збудили в рускій масі на Буковині рух, жите, самопізнане, самосвідомість. Та коли низпа верства почала за той час помітно оживати, то одна часть тих, що доти займались націо-нальною справою, як раз охолодла, задрімала. Сю дрімоту й байдужність викликали ті, ко-трим не на руку наше самопізнане, наша самосвідомість, наше самостійне жите народне. Скільки людей, що й передше не робили ні-чого для нашого народа, а плекали у нас єдино надію на спасене з опівночі, тих скільки людей, що то їх доля на нещастє нашого народа занесла між нас, ті два-три десперати і плачена праса з ними кинули ся з цілою завзятістю ворога на тих немно-гих труженників, що відновили, збудили жите истинно руске на Буковині. І до нині нема їх підозріваням і клеветам кінця. З таким во-рогом не легко було справити ся; бо его го-лосу і проводу навикли були бук. Русини слу-хати і єму повинуватись. Довго, задовго пану-вали они на Буковині й всі майже навикли були уважати тільки то щиро руским, нашому на-родови позиточним і для него спасенним, що голосили отсі м-учителі наші. Не дивно одже, що часть добрих патріотів-Русинів на Буко-вині, будь то з навички, будь то через недо-гляд властивих цілей тих лжеучителів, будь то з неоправданого консерватизму повірили клеветам колишних диктаторів наших, захи-

тались в довірію і покинули тих Русинів-то-варинів що від чотирох років ненатручуючись і не відтручуючи нікого дістали керму рускої справи на Буковині в свої руки. Та мимо сего сумного роз'єднання бук. патріотів-Руси-нів щире діло народне не упало, а помимо безнастанних нападів, мимо найпідліїших за-бігів і завзятої нечесної борби плаченої праси і кліки та збаламучених ними недоростків та неуків росте в силу, кріпшає, міцніє. «Руска Бесіда», з котрої виступила горстка обєднини-телів ба й других витягла, не упала, а двиг-лась до степені немалого чинника просвіт-ного. «Народний Дім», проти котрого звяза-лась кліка словом чести (!!), не спирати сю інституцію, надію нашого народа, не пущено помимо їх пророкованя і горячого бажаня на бубен. — «Буковина» мимо найпідліїших кле-вет плачених «журналов» і завзятих агітацій ріжних їх помігачів, голосит ще й нині слово правди і науки, пятнує, як слід, всіх ворогів нашого народа.

Все се мусит переконати кожного, кого не засліпила безглузда ненависть або блес-куча копійка, що теперішні керманичі рускої справи на Буковині з чистою і щирою сові-стію, чистими та мозольними руками працюют для добра руского народа; та що даремні огидні всі клевети, напади і інші підступи колишних «господ» на буковинській Руси. Такого пересвідченя міг, ба мусів кождий на-брати, хто приглядав ся хоть трохи ближе і без пересудку діяльності Русинів, котрі стоять вже пятий рік на чолі руского націо-нального руху на Буковині. Таке вражене му-сїли віднести і ті, що по довшім часі явили ся на послїдних головних зборах членів черновецької «Рускої Бесіди». На сім зборі мусів кождий, у кого була хоть крихіточка доброї волі, пізнати од-кровенність і щирість провідників «Рускої Бесіди» а й прочих товариств і діл руских

на Буковині, мусів видіти, що зробили, що здобули, та що наміряють на даліше сі люди, і що їм ні чого стидатись, соромитись, що їм ні з чим скриватись, що їх єдина ціль, єдина мета: добро руского народа за помістю просвіти, науки в его питомій мові. Ми радуємося, що наші ветерани прибули, пізнали для відущого чоловіка досить виразну волю народа, що бачили все на свої власні очі, чули все на власні уха, і могли, бо запрошувано їх до того, озватись з своїми думками; тішимося з сего, що поведенею своїм дали найкрасше свідощтво нашим теперішнім труженникам національним. Кому однак і сего доказу за мало, той мусит замовкнути з противними закидами, коли піднесемо факт, що всі присутні на сім зборі колишні діятельні патріоти-Русини вступили наново до «Рускої Бесіди».

Ми тішимося всім сим не задля нас, бо й без сего признання мали і маємо ми в нашій совісті оправдане, зациту й нагороду діл наших, а тішит нас сей факт зі взгляду на наш нарід, котрому конче згоди межі его й так малочисленною інтелігенцією особливо в сій преважній і далекоюглій хвилі, в котрій лучатся й годять найріжнородніші елементи на Буковині й задумують знов радити й про нас без нас. Се єдина, правдива причина радости, якою наповняє душу нашу і кожного щирого Русина факт, який збузся на сегорічній головній зборі «Р. Б.» а котрий витаємо в добре зрозумілим інтересі буковинських Русинів. З сеї преважної причини і з сеї радісної нагоди простягаємо щиро й радо руку до спільного згідного труду-діла всім Русинам, що з взаїмним пошанованем дрібних ріжниць мають на оці одну і ту саму головну ціль-мету, а то за помістю своєї питомої мови, просвіти, своїх власних сил по-людски, совісно, ревни й сміло трудитись-боротись за долю-волю свого рідного народу.

Народне свято в Чернівцях.

Щоби помянути тихим словом братів, що віщим духом дивигнули нас з вікової дрімоти і вказали красу рідного слова і немов пригадали нам призабуту заповідь любови, постановили черновецькі рускі товариства, як се вже відомо, устроїти вечерок в пам'ять незабутих: Тараса, Маркіяна і Юрія. А думка ся найшла одобрене у всіх людей доброї волі, у всіх, котрим живо перед очима добро свого народу — бож той нарід, котрий не уміє своїх світлих людей почитати, і не варт їх мати. І не диво що на поклик сей зібрався так всі тамуці тутейші Русини і міщане, як також наші братя селяне із близка і далека. А було й чого; бож вечерок сей відповів вповні ожиданю всіх, а майже ті переважили, і всі одушевлені вислухали

вповні дібраної програми. В перше промовив наш поет Данило Млака, а мов громом пролетіли его важкі слова поміж зібраних, бож дійсно чудно настроїв наш співак на нині свою ліру. А наколи по сій промові загуділа пісня «Пробудилась Русь», всі почули і зрозуміли дійстність тих слів, а в духу обожали тих, що ю збудили. Як сей так і всі хори як: Воробкевича «Цар-ріка» і «Туга», Матюка «Болеслав Кривоустий» і «Крилець» і Нижанковського «З Окружків» випали знаменито, а немала заслуга в тім н. проф. Ст. Смаля-Стоцького, котрий не пожалував ні часу ні трудів, щоби дібрати і вичити наших співаків як слід. Не менше красно випали декламації, а в них відзначилися н. Пурковский, панна Ольга Винницька і ак. н. Антін Винницький, особливо послідні, котрі з невностев самих себе і з повним зрозумінням віддали честь, перша Маркіянон Шашкевичеві, другий Юрію Федьковичеві. А вже щитом декламацій вечерка була декламація власного утвору н. Омеляна Поповича «Три зорі». Автор в короткі по знаменито сфхував заслуги наших рицарів а разом вказав поетично, як зерно ними розкинене зійшло і краснов зеленев покрило нашу нину і що мабуть не довгий час, коли й плоди принесе — а горяча любов до рідного слова, яка динала майже з кожної стрічки і переняте ся гадками віщих співаків закінчили сей утвір — додаймо до того звучне, зрозуміле і мило виголошене, а не диво, що оркестрачні оплески були заплатом для талантливого автора.

Відчитане числених телеграм із всіх частей нашої Руси закінчили вокальну і музикальну часть вечерка; ось вони:

Зі Львова. Слава Вам, патріоти буковинські, що зберегаєте народні святощі супроти людей злої волі. Имена трох рицарів руского слова, себто имена Шевченка, Шашкевича і Федьковича, нехай будут Вам ясними провідними зірками в передодні світлого дня народного відродження. Нинішнє народне свято в Чернівцях єсть порукою, що Ви, дорогі брати, в змаганю просвітнім і народнім сповнете великий заповіт безсмертного Кобзаря! — Товариство «Просвіта».

З Відня. Здоровимо Вас з великим саятом! Вперед з твердою вірою, що «стане Україна і розлетьму неволі, світ правди засвітит і помолат ся на волі невольничі діти». — Товариство «Січ».

З Кракова. Най пам'ять безсмертної трійни укріпит нас при праці над добром народним! — «Академічна Громада».

Зі Львова. Слава Вам, буковинські брати, що святкуєте пам'ять рицарів руского слова! Духом ми з Вами! — «Академічне Брацтво».

З Вижиці. Знад Черемоша щирий привіт почитателям незабутих рицарів руского слова! — За Читацькою міщанською: Семанюк, Геню Ганкевич, Кременицький, Лев Андрій, Петро Тариовецкий, Андрій Млярчук, Танасійчук.

З Черногузів. Святкуємо wraz з Вами пам'ять незабутих Болянів. — Читацька сільська.

3 Косова. Сердечні! Вилетїть, уклїнно просимо, і від нас одну цвітку-незабудку в вінець, що складаєть днесь на могилу рицарів руского слова і пророків народних: Тараса, Маркіяна і Юрія. — Читальня. Др. Вурст, Пуканів.

Із Станиславова. Дорогих Братів Буковинців, що святкують пам'ять перших лицарів слова, здоровимо щиро іменем Станіславівців! «Ще не вмерла Україна!» — «Руска Бесїда».

3 Вижиці. Рускій громадї святкуючій пам'ять наших народних апостолів Тараса, Маркіяна і Юрія засилаємо щирий привіт і грімке слава. — Ясеницький, Лучаковський, Коралевич, Оробко.

3 Вижиці. Щаст'я Боже буковинським приверженцям безсмертних руских соловіїв! — Бобикевич.

Нам сі телеграми були справдешнов радостев, бо ж з них немов говорило, що таким самим житєм і тими ідеалами, які ми плекаємо, дихають і живуть мільони наших братів.

По сім відбув ся комерс — а не була то „біба“ проста, но щира розмова нашої рускої родини. Тут свободійше полило своє рідне слово, обмінялась не одна думка — і не одного оживила до неусипучої праці на рідній ниві. Декламація за декламацією, пісня за піснею розвеселяли святочно настроєні душі а жалє серцю стало, коли немилосердний ранок почав розганяти пізних гостей домів. Цілість вечерка випала дуже гарно і на довго полишит ся в пам'яті присутних.

Спїмнути належит ще й про гарне прибранє салї, діло академіка п. Дашкевича. Стїни салї прибрані були образами Їх Величеств Цїсаря і Цїсаревой, та австрійськими і рускими гербами і хоругвами. Однаж часть салї перегворена була в дійсний огородець, серед котрого на підвисшеню між зеленю красувались олійні портрети Шевченка і Федьковича. В тїм то огородци, приставленім безкористно огородником-Русином п. Олійником, виступали декламуючі і хор.

Гість.

Дописи „Буковини“.

З УГОРСКОЇ РУСИ дійшло до нас отсе відрадне письмо, до котрого для лекшого зрозуміння додав писатель-самоук дуже гарно змальовану карту тамошньої околиці. Дякуючи дописователеви за се письмо, просимо его відзиватись частїйше про тамошнє жите руске. — Ось те письмо:

«Прошу вас всіх тамошних Русинів і кланяю ся перед вами, не возьміт мені за зле, сли я яко простий собі ремісник, осміляю ся писати до вас сей лист. Дуже урадовало мене, коли-м прочитав в числі 4. «Буковини» про угорских Русинів, а особливо про Коцур. Коцур заселений людьми з гір карпатских, що стало ся за панованя бл. п. цїсаревой Марії Тереси року 1745. Она призволила на то, щоби Русини поселились в Коцурі, що перед тим замешканий був Сербами (Рацами). В Коцурі живуть тепер Русини, Німці і Маляри, всі однако говорять по руски. Число Русинів

2477, Німців 1090, Малярів 578 а Жидів 55. Землі найбільше в руках Русинів. Русини мають красну церкву з шістьма дзвонами, школу, трьох учителів, священника-пароха і капелїня. Є у нас і руска читальня, що має 53 членів і 320 зол. капіталу.

Друге село Керестур не дуже далеко від Коцура, 15-17 кілометрів. В Керестурі самі Русини, лиш кілька жидів. Село Керестур нова колонія, що повстала на Керестур-пустини за часів Марії Тереси і населена з самого початку тільки Русинами. В Керестурі тепер 750 домів, 4526 душ, 4-класова школа і два священники. Жителі займають ся рілництвом і реміслом, мають 10526 «катастральних голтів» (моргів?). Люди спомогають ся взаїмно, та мають і читальню. Русини живуть ще в Новім-Садї, королівскім місті над Дунаєм, полученім мостом з Петро-Варадином. Там є руска церква, парохіальний дім на два поверхи, руский священник, і руска школа.

Недалеко Нового-Саду є село Дюрдево, і тут живуть Русини, мають церкву, школу, учителя, а священник доходить сюди з Нового-Саду.

І в старім Вербасу недалеко Коцура живуть Русини, мають свою церкву, школу і свого священника.

Русини суть ще і в шістьох селах по правім боці Дунаю в Комітатї Срем; отто в селї Петрівцях, мають церкву, школу і учителя, так само в селї Бачинцях, а в Шиду і владичій двір. В Беркасові є церква, так само і в Митровиці.

Всі Русини, що осіли в селах по правім боці Дунаю, перенесли ся туди з Коцура і Керестура. Всі они бесідують одним наріччєм. В школах учать ся з руских і малярских книжок. Нарід вже пробудив ся, приходить до самопізнання, уже і львівське товариство «Просвіта» має в Керестурі 8, в Коцурі 13, в Старім-Вербасі 2, в Дюрдеві 1 а в Петрівцях 2 членів. Слава Богу, ще в нас огонь віри і народности не погас! Маємо свій діалект руский, котрий нам єсть наймилийший, котрий сьмо наслідували по наших старих батьках. Наш діалект зовсім инший як ваш а. пр. «Дзе (де) ти, брату мой? откеди я тебе чекам, а ти мене не їдзеш патріц (відвідати). Так ти фришко (скоро) за мене забул! Так я поїдзем тебе патріц» і т. д.

На весілях співають у нас веселі рускі співани, найчастїйше пісню: «Я Русин був, є і буду».

Лиш прото висилаю мій лист до вас, щоби сьте тим, що не забувають за нас, обяснили, що Коцур не в Банатї, а в Угорщині, в Баджбородскім комітатї.

Жичу доброго здоров'я Вам і всім тамошнім Русинам на Буковині!

Остаю ся

Югик Іоан,
кравець в Коцурі.

БУКОВИНЬСКІ ТОВАРИСТВА РУСКІ.

«Руска Бесїда» держала 20. с. м. своє 1. видїлове засіданє на котрім вибрано: головою проф. Єр. Пігуляка, заступником голови і бібліотекарем проф. Д-ра Ст. Смалі-Стоцького, секретарем і завідателем

видавництва тов. надуч. Омеляна Поповича, скарбником ком. Івана Тиміньського, контролором судію Володимира Михальського, адміністратором магазину уч. Гриця Никоровича, а контролором магазину авск. Гриця Ганкевича. На сім засіданню ухвалено: 1) вислати вп. о. Іоану Озаркевичу, послови до ради державної писемну подяку за те, що при нараді над бюджетом міністерства просвіти зволив упізнатись і о руску гімназію в Кіцмані, 2) ухвалено дещо в ділі видання календарів на р. 1890., 3) ухвалено вислати всім довжникам, котрі не озвались на вислані їм напіння, прикази почтові, а всіх щоби і на се не уплатят своїх задегностей, заскаржити, 4) прийнято в члени: вп. панотців Іоана Гнідоного пароха з Нової Жучки, Жалковського пароха з Суховерхова, Велигорського пароха з Опихліб і Григорія Томовича пароха з Крещатика, дальше п: Тимофія Гнідоного уч. із Звинячки, ч. міщан: Голубіцького, Грешука, Паращука, Фрунзея, Рохальського і Гливу з Садагури і хв. читальню з Качики.

Виділ тов. «Руска Школа» в Чернівцях ухвалив на засіданню з дня 14. лат. Фебруара с. р. 1) щоби завізвати членів до уплати задегностей, 2) щоби віднести ся до п. к. ради шкільної краю в Чернівцях з прозьбою, аби зволила назначити відповідних катехитів православних знаючих докладно руский язык, 3) щоби взглядом покриття руского языка в чернівських школах вислати до вис. п. к. краю ради шкільної пропамятне письмо; 4) щоби вислати меморандум, аби в гімназіях в Сучаві і Радівцях учено руского языка принаймні як предмету надобовязкового; 5) щоби віднести ся до посла ради державної у Відні, о. Озаркевича з прозьбою, аби той же пан посол при нараді бюджетовій упізнав ся о гімназію в Кіцмані; 6) ухвалено, щоби віднести ся до дотичної влади за рускі катехисми, в котрих язык дітем незрозумілий і предложити zarazom одну таку книжку на зрозумілім руским языком.

Із засідання виділу товариства «Руска Школа» в Чернівцях, дня 2. лат. цвітня с. р. — 1) Предсідатель Др. Стоцький увідомив виділ, що дотично гімназії в Кіцмані вислав телеграми до посла Ради державної о. Озаркевича і вносить, щоби п. послови за сго ласкаву дотичну промову писемну подяку до Відня вислати; 2) на прозьбу президії черновецького краю до суду ухвалено переслати тійже 1 книжочку часописи «Руска Школа» для бібліотеки при вишніх; 3) ухвалив доповнити матеріали до пропамятного письма в справі румунизації шкіл в руских громадах як Горичий, Михалчу, Чорнаві і др., 4) щоби сировоздани з засідання виділових в газеті „Буковина“ поміщати. Ш.

III. виказ жертв на „Руский Дім Народний“ в Чернівцях: 3 П. виказу 49 зол. 74 кр. Хв Каса щаднича в Чернівцях 50 зол., п. т. В. Левицький канд. нотар. в Станіславові 3 зол., о. Гнідий з Нової Жучки 5 зол., Михайло Дольницький в Зазулицях 1 зол., о. Др. Ф. Сембратович в Монастирську

1 зол., Ол. Сальвицький п. к. ад'юнкт суд. 1 зол., Антін Боцюрків авскулт. судов. 50 кр., о. Семанюк з Вишині з чистого доходу вечерка рускої читальні 6 зол., о. Бурачинський з Криворівної 1 зол., о. Теоф. Добрянський в Соколівці 1 зол., о. Чмола в Улашківці 2 зол. — Разом 121 зол. 24 кр. Ласкавим дателем а ревним збирателем щиро руске „Спасибіг!“

Іван Тиміньський
касир.

ПОДЯКА.

Хвальна «Буковинська щадниця», оказуючи свою добротворність що року датками, котрі розділяє на чоловіколюбні цілі, — минушого і сего року не минула також і нашого «Народного Дому». Наша інституція получила від хв. «Буковинської щадниці» минушого і сего року запомогу — по 50 зол., — що подє до прилюдної відомости з виразом щирої подяки.

За «Руский Народний Дім» в Чернівцях:

Предсідатель:
Исидор Виницкий.

ДРІБНІ ВІСТІ.

(Щасливих великодних свят) желємо ревним помічниками і приятелям нашого видавництва, та і всім щирим Русинам.

(Міщанська читальня) в Чернівцях уряджує у великодний понеділок музикально-декламаторский вечерок з танцями.

(П. Кохановский), націлник міста Чернівців прислав до нас урядника магістратского з завіренєм, що поголоска, якобы він виразив ся так неприхильно о науці руского языка, невірна. Записуючи заявлене голови нашого міста з приємністю, викидаємо доказу вираженої п. бурмистром прихильности для Русинів, нагоди до того не забракне.

(В одній класі) православної школи народної в Чернівцях, є, як се напевно довідуюсь, сего року 29 руских, а тільки 8 румунських дітей. Такий стосунк нево і в прочих класах. Чому ж се «волошка» школа? Чому жадєсь від учителя румунський викладів? Чому не потрібно навіть знання рускої мови? Чому всі учителі сєї школи, крім одного, Румунів, ба навіть Румунизаторів? Чому се так і яким правом?

(В чернівській учительській семінарії) силують нитомців-Русинів учитись румунського співу церковного; грецького співу з славянским текстом зовсім не вчат; бо — нема нот. Сиванники румунські печатають на кошті Митрополитчої Печатні, а наші славянських нема, хоть Митр. печатня куплена й за рускі гроші, хоть є учитель славянського співу п. Дашкевич, хоть від соток років уложені сї співы на ноти. Запитуюмо про то: Чи знає о сїм красна рада шкільна, і на якій підставі сміє о. Соса силувати до румунського співу ба навіть карати злыми класами нитомців-Русинів; хіба на підставі податливої натурі рускої? Просимо світлу Раді шкільну краю зарадити сям секаторам, перенесеним з духовної семінарії, о котрих всевідуща в прочім дирекція учительської семінарії не знає??

(Петиції) до ради державної в справі основанні рускої гімназії в Чорткові досягнули вже значної цифри. Єсть то красна манифестація галицької Руси, котра мусит кожного руского патріота щиро урадувати. Рада державна і правительство будут мусіти — в виду такої загальної волі народу — над справою серіозно

застановитись. Не вдійот нічого затії «Червоної», що не могучи зажелати московських гімназій, противна основаню руских шкіл. Направду: «Гірше Ляха свої діти матір розпинають.»

(Іменована): Міністерство діл внутрішніх іменувало комісара поліційного й секретаря президентального В. Помпе старостою в Сучаві, комісара Мадьора старостою в Кимполунзі, а старосту Сучавського совітника Стронера старостою в Чернівцях. Щира радість по поводу авансу, та такий же жаль з причини опущення так важного дотеперішного становища вельми симпатичного п. Помпе запанував у многих та і між Русинами.

(Осьмий склеп) львівської «Народної Торговлі» отворений в Снятині дня 26. н. ст. марта. Колиж у нас?

(Pan z panem zna się, a chłopowi zasie). Такої засади, видно, придержує ся черновецька «Газета Польска», що в 27. ч. своїм напала на нашу газету в „спосіб гайдамацький і простацький“ за те, що ми подавши в кількох словах після сеї-ж «газети» перебіг сварії і згоди між буч. дідичами застерегли ся проти того, щоби комітет дідичівський радив і над Русинами без Русинів, та що ми «з недовірієм» а єдино з превеликого задивованя подали поголоску, як ся «мав» виразити наш начальник міський на скарги Русинів о занедбаню науки руского язика в черновецьких школах. На цілу купу несальонових виходів «Газети Польської» проти нас скажемо на тепер тільки: З „Газетою Польскою“ не стояли ми в ніяких „стосунках“, не маємо одже що зривати, хоть дотеперішнє загальнє веденє сеї „Газети“ не давало нам, підносимо се з признанєм, причини до виступленя проти неї. Ми в загалі не знаємо безпідставної дружби ні ворогованя, і готові єсємо до згоди і спільного діланя з кожним чесним і ретельним союзником; се справді може не дуже політично, но за те певно полюдски, а тим ми й гордимось. Тому нехай відомо буде „Газеті Польській“, що не тільки єї смішна грозьба, але й цілий світ не відстрашит нас упінути ся за наше добре право. Сей напад „G. P.“ дає ясний доказ, як то тяжко навіть демократичній польській газеті позбутись застарілих цілком недемократичних засад. Чи так має ся розуміти вічно і шумно голошена засада: „Wolni z wolnymi, równi z równymi!“

(В Шишківцях) панує межи людьми велика незгода з чисто личних причин, що спиняє всякий поступ в громаді. Стара читальня заснула, а нової ще нема. Одні хотят оживити стару, а другі заложити нову читальню, та ні одного, ні другого не видно; бо нема згоди. Як зачуваємо, старає ся панотець Мачушак погодити людей, щоби оставили всякі спори, а згідно і дружно прийняли ся до діла над власним добром. І ми починаємо ся до того і визнаємо всіх чесних господарів Шишківських, щоби залишили суперечку і погодились; бо де два ся бють, там третій кристає. Надіємо ся, що почуємо небагом радісну вість про згоду в Шишківській громаді, чого від серця бажаємо.

(В православній школі) в Чернівцях виписаний конкурс на посаду управителя сеї школи, що від шести років в руках д. Литвинюка стала ся гніздом румунізації руских дітей ізза Прута. Но як з одної сторони возрадувала ся вість усіх, крім одних загорілих Румунізаторів, що д. Литвинюк не стане тихцем, без конкурсу, сталим директором сеї школи, так з другої сторони засмутило і задивувало Русинів, чому в конкурсї вимогає ся тільки кваліфікації з німецького і румунського язика, наколи в сій школі найбільше чи-

сло руских дітей. Не вжеж взято за підставу конкурсу ложні вкази д. Литвинюка, що «сфабрикував» більшість румуньску. Одна надія на Е. Е. пана президента краю, котрому присгоїт право презентованя що не заіменує управителем сеї школи, д. Литвинюка, котрого минувшого тяжия в протоколі поліційнім наново прославлено а такого учителя, що би зробив з сеї румунізаторської фабрики правдиву школу православну.

Для науки і забави.

ТРИ ЗОРИ.

(Памяти Тараса, Маркіяна і Юрія.)

Колись то і на нашім небі
Сіяло сонце золоте,
Від теплих луч его киїло
У нас жите живе, своє;
Та вже давно тому, як гріло
На Україну воно... давно!...
Ба вже давно й тому, як згасло,
Згоріло, зникло десь воно.
І чорна ніч темніща гробу
Настала в нас з того часу,
Ні зіроньки, ні искри навіть
Довго не блиско в ніч тоту.
А зажерлива чорна птаха
Все наше золоту, добро
В ту ніч забрала, затягнула
В своє вороже нам гніздо.
А щб захианне чорне птацтво
Позакрадати не змогло,
Люд, масу сильну, непохитну,
Запряг «братец» наш у ярмо,
Запряг і оре ним ще й нині
Зрошену піотом, кровію
Батьківську землю нашу й сіє
Бурян-кукіль свій у рілю.
Так, сей орав, а ті знов крали,
А той і овий помогав,
Ми-ж в темній ночі і не знали,
Куди той тиг, куди сей гнав.
Аж ось, сто літ тому, замріла
На всході перша зіронька
І перший промінь-луч пустила
В ту нашу темну ніч вона,
От, бистре око се ба й друге
Добачило в тім світельци,
Що діє ся у нас за лихо,
Та як би з него нам спастись.
Та, голос їх дунав надармо,
Усіх із сну вини не дивгли.
Хиба що ириведні їх душі
Новими зірками зійшли
І більш, все більше світла-правди
Нанесли в жасну нашу ніч
І воскресаючим луч-світлом
Заглянули братам до ніч. —
Та все ще того світла мало
Й туман би нас ще й нині крив,
Як би не та зоря пресвітла,
Що і сам Бог нам засвітив;
Вона, Тарасова зірниця
Проникла шітьму, тьму густу
І ген від Дону до Дунаю
Залила світлом Русь цілу
І освітила, розікрила

Оперед світом кривди всі,
Що заподіяли Вкраїні
І людскости враги єї.
Яркі іскри розсіпає
В округ Тарасова зоря,
Запалює все нові зорі
На наших небесах вона:
Он там, над Львів городом стала
Вже Маркіянова зоря,
А ізза Чорногори сходить
Зорі вже третя — Юрія!
А вкруг, докола зір-цариць тих
Більш сотні вже поменших є
І мов вінець, яркий огненний,
Навколо зорі-трійці ве.
І з кождою хвилиною все зростає
Число тих наших ясних зір
Вкраїні й людскости на славу,
А ворогам їх на укір. —
І приїде час, настане хвиля,
Що з зір тих сонце ся зілє,
І стане день на Україні
І знов забє житє своє!!

Омежан Мурашка.

Три перлинки.

(Казочка.)

(Дальше.)

Житє в підводнім царстві котило ся безжурно, без дужих радощів, без дужого горя. Перлинки росли, виростали і все прощали, але з того часу вони ніколи не забули про бідних людей і раз-у-раз питали ся русалочки, чи не бачила вона яких людей. Русалочка їм часто дещо розказувала.

Ось одного соняшного, ясного дня побачили перлинки, що до них пливе русалочка, здавало ся вона чогось дуже раділа.

„Знаєте, що вам цікавого розкажу?“ кричала вона ще здалеку.

„Що? що?“ питали перлинки визираючи з своєї раковини.

„Що я вчора бачила! Я сиділа собі на березі.... і балакала з хвилинами, коли глянє, спускає ся зверху чоловік прямо на дно, чоловік справжній, чоловік з ногами! Я перелякала ся і сховалась, але мені цікаво було, що він у нас робити-ме? і я визирнула зза куца коралів: чоловік висів на довгій шнурі, що був прив'язаний до човна, він швидко кинув ся до скелі, почав віддерати губки і шнурити їх в велику торбу; він робив це швидко, я бачила що єму було дуже важко; він почервонів увесь, а очі аж налили ся кровю. Коли це погляд єго вив на щось таке, що за вітами мені не можливо було роздивитись, затремтів весь; очі єго засяли, він протягнув тремтячу руку, схопив це щось у руку і сіпнув за шнур, у ту-ж мить зверху почали тигнути шнур і чоловік підняв ся у гору. Мені дуже цікаво було подивитись, чому це він так вельми зрадів. Я виїхала на верх, сховала ся за хвилю і почала дивитись, що-ж я бачила: великий човен, у нему сиділо кілька замурзаних хлопчат і обдертий старий, синий дід, посеред човна стояв той самий чоловік; він хотів щось казати, але не міг віддихатись і все ханав ся

за серце; усі з переляком дивили ся на него, в решті він трохи очуняв ся: „Діти, тату!“ сказав він здіймаючи руку до неба, „дякуйте і благословляйте Єго! Він зглянув на наші слези: тепер ми всі щасливі!“

„Він розтулив жменю і я побачила валаку, блескучу перлину.“

„Ах! і всі були такі раді?!“ у один голос скрикнули перлинки.

„Всі, я бачила, як вони впали на вколінки і почали дякувати Господу!“

„А що такого їм та перлина, чого вони так зраділи?“

„Не знаю, вона справді дуже гарна, а може вона їм буде гарні казочки про наше царство розказувати.“

„Ну й дурна-ж ти“, всміхнула ся стара щука. „Хіба вони з нею бавитись будуть? Вони раділи, бо маючи таку перлину, вони мати мут і хліба і всего доволі.“

„Щаслива, щаслива“, стогнали перлинки, „вона зробила людей щасливими: як єї всі тепер любитимуть! От коли-б і нам....“

„Та що це ви, скаменіт ся! хіба вам тут ногоно? Чого забажали?!“

Але перлинки не дуже то слухали старої щуки.

„Мамо, серце!“ прохала другого дня старша перлина водяної цариці, „обіцяйте мені, що ви зробите те, що я вас прохати-му!“

„Що-ж там таке? чого тобі бракує?“

„Ні, мамо, ви з початку пообіцяйте, що згодитесь на моє прохання, а тоді я вам скажу.“

„Ну добре, обіцяюсь тобі моїм царським словом.“

„О! спасибіг вам, мамо, велике спасибіг!“ бачите я... я хотіла вас благати... щоб ви відпустили мене на землю; я хочу людям щастя принести.“

„Дурна ти єси! на що тобі на землю? На землі ти не надиш щастя, люди ще гірше будуть битись за тебе і проклинати оден одного.“

„Ні, мамо, ні! не вмовляйте мене, відпустіт мене. Я хочу заспокоїти хоч одного нещасливого.“

„Не вже-ж ти мене покинути хочеш; що нам до того, як там людям живєт ся? це до нас не належит.“

„О, мамуню, я не можу... ви-ж обіцяли мені!“

„Ну добре“ сказала водяна цариця насунувши брови, і від сего підняла ся страшна буря, і почали тонути кораблі. „Добре, іди, неслухняна дитино, та памятай, що буде каяття (казня), та вороття (повороту) не буде!“

І цариця взяла до себе на руки перлину.

„Прощай, прощай!“ кричали їй менші перлинки. З води підняв ся високий водяний стовп. „Моряки дивили ся на него і з жахом хрестили ся: „Смерк, смерк!“ шепотіли вони, а в ній то й була водяна цариця з нашою перлиною.

Стовп закрутив ся, підняли ся хвилі, заревів вітер і вони швидше блискавки понесли ся до берегу. І не скаменіла ся перлина, як очинилась у великій,

* Злий дух, що ходит смерком.

високім покою; сама-ж вона лежала у сапjanовім пуделку на оксамитовій подушці; навколо неї, — куди вона тільки не дивилася, — усе були срібні, та золоті речі; самоцвіти та перли. Тільки-ж всі були далеко поганіші від неї; такої як вона, не було навколо. У велике шклянне вікно видно було всю улицю. Перлина наша мала тепер до схочу любоватись усіма людьми, бо біля вікна завжди стояла велика сила людей; були тут і бідні обшарпані, і багаті пишно вдягнені, і всі вони дивились і дивувались нашій перлині.

„Що за краса, що за краса!“ чула раз у раз перлина.

Ох! як би мені таку, я б була найщасливіша! я-б більше нічого не бажала! верещали панянки. А перлина раділа: „От тепер я зроблю кого-небудь щасливим!“ думала вона.

Але частіш вчувала вона гірші речі: „Он, що тягне з нас піт і кров, он ті чортові цятки! краще-б їх зовсім не було на світі!“

І бідні люди з огидою і з ненавистею показували на перлину.

І лежала так перлина аж поки не проїхав поуз вікна сам султан; він довго вже чув про це диво і замануло ся ему самому її зобачити.

„Ах“ справді! От краса! ні, такої краси не було ще на цілому світі! Вона мусит бути у моїй короні! Ви дайте грошей з скарбниці, скільки-б вона не коштувала“. обернувшись він до свого міністра, „вона конче мусит бути моєю!“... і поїхав далі.

Перлина зраділа страшенно: „От-то будуть радіти всі люде, коли зобачуть мене у короні їхнього султана, от-то будуть всі щасливі — я навіть не сподівалася такого.“

Зажурился дуже міністер: грошей у скарбниці було Біг-ма, а перлину звелено конче купити. Що ему тут почати? І післав міністер листи у всі села і міста, щоб збирали у людей гроші: султану треба було купити нову перлину; а грошей треба було багато дуже, бо вона коштувала страх скільки.

Скільки проклонів валило ся на бідну перлину: „О, Боже мій! на нещастє наше знайшли її, на наше горе, на наше лихо!“

Але перлина не чула цього, вона раділа і справді думала, що робит всіх щасливими.

Посадили її в корону, як вона засяла і заблищала. Але не забаром довело ся її почути багато гірких слів, проклонів і нарікань... і збагнула наша перлина, що вона нікому не принесла щастя, і бажало ся їй назад до підводної царниці, так пам'ятала-ж вона добре слова царниці: „Буде каяття, та вороття не буде.“

(Дальше буде.)

ЖИВНОСТИ НАРОДУ.

І. ОБОРОТ СТРАВ.

Все то, що чоловік їсть, чим він живить ся, зовемо стравою, поживою, їдою. То, чим наше тіло жие, єсть сама перетворена, перероблена страва.

Дуже легко сказати, що чоловік їсти мусит, аби жив, легко сказати, що его здорове підтримує, его робучу силу все відновлює, ему все то звертає, що его тіло будьто через диханє, будьто через піт або відходи тратит. Сю задачу поставили собі многі учені і думають, що вже єї й розв'язали, сли доказали, що всі члени нашого тіла кровію годують ся. Они знають дуже докладно, з яких матерій наша кров складає ся, і кажуть, що тільки ті страви для пожитку найвідповідніші, в котрих знаходять ся всі ті матерії, з яких наша кров складає ся і котрі через страгліне в кров перетворюють ся.

Загалом взявши, єсть се правда, однакж сего не доста, щоби подати точне понятє о живностях народу.

Нуждений Ірляндчак живить ся майже самою бараболою і має в собі саме тільки крові, що і Англичанин, котрий грозить застановити всяку роботу, если не заробить на стільки, щоби мати на свіданє кусник мяса і шклянку пива. Кров Ірляндчика складає ся з тих самих матерій, що й кров Англичанина, а прото їда їх так розлична, тому справедливо зовуть Ірляндчика нужденим голодником а Англичанина добре плеканім і гудованим.

Видко, що пожиток не зависит тільки від одної крові, а більше ні від чого. Видко з сего, що ще й инше треба взяти на увагу, що на сам перед хочемо пізнати, а потому поговоримо о живностях народу і їх вартости

Перше головне правило, котре ми передо всіх инних поставити мусимо, єсть отсе: Заживок не зависит тільки від крові, але й від єї скорого обороту.

Кров рівнає ся готівці, яку чоловік має. Однак з самого капіталу не може чоловік жити, коли не хоче его зничити. Він мусит з того жити, що капіталом заробить, він мусит капіталом обертати. Так само мусит бути і з кровію. Порівнанє се єсть так відповідне, що найліпше буде, коли обяснимо сю гадку приміром.

Представмо собі двох купців, з котрих кождий має по 100 зол. капіталу. Оба купці одже однаково багаті. Але межі ними єсть така ріжниця: оден купець ходит два рази на тиждень на село, скуповує там худобу, гонить єї до міста, продає і заробляє за кождим разом 5 зол. від своєї сотки. Другий купець заложив собі крамницю; накупив за своїх 100 зол. всяких товарів, через місяць випродав гет все і заробив 25 зол. від свого капіталу. Хтож тепер з них ліпше собі стоїть? Хто ліпше використав свій гріш, хто мав з него більше хісна? Чи купець, що худобою торгував і лише 5 зол. від своєї сотки заробив, чи крамарь, що заробив від своєї сотки 25 зол.? Певно, що торгуючий худобою заробив більше; бо крамарева сотка принесла ему за місяць лише 25 зол. до власного его ужитку, а цему другому 8 раз по 5 зол. т. є. 40 зол. Скажіт тепер, хто багатший, хто може собі ліпше жити?

Питасмо ся, як то приходить, що той сам капі-

тал приносить одному більше, а другому менше хісна? То походить відси, що крамарь своїм капіталом лише раз на місяць обернув, а торгуючий худобою обертав ним 8 раз.

З Ірландчиком і Англичанином має ся річ так само. Оба мають однако за багато крові, се їх рівний капітал. Але оборот того капіталу не однаковий. Англичанин працює сильно і їсть сильно. Працюючи видає він свій капітал, свою кров. За кожним махом клевиця убуває ему частина его тіла через сильне диханье. Кожде сильнійше движене его тіла відбирає ему частину крові через піт. Праця его тяжка, але коли їсть, то їсть здоровенно і поживні страви. Він видає свій капітал скоро і відбирає его скоро, се значить, він обертає своїм капіталом скоро і має ся при тім добре. Нуждений Ірландчик зупотребляє свою кров дуже по мало, він не робить, не працює. Він їсть бараболі, що самі дуже мало поживні, одже ему й вертає ся его капітал, его кров, дуже поволі. І хотий капітал у обох той сам, всеж таки повільний его оборот єсть причиною, що Ірландчик нуждений, лінявий, тілом і душею слабкий, а Англичанин багатий, працотивний, на тілі і душі здоровий чоловік.

Одже заживок чоловіка не зависить від самої крові, але головню від її скорого обороту.

(Дальше буде.)

Учітеся, брати мої!

НОВІ КНИЖКИ.

„Правда“, місячник політики, науки і письменства випуск VI., а перший який нас дійшов, містить в собі гарні статії, між ними згадку про бл. н. проф. Ониськевича і бук. справи. Ціна 50 кр.

Купуйте, читайте!

Від Адміністрації „Буковини“.

Перша третина року вже доходить, а многі читателі наші залягають ще не то з предплатою, але й з посліплатою. Просимо прото о відновлене предплати, особливож о вирівнане залеглостей; бо по великодних святах вишлемо в сім довжникам прикази почтові, що крім неприємностей для обох сторін збільшит нашим довжникам видатки.

БУКОВИНСЬКИЙ

Альманах „Союза“,

що на 12 печатаних аркушах великої 8^{ми} містить в собі значне число поезій і повістей продає за третину первісної ціни: 50 кр. (з пересилкою 55 кр.)

Редакція „Буковини.“

Видає і за редакцію відповідає: Сільвестер Дашкевич.

ВІДОЗВА.

Черновецькі товариства рускі і адміністрація „Буковини“ звертають увагу. п. т. Родимців на то, щоби кождий, хто уплачує членські вкладки або предплату особисто в Чернівцях чи то членови якому чи служачому товариств, желав умисно на то видруктованих поквітовань з печаткою і підписом; бо хто при евенуальнім напінненю не викаже ся квитом, того реклямації не зможемо уваглядити.

БУКОВИНСЬКИЙ

ілюстрований

КАЛЕНДАРЬ

на рік 1889.

видане товариства „Руска Бесіда“, уложивъ Омельянъ Поповичъ ще продає ся в „Рускій Бесіді“ і по всіх книгарнях.

Ціна 60 кр.

(з поштовою пересилкою 65 кр.)

КНИЖКИ

КАСОВІ, ШНИХЛЯРСЬКІ, ДОВЖНИКІВ

СКРИПТИ ДОВЖНІ

для товариств

„ВЛАСНА ПОМІЧ“.

продає по 50 кр. за лібру (25 аркушів), (на пощову пересилку треба долучити 10 кр.)

„Руска Бесіда“

в Чернівцях

Улиця Петровича, ч. 4.

З печатні Г. Чопна.